

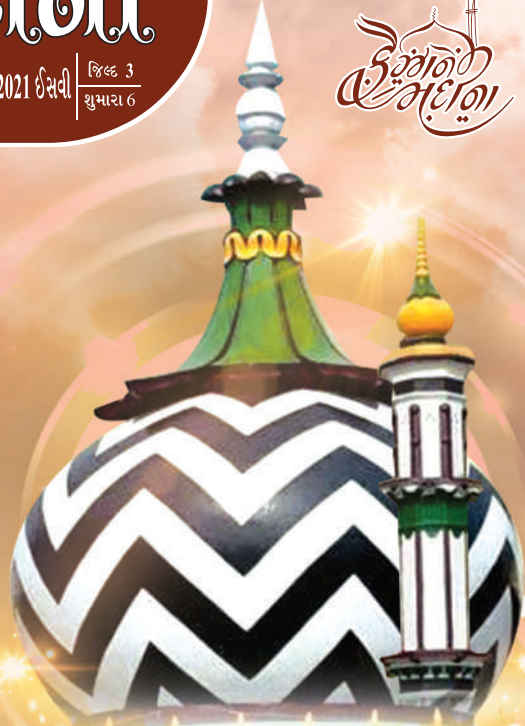
માહનામા

(ગુજરાતી - માસિક)

ફૈઝાને મદીના

સિતમ્બર સિને 2021 ઈસવી | જિલ્લ 3
શુમારા 6

FAIZAN E MADINA

ફરમાને અમીરે એહલે

સુન્નાત دَامَتْ بَرَكَاتُهَا الْعَالِيَةِ

અમીન કો અપની નેકિયોં પર ગવાહ બનાઓ
ગુનાહોં પર નહીં.

- ▶ હકીકી કામયાબી ઓર ઈસ કે હુસૂલ કા તરીકા 4
- ▶ શાને ખત્મે નબુવ્વત 20
- ▶ તૂ મુજદિદ બન કર આયા એ ઈમામ અહમદ રજા 32

ફૈઝાને મદીના

Monthly Magazine

FAIZAN E MADINA (GUJARATI)

સિતમ્બર સિને 2021 ઇસવી | જિલ્લ 3
શુમારા 6

માહનામા ફૈઝાને મદીના ધૂમ મચાએ ઘર ઘર
યા રબ જા કર ઇશકે નબી કે જામ પિલાએ ઘર ઘર

(અજ : અમીરે એહલે સુન્નાત راحة الله عليه)

ફૈઝાને
નઝર

સિરાજુલ હિમ્મત, કાચિફુલ ગુમ્મત,
ઇમામે આ'કમ ફઝીલે અફઝમ હઝરતે સચ્ચિદુના
ઇમામ અબૂ હનીફા નોમાન બિન સાબિત راحة الله عليه

ફૈઝાને
કરમ

આ'સા હઝરત ઇમામે એહલે સુન્નાત
મુજાદ્દિ દીનો મિલ્લત ચાહ
ઇમામ અહમદ રઝા ખાન راحة الله عليه

ઇસ્તેગાસા / મન્કબત	3
કુરઆનો હદીસ	
હકીકી કામયાબી ઓર ઇસ કે હુસુલ કા તરીકા	4
અચ્છે કિરદાર કા એક પૈમાના	6
દીદારે રસૂલ ઓર ઇસ કી બરકતે	8
અકીદાએ ખતમે નબુવ્વત ઓર સહાબાએ કિરામ કા કિરદાર	10
ફૈઝાને અમીરે એહલે સુન્નાત	12
માહે સફર મેં સૂરએ મુઝામ્મિલ પઢના કેસા ? મઅ દીગર સવાલાત	12
દારુલ ઇફ્તા એહલે સુન્નાત	14
કર્ઝ વાપસ કરને પર કુછ ફીસદ રેટ મુકરર કરના કેસા ? મઅ દીગર સવાલાત	14
મઝામીન (Articals)	
દુન્યા કે બજાએ આખેરત કા ઝિયાદા સોચિએ	16
પાકીઝા લોગોં કે સરદાર	18
શાને હબીબ બ ઝબાને હબીબ (કિસ્ત : 09)	20
નસીહત ઓર ઇસ કે તકાઝે	22
તાજિરોં કે લિએ	24
અહકામે તિજારત	24
કારોબાર મેં વાદે કી અહમિયત	26
કુરઆને પાક મેં મઝકૂર પેશે (કિસ્ત : 01)	27
બુઝુગાને દીન કી સીરત	
હઝરતે ખબાબ બિન અરત ربيع الله عليه	28
અપને બુઝુગોં કો યાદ રખિએ	30
મુતફરિક (Mix)	32
તૂ મુજદ્દિદ બન કે આયા એ ઇમામ અહમદ રઝા	32
ફતાવા રઝવિયા અઝીમ ઇલ્મી શાહકાર	35
જુમ્હા કી 16 ખાસ બાતે	37
સેહત વ તન્દુરસ્તી	
થેલીસીમિયા ઓર એનીમિયા	38
તબીબોં કે લિએ આલા હઝરત કે મદની ફૂલ	40
કારેઈન કે સફાત	43
નએ લિખારી	43
બચ્ચોં કા "માહનામા ફૈઝાને મદીના"	46
સબ્રો શુક / જૂતે કેસે પેહનં ?	46
હાથી સબ કા સાથી	47
ચાંદ ગહન (ચંદ્ર ગ્રહણ)	48
અફસોસ નાક હાદસા	50
ઝરૂરત મન્દોં કી મદદ	51
ઇસ્લામી બહનોં કા "માહનામા ફૈઝાને મદીના"	53
રૂહે આમાલ	53
હઝરતે સુમૈયા બિન્તે ખુબ્બાત روية الله عليه	54
ઔરત કા ઉદત મેં પદે કા એહતમામ કિતના ઝરૂરી ?	55

ﷻ જો કોઈ કોરે પ્યાલે પર લિખ કર ઈસ મેં
પાની ભર કર ઘર કે દરો દીવાર પર ડાલે તો ﷻ
વોહ ઘર આફતોં સે મેહફૂઝ રહેગા.

અતાશ્ની દુવા : હો અલ્લાહ પાક ! જે પ્રતિમાસ તને રાજ કરવા માટે સહકર્મીનું પાલન કરીને દેનિક આ પુસ્તિકામાં આપવામાં આવેલ ખાતાં બરીને પોતાના જેવી મુશ્કાવરતાનાં નિગરાને ને સુધુઈ કરાવે નૂ એનાં પાલનમાં સાલતબ અર્પણ કર અને એને પોતાનો મક્કમૂલ બન્દો બનાવી લે.

શેષે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત, દાવતે ઈસ્લામીના સ્થાપક હજરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મોહમ્મદ ઇલ્યાસ અતાર કાદરી રબવી

એ આ ફિતનાગ્રસ્ત યુગમાં નેકીઓ કરવાં અને ગુનાઓથી બચવાની પદ્ધતિ પર આધારિત શરીરત અને તરીકતનાં વિશાળ સંગ્રહ

72 નેક આમાલ

પ્રશ્ન સ્વરૂપે અર્પણ કર્યા છે

આ પ્રમાણે પાલન કરવાની રીત છેલ્લે આપવામાં આવી છે

પ્રસ્તુત કર્તા : મર્કજી મજલિસે શૂરા (દાવતે ઈસ્લામી)

786 બાર કાગળ પર લિખ (યા લિખવા) કર તાવીઝ કી તરહ લપેટ કર પ્લાસ્ટિક કોટિંગ કર કે રેગઝીન યા કપળે વગેરા મેં સી કર બાઝૂ મેં બાંધ યા ગલે મેં પેહન લીજિએ ﷻ નઝરે બદ કા અસર ખત્મ હો જાએગા. જિસ કે હાથ પાઉં મેં દર્દ હો ઉસ કે લિએ ભી પેહ તાવીઝ ﷻ મુફીદ હે.

(બીમાર આબિદ, સફલા 35)

જો કોઈ માહે સફર કે આખરી બુધ કો સૂરએ
(إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ) نَصْرُ السُّورِ، وَالسُّورِ، أَلَمْ نَشْرَحْ
और सूरओ ईप्वास (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) अस्सी अस्सी बार
पढे उस महीने के अत्म होने से पेहले اللَّهُ إِن شَاءَ वोह
गनी हो जायेगा. (طائف اشرفی، 231/2)

ਪ੍ਰੀਤ ਮੰਦਰ

શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષાંતરમાં દાવતે ઇસ્લામીની દ્વિતીય પુસ્તિકા 72 નેક આમાલ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી રહી છે. જેમાં છે પોતાને સુધારવાનો અનોખો કિમિયો

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ ط اَمَّا بَعْدُ ! فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ હૈ : जिस ने ये ह कडा :

“اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ الْتَقَىٰ النَّبِيُّ عَنْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ” (મત્તમ કબીર, 25/5, હદીથ: 4480) ઉસ કે લિએ મેરી શફાઅત વાજબ હો ગઈ.

મહબૂબે ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رحمۃ اللہ علیہ

ઇસ્તેગાસા

કિસ સે ફરિયાદ કરેં પ્યારે રઝા તેરે બાદ
કૌન પુર્સા હૈ ગરીબોં કા ભલા તેરે બાદ
શામ હોતી હૈ સહર હોતી હૈ લેકિન મૌલા
ઝિન્દગી કા ન રહા કોઈ મજા તેરે બાદ
તૂ ને હમ જેસે ગંવારોં કો નવાઝા એસા
ખલક અંગુશ્ત બદન્દાં હૈ શહા તેરે બાદ
એહલે સુન્નત પે વોહ એહસાન કિએ હેં તૂ ને
કોઈ જયતા હી ન મોહસિન હૈ સિવા તેરે બાદ
લાડલે ગૌસ કે ! ફરિયાદ હમારી સુન લે
એક હંગામા એ મેહશર હૈ બપા તેરે બાદ
મેં ભિકારી હૂં તેરા, એ મેરે ગૈરત વાલે
માંગતે ગૈર સે આતી હૈ હયા તેરે બાદ
આલે સાદાત કે એ નાઝ ઉઠાને વાલે
કયૂં પરેશાન હૈ અય્યૂબ તેરા તેરે બાદ

કબૂલ બન્દએ દર કા સલામ કર લેના
સગાને તયબા મેં તેહરીર નામ કર લેના
મેરે ગુનાહોં કે દફતર ખુલેં જો પેશે ખુદા
હુઝૂર ઉસ ઘણી તુમ લુફ્તે તામ કર લેના
તુમ્હારે હુસ્ન મેં રખ કર કશિશ, કહા હક ને
કિ દુશ્મનોં કો દિખા કર ગુલામ કર લેના
મિલા હૈ ખૂબ હી નુસ્ખા ગુનાહગારોં કો
તુમ્હારે નામ સે દોઝખ હરામ કર લેના
હબીબ અર્શ સે ભી પાર જા કે રબ સે મિલે
ક્લીમ કો થા મુયસ્સર કલામ કર લેના
ખુદા ને કેહ દિયા મેહબૂબ સે કિ મેહશર મેં
ગુનાહગારોં કા તુમ ઇન્તેઝામ કર લેના
જમીલે કાદરી ઉઠો જો અઝમે તયબા હૈ
ચલો યેહ ઉમ્મ વહીં પર તમામ કર લેના

અઝ : મૌલાના સૈયદ અય્યૂબ અલી રઝવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ

શમાઈમે બખ્શિશ, સ. 37

અઝ : મદ્દહુલ હબીબ મૌલાના જમીલુર્રહમાન કાદરી રઝવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ

કબાલએ બખ્શિશ, સ. 21

મુશિકલ અલ્ફાઝ કે મઆની

સગાને તયબા : મદીનએ મુનવ્વરા કે કુત્તે. પેશે ખુદા : અલ્લાહ પાક કે સામને. લુફ્તે તામ : કામિલ લુફ્તે કરમ. હક : અલ્લાહ પાક. ક્લીમ : હઝરતે સૈયદના મૂસા عَلَيْهِ السَّلَام. પુર્સા : મદદગાર. ગંવારોં : ગંવાર કી જમ્મ, નાદાન. ખલક : મખલૂક. અંગુશ્ત બદન્દાં હૈ : દાંતોં મેં ઉગલી દિએ હુવે હૈ યાની હૈરત ઝદા હૈ. જયતા : પસન્દ આતા. આલે સાદાત : સૈયદોં કી ઔલાદ.

હકીકી કામયાબી ઓર ઇસ કે હુસૂલ કા તરીકા

(તીસરી ઓર આખરી કિસ્ત)

મુફતી મુહમ્મદ કાસિમ અતારી

ઇરશાદે બારી તઆલા હે :

﴿وَالَّذِينَ هُمْ يَلْمُوكَ فَعَلُوا ۖ وَالَّذِينَ هُمْ يَلْمُوكَ فَعَلُوا ۖ وَالَّذِينَ هُمْ يَلْمُوكَ فَعَلُوا ۖ﴾
 ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۚ فَمَنْ ابْتَغَىٰ
 وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعُدُونَ ۚ﴾

તર્જમા : ઓર વોહ જો ઝકાત દેને કા કામ કરને વાલે હૈં. ઓર વોહ જો અપની શર્મગાહીં કી હિફાઝત કરને વાલે હૈં. મગર અપની બીવિયોં યા શરઈ બાન્દિયોં પર જો ઉન કે હાથ કી મિલક હૈં પસ બેશક ઉન પર કોઈ મલામત નહીં. તો જો ઈન કે સિવા કુછ ઓર ચાહે તો વોહી હદ સે બઢને વાલે હૈં. (18પ, 4:18)

કામયાબ લોગોં કી તીસરી ખૂબી

ફલાહ પાને વાલોં કે અવસાફ મેં એક વસ્ફ યેહ બયાન ફરમાયા : **તર્જમા :** ઓર વોહ જો ઝકાત દેને કા કામ કરને વાલે હૈં. (4:18પ) ઈસ કા માના યેહ હૈ કિ વોહ પાબન્દી કે સાથ, ખુશ દિલી સે, ઈબાદત સમઝતે હુવે ઓર હુકમે ઈલાહી પર સરે તસ્લીમ ખમ કરતે હુવે વક્ત પર ઝકાત કી અદાએગી કરતે હૈં. ઝકાત કી અદાએગી મેં કઈ તરહ ફલાહ હૈ. ① ઝકાત દેને વાલે કે દિલ સે માલ કી મહબ્બત નિકલતી હૈ ઓર માલ કી મહબ્બત બુરાઈયોં કી જળ હૈ. ② ઝકાત દેને વાલે કે દિલ મેં મુઆશરે કે મોહતાજ વ ગરીબ લોગોં કે સાથ ભલાઈ કા જઝબા પૈદા હોતા હૈ. ③ ઝકાત સે લોગોં કી ગુર્બત વ તંગદસ્તી કા ખાતમા હોતા હૈ. ④ ગરીબ કી ગુર્બત આમ તૌર પર ઉસે

ગુઝશ્તા સે પૈવસ્તા (પિછલે અંક સે જારી) . . .

અમીર સે નફરત હી સિખાતી હૈ, લેકિન ગરીબોં કો ઝકાત દેને સે ઉન કે દિલ મેં અમીરોં કે લિએ નફરત કે બજાએ શુક ગુઝારી કા જઝબા પૈદા હોતા હૈ. ઈસી લિએ જિન મુઆશરોં મેં ઝકાત કા તસવ્વુર નહીં થા, વહાં ગરીબોં ને અમીરોં કે ખિલાફ શદીદ તરીન એહતેજાજ કિયા ઓર હઝારોં લાખોં કી તાદાદ મેં અમીરોં કો કતલ કિયા. ઈન્કિલાબે ફાન્સ ઓર ઈન્કિલાબે રૂસ કે પીછે સબ સે બળા બુન્યાદી સબબ યેહી થા.

⑤ ઝકાત દેને વાલે સે શર દૂર કર દિયા જાતા હૈ, યુનાન્યે નબિયે પાક ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિસ ને અપને માલ કી ઝકાત અદા કર દી, બેશક **અલ્લાહ** તઆલા ને ઉસ સે શર દૂર ફરમા દિયા. (431/1, 1:431) ⑥ ઝકાત દેને સે રેહમતે ઈલાહી કા નુઝૂલ હોતા હૈ, જબકિ ઝકાત કી અદાએગી ન કરને સે રેહમતે ઈલાહી રુક જાતી હૈ, યુનાન્યે હદીસ મેં ફરમાયા : જબ લોગ ઝકાત કી અદાએગી છોળ દેતે હૈં તો **અલ્લાહ** પાક બારિશ કો રોક દેતા હૈ, અગર ઝમીન પર ચૌપાએ મૌજૂદ ન હોતે, તો આસ્માન સે પાની કા એક કતરા ભી ન ગિરતા. (368/4, 4:368)

બાઝ મુફસ્સિરીન ને ઈસ આયત મેં મઝકૂર લફઝે “ઝકાત” કા એક માના “તઝકિયા” યાની “તઝકિયએ નફસ” ભી કિયા હૈ, મુરાદ યેહ હૈ કિ એસે એહલે ઈમાન કામયાબી સે હમકિનાર હોતે હૈં જો દુન્યા કી મહબ્બત ઓર મઝમૂમ સિફાત મસલન તકબ્બુર વ રિયાકારી ઓર બુગઝ વ હસદ વગેરહા સે ખુદ કો પાક કરતે હૈં. ઈસી “નફસ કે તઝકિએ” કે મુતઅલિલક **અલ્લાહ** તઆલા ને એક મકામ

પર ઈરશાદ ફરમાયા : **﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى﴾** તર્જમા : બેશક જિસ ને ખુદ કો પાક કર લિયા વોહ કામયાબ હો ગયા. (14:1, 30:14) એક ઔર જગલ ફરમાયા ગયા :

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ كَفَّاهُ﴾ તર્જમા : બેશક જિસ ને નફસ કો પાક કર લિયા વોહ કામયાબ હો ગયા ઔર બેશક જિસ ને નફસ કો ગુનાહોં મેં છુપા દિયા વોહ નાકામ હો ગયા. (10: 9, 30: 14) તઝકિયએ નફસ કરને વાલે કો કામયાબી કા મિલના બહુત વાઝેહ હૈ કિ આબેરત મેં નજાત વ જન્નાત ઉન લોગોં કે લિએ હૈં, જો કલ્બે સલીમ યાની સલામતી વાલા દિલ લે કર ખુદા કી બારગાહ મેં હાઝિર હોંગે. ઈસ કે સાથ દુન્યાવી એતેબાર સે ભી વોહી લોગ ઝિયાદા કામયાબ હોતે હૈં, જો તઝકિયએ નફસ કરતે હૈં, યાની ખુદ કો માલો દુન્યા કી મહબ્બત ઔર તકબ્બુર વ હસદ વગૈરા સે બચા કર રખતે હૈં, ક્યૂંકિ જાઈઝ તરીકે સે માલ કા હુસૂલ બુરા નહીં હૈ, લેકિન માલ કી મહબ્બત મેં ડૂબ જાના બહુત બુરા હૈ, કિ યેહ ઈન્સાન કો કન્જૂસ, મફાદ પરસ્ત, ઈબ્નુલ વક્ત ઔર ખુદ ગર્ઝ બના દેતા હૈ ઔર એસે આદમી કો કોઈ ભી પસન્દ નહીં કરતા હૈ. યૂંહી હસદ વ તકબ્બુર વાલા ભી બરબાદ હોતા હૈ કિ હસદ ઉસે તમામ તર માલો દૌલત કે બા વુજૂદ ચૈન સે જીને નહીં દેતા કિ વોહ અપને માલ સે ચૈન પાને કી બજાએ દૂસરોં કી તરક્કી સે બેચૈની મેહસૂસ કરતા રેહતા હૈ ઔર ઈસી તરહ તકબ્બુર વાલા લોગોં મેં બદ દિમાગ, અના પરસ્ત, મગરૂર ઔર ફિરઔનિયત વગૈરા કે અલ્ફાઝ સે મશહૂર હોતા હૈ ઔર લોગોં મેં એસી બદનામી ઔર બુરી શોહરત કામયાબી નહીં, બલ્કિ નાકામી હી હૈ.

કામયાબ લોગોં કી ચૌથી ખૂબી

ફલાહો કામરાની પાને વાલે લોગોં કી ચૌથી ખૂબી યેહ બયાન ફરમાઈ ગઈ : **﴿وَالَّذِينَ هُمْ يُقْرَوْنَ بِهِمْ حُطُوتٌ﴾** ઔર વોહ જો અપની શર્મગાહોં કી હિફાઝત કરને વાલે હૈં. (18: 18) ઈસ ખૂબી કા તઅલ્લુક શર્મો હયા કે સાથ હૈ જો દીને ઈસ્લામ કી નિહાયત બુન્યાદી અકદાર વ અખ્લાક મેં સે હૈ. આબેરત કી કામયાબી કા તઅલ્લુક તો શર્મો હયા કે સાથ બહુત વાઝેહ હૈ કિ નબિયે અકરમ **ﷺ** ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો શખ્સ મુઝે ઉસ ચીઝ કી ઝમાનત દે જો ઉસ કે જબળોં કે દરમિયાન ઔર ટાંગોં કે દરમિયાન હૈ, યાની ઝબાન ઔર શર્મગાહ કી ઝમાનત દે (કિ ઉન્હેં નાજાઈઝ ઈસ્તેમાલ નહીં કરેગા) તો મૈં ઉસે જન્નત કી ઝમાનત દેતા હૂં. (صحيح بخارى، 240/4، حديث: 6474)

બે હયાઈ સે બચને મેં દુન્યા કી કામયાબી ઔર ફલાહ કેસે હૈ ? ઈસ કી તફ્સીલ યેહ હૈ કિ શર્મો હયા કે ઝરીએ બે હયાઈ કી તબાહિયોં સે બચા જા સકતા હૈ. અબ બે હયાઈ કી તબાહિયાં એક નઝર મુલાહઝા કર લેં તો અન્દાઝા હો જાએગા કિ ઈન બરબાદિયોં સે બચને મેં કિતની બળી કામયાબી છુપી હુઈ હૈ.

યેહ એક આલમી સચ્ચાઈ (Universal Truth) હૈ કિ જિન્સી બે રાહરવી કે નતાઈજ બળે ભયાનક ઔર તબાહ કુન હૈં કિ એસે તમામ મુઆશરોં મેં ખાનદાની નિઝામ તબાહ હો ચુકા હૈ. મિયાં બીવી કા તઅલ્લુક અગર બન ભી જાએ તો ચન્દ સાલ સે ઝિયાદા નહીં ચલતા ઔર બકિયા માં-બાપ બહન ભાઈયોં કા તો હોના, ન હોના બરાબર હૈ ઔર ચચા મામૂં તો ઉન કે લિએ ગલી મહલ્લે મેં ફિરને વાલે લોગોં કી તરહ આમ સે આદમી હી હોતે હૈં.

1 બે હયાઈ કે મુતકિબ લોગોં કો બારહા બ્લેક મેલિંગ (Black Mailing) કા સામના કરના પળતા હૈ ઔર યૂં માલ ભી બરબાદ હોતા હૈ. 2 ખાનદાન કે રૂબરૂ શર્મિન્દગી ઉઠાની પળતી હૈ. 3 અગર બે હયા શખ્સ મુસલમાન હો તો નમાઝ ઔર દીગર ઈબાદાત કી મિઠાસ પાને કા સવાલ હી પૈદા નહીં હોતા. 4 બે હયા શખ્સ કે દિમાગ મેં ગન્દે ખયાલાત જમે રેહતે હૈં, જિસ સે નીંદ, સુકૂન ઔર વક્ત સબ બરબાદ હોતા હૈ. 5 એસે લોગ ગન્દી ગુફ્તગૂ કરતે હુવે ઘન્દે ઝાએઅ (Waste) કર દેતે હૈં. 6 બે હયાઈ કે કામોં સે એઈડઝ (Aids) ઔર દીગર મૂઝી ઔર મોહલિક અમરાઝ લગતે હૈં.

બે હયાઈ કા ઈલાજ : એક ખાસ ઉમ્મ કો પહુંચને કે બાદ જિન્સી ખ્વાહિશાત નફસે ઈન્સાની મેં ઝુહૂર પઝીર હોતી હૈં, જિન કી તસકીન કા નફસ હમ સે તકાઝા કરતા હૈ. એસે અફરાદ કે લિએ **اَللّٰهُمَّ** કરીમ ને અપની રેહમત સે જાઈઝ ઝરીઆ અતા ફરમાયા હૈ ઔર વોહ “નિકાહ” હૈ. નિકાહ મેં જાઈઝ ખ્વાહિશાત કી જાઈઝ ઝરીએ સે તકમીલ ભી હૈ ઔર ઝેહની સુકૂન સમેત બે શુમાર દીની વ દુન્યાવી ફવાઈદ ભી હૈં.

“સૂરતુલ મુઅ્મિનૂન” કી આયાતે તથિબાત મેં બયાન કર્દા ઈન અવસાફ કો અપના લિયા જાએ તો ખુદા કે ફઝલો કરમ સે ફલાહો કામયાબી કે દરવાઝે ખુલ જાએંગે.

મઝીદ અવસાફ ઔર તફ્સીલાત કે લિએ “તફ્સીરે સિરાતુલ જિનાન” મેં ઈન હી આયાત કી તફ્સીર મુલાહઝા ફરમાએ.

અચ્છે કિરદાર કા એક પૈમાના

મૌલાના મુહમ્મદ નાસિર જમાલ અત્તારી મદની

રેહમતે આલમ ﷺ ને ઇરશાદ ફરમાયા : **خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي**

તુમ મેં બેહતરીન શખ્સ વોહ હૈ જો અપને અહલો અયાલ કે મુઆમલે મેં બેહતર હો ઓર મેં અપને અહલો અયાલ કે મુઆમલે મેં તુમ સબ સે બેહતર હું. ⁽¹⁾

“ખૈર (ભલાઈ)” શર (બુરાઈ) કી ઝિદ હૈ, રેહમતે આલમ ﷺ ચૂંકિ ખૈરુલ ખલાઈક (યાની મખ્લૂકાત મેં સબ સે બેહતર) હેં આપ ને ઝિન્દગી કે કઈ મુઆમલાત મેં ભી “સબ સે બેહતર” કી નિશાનદેહી ફરમાઈ હૈ જિસ મેં ઇબાદાત વ મુઆશરત જૈસે અહમ તરીન શોબે ભી શામિલ હેં.

મઝકૂરા હદીસે પાક મેં “અહલ” કે સાથ બેહતર સુલૂક કરને ઓર હુસ્ને અખ્લાક સે પેશ આને વાલે કો બેહતરીન કરાર દિયા હૈ. ⁽²⁾

યાદ રહે કિ “અહલ” કા લફઝ “ખૂની રિશતોં, બીવી બચ્ચોં, દોસ્તોં અઝીઝોં ઓર હમ ઝમાના લોગોં” કે લિએ બોલા જાતા હૈ. ⁽³⁾

તાલીમાતે નબવી કે મુતાબિક મુઆશરે કે તમામ તબક્કોં કે સાથ હુસ્ને અખ્લાક સે પેશ આને કી તાકીદ હૈ. ઘર કે બાહર હુસ્ને અખ્લાક કા પૈકર બનના આસાન હૈ, કમાલ તો યેહ હૈ કિ ઘર કે અન્દર ઓર બિલ ખુસૂસ બીવી કે સાથ હુસ્ને અખ્લાક સે પેશ આએ,

અલ્લાહ પાક કુરઆને કરીમ મેં ઇરશાદ ફરમાતા હૈ : **وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ**

તર્જમએ કન્ઝુલ ઇમાન : ઓર ઉન સે અચ્છા બરતાવ કરો. ⁽⁴⁾

યાની તુમ અપની બીવિયોં સે અચ્છા બોલો, અપને અફઆલ ઓર શકલો સૂરત કો ઉન કે ખાતિર અપની તાકત કે મુતાબિક ઉસી તરહ ખૂબ સૂરત બનાઓ જૈસે તુમ ઉન સે ચાહતે હો. ⁽⁵⁾

એહલે ખાના સે મુતઅઘ્લિક તીન ફરામીને મુસ્તફા ﷺ :

1 જબ તુમ ખુદ ખાઓ તો બીવી કો ભી ખિલાઓ, જબ ખુદ પેહનો તો ઉસે ભી પેહનાઓ, ઉસ કે ચેહરે પર મત મારો, ઉસે બુરે અલ્ફાઝ ન કહો ઓર

ઉસ સે (વક્તી) કતએ તઅલ્લુક કરના હો તો ઘર મેં કરો. (6)

② સબ સે બદતરીન ઈન્સાન વોહ હૈ જો અપને ઘર વાલોં પર તંગી કરે. અર્ઝ કી ગઈ : વોહ કેસે તંગી કરતા હૈ ? ઈરશાદ ફરમાયા : જબ વોહ ઘર મેં દાખિલ હોતા હૈ તો બીવી ડર જાતી હૈ, બચ્ચે ભાગ જાતે ઔર ગુલામ સેહમ જાતે હૈં જબ વોહ ઘર સે નિકલ જાએ તો બીવી હંસને લગે ઔર દીગર ઘર વાલે સુખ કા સાંસ લેં. (7)

③ કામિલ તરીન મોમિન વોહ હૈ જિસ કે અખ્લાક સબ સે બેહતર હોં ઔર જો અપને ઘર વાલોં પર સબ સે ઝિયાદા નર્મી કરને વાલા હો. (8)

ઈસ સિલસિલે મેં આખરી નબી ﷺ કી મુબારક ઝિન્દગી હમારે લિએ રોલ મોડલ હૈ કિ આપ ઈસ્લામ કી દાવત ભી દેતે, આને વાલે વુજૂદ કા ઈસ્તેકબાલ ભી કરતે, જનાઝોં મેં શિકત ઔર મરીઝોં કી ઈયાદત, ગરીબોં કી મદદ ભી કરતે, ઈન જેસી લા તાદાદ મસરૂફિયાત કે બા વુજૂદ અઝવાજે મુતદ્દહરાત કે સાથ હુસ્ને અખ્લાક સે પેશ આતે, ઉન કે સામને મુસ્કુરાતે, ઉન કો ભી હંસાતે, ઉન કે અખરાજાત કા ખયાલ ફરમાતે, ઉન પર લુલ્હો કરમ ફરમાતે, ઉન કે હાલાત સે બા ખબર રેહતે, અસ્ર કી નમાઝ અદા ફરમા કર ઉન કી ખૈર ખૈરિયત માલૂમ કરને તશરીફ લે જાતે, જિસ ઝોજએ રસૂલ કે ઘર રેહમતે આલમ ﷺ રાત ઠેહરતે બકિયા અઝવાજે મુતદ્દહરાત ભી ઉસ ઘર મેં જમ્અ હો જાતીં, બસા અવકાત રાત કા ખાના ભી વહીં હોતા ઔર ફિર વોહ તમામ અપને ઘર વાપસ ચલી જાતીં. અલ્લાહ કે રસૂલ ﷺ નમાઝે ઈશા કે બાદ સોને સે પેહલે એહલે ખાના કે સાથ કુછ દેર ઉન્સિયત ભરી ગુફતગૂ ભી ફરમાતે. (9) રસૂલુલ્લાહ ﷺ અપને અહલ કે પાસ સફર સે રાત મેં નહીં તશરીફ લાતે, આપ સુબહ કો આતે યા શામ કો. (10) યેહ ઝેહન મેં રહે કિ અઝવાજે મુતદ્દહરાત કા તઅલ્લુક અલગ અલગ કબીલોં સે થા, ઉમ્રેં ભી યક્સાં નહીં થીં, મિઝાજ ભી જુદા જુદા થે ઈસ કે બા વુજૂદ રેહમતે આલમ ﷺ ને અપની અમલી ઝિન્દગી સે કામિલ બનને કા મેયાર વાઝેહ ફરમા દિયા.

સીરતે રસૂલ કે ઈન ખૂબ સૂરત ગોશોં કો સામને રખ કર શૌહર અપની બીવી કે લિએ કામિલ ઔર પરફેક્ટ બનના ચાહતા હૈ તો વોહ અપની બીવી કે સાથ અચ્છા બરતાવ કરે, નર્મ લબો લેહજે મેં ગુફતગૂ કરે, મહબ્બતો ચાહત કા ઈઝહાર કરે, ઈસ કે સાથ ખુશ મિઝાજ ઔર બે તકલ્લુફી સે પેશ આએ, ગલતિયાં મુઆફ કર દે, લગાઈ ઝગળા ન કરે, ઉસ કી ઈઝઝત કી હિફાઝત કરે, બહસો તકરાર સે બચને કી પૂરી કોશિશ કરે, ઉસ પર ખર્ચ કરને મેં કન્જૂસી સે બચે, ઉસ કે ઘર વાલોં કી ભી ઈઝઝત કરે.

યૂંહી બીવી અપને શૌહર કે લિએ કામિલ (પરફેક્ટ) બનના ચાહતી હૈ તો હમેશા શૌહર સે ઈઝઝતો એહતેરામ કા મુઆમલા રખે, ઉસ સે ઝગળા ન કરે, શૌહર કી તરફ સે શરીઅત કે મુતાબિક દિયા જાને વાલા હર હુકમ માને, વોહ બાત કર રહા હો તો આદાબે ગુફતગૂ કા ખયાલ રખે, ઉસ કી બાત ન કાટે, પેહલે ખામોશી સે ઉસ કી બાત સુને ફિર કોઈ જવાબ દે, ઉસ કી ગૈર મૌજૂદગી મેં ઉસ કી ઈઝઝત કી હિફાઝત કરે, શૌહર કે માલ મેં ખિયાનત ન કરે, ખુશ્બૂ વગૈરા લગાએ, મુંહ કી સફાઈ ઔર કપળોં કી પાકીઝગી કા ખાસ ખયાલ રખે, ન મિલને પર સબ્ર ઔર મિલ જાને પર શુક કી આદત ડાલે, મહબ્બતો શફકત કા અન્દાઝ અપનાએ, અપની હૈસિયત કે મુતાબિક ઝૈબો ઝીનત અપનાએ, શૌહર કે ઘર વાલોં ઔર અઝીઝોં કા એહતેરામ કરે, અચ્છે અન્દાઝ મેં ઉન કા હાલ પૂછે, ઉસ કે હર જાઈઝ કામ કો સરાહે, ઉસે દેખ કર ખુશી કા ઈઝહાર કરે.

અગર તાલીમાતે નબવી કે મુતાબિક પરફેક્ટ હોને કા યેહ મેયાર હમ ને અપના લિયા તો મુઆશરે સે શર ઔર ફસાદ કા ખુદ બ ખુદ ખાતમા હો જાએગા ઔર “ખૈરો ભલાઈ” હમારી શનાખત (પેહચાન) બન જાએગી.

(1) (ترمذی، 475/5، حدیث: 3921(2) لمعات التقيح، 121/6، تحت الحديث: 3252، فیض القدير، 661/3، تحت الحديث: 4100(3) مرعاة المفاتيح، 400/6، تحت الحديث: 3252(4) 4، النساء: 19(5) تفسير ابن كثير، 2/ 212(6) ابو داود، 356/2، حدیث: 2142(7) معجم اوسط، 287/6، حدیث: 8798(8) ترمذی، 278/4، حدیث: 2621(9) تفسير ابن كثير، 2/ 212 ماخوذة، التيسير بشرح جامع الصغير، 1/ 533(10) مسلم، ص 819، حدیث: 4962.

વીદારે રસૂલ ઓર ઇસ કી બરકતે

અલ્લાહ પાક ને બે શુમાર મખ્લૂકાત કો પૈદા

ફરમાયા, જિન મેં બાઝ ખૂબ સૂરત ઓર કુછ ખૂબ સૂરત તરીન ભી હૈં કિ જિન્હેં દેખતે રેહને કો જી ચાહતા હૈ. એક પૈકરે દિલ નશીન એસા ભી પૈદા ફરમાયા કિ જિસ ને ઉસે દેખા, બસ દેખતા હી રેહ ગયા ઓર દોબારા દેખને કા અરમાન દિલ મેં લિએ રહા. જો ઝાહિરી આંખોં સે ન દેખ સકા જબ ઉસ ને ઉસ પૈકરે નૂર કે ઝિયા બાર ચેહરે, સુર્મગીં આંખોં, ગુલે કુદ્સ કી પત્તિયોં જૈસે લબોં, દુર્રે અદન જૈસે નૂર બરસાતે દાંતોં, ઝુલાવે હલાવત સે તર કુન્જી એ કુન ઝબાં ઓર ઊંચી બીની મુબારક કી રિફઅત કા ઝિક્ક સુના યા પઢા તો ઇસ જમાલે જહાં આરા કી ઝલક દેખને કો તરસને લગા, દિન રાત ઇસી રુપે જાનાં કી ઝિયારત કો તળપને લગા, કરમ હુવા ઓર વોહ નૂરે મુજસ્સમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કરમ ફરમાતે હુવે ખ્વાબ મેં તશરીફ લે આએ. જી હાં એસા કરમ બે શુમાર ઉમ્મતિયોં પર ફરમાયા કિ અપને દીવાનોં કી આંખોં કો નૂર ઓર દિલોં કો સુરૂર સે મામૂર કરને કે લિએ વોહ પૈકરે નૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ બારહા બેદારી મેં ઓર બે શુમાર બાર ખ્વાબોં મેં ઝુહૂર ફરમા હુવે.

ચેહરએ મુસ્તફા કી ઝિયારત ઇબાદત હૈ :

જિસ ખુશ બપ્ત ને ઉસ રુપે **والضحى** કો ઈમાન કી હાલત મેં જાગતે હુવે દેખા યા ઉન કી સોહબત સે ફૈઝયાબ હુવા ઓર ઈમાન કી હાલત મેં દુન્યા સે રુખ્સત હુવા વોહ સહાબી કેહલાયા ઓર જિસ ને ખ્વાબ મેં ઉસ રુપે રૌશન કો દેખા વોહ ભી બરકતોં ઓર રેહમતોં સે મેહઝમ ન રહા. જૈસા કિ હકીમુલ ઉમ્મત મુફતી અહમદ

મોલાના મુહમ્મદ અદનાન ચિશ્તી અત્તારી મદની

યાર ખાન નઈમી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : ખયાલ રહે કિ હુઝૂરે અન્વર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ચેહરા દેખના ભી આલા ઇબાદત હૈ જૈસે કુરઆને મજીદ કા દેખના ભી ઇબાદત હૈ બલ્કિ કુરઆને મજીદ કો દેખને સે ચેહરએ અન્વર દેખના આલા ઓ અફઝલ હૈ કિ કુરઆન કો દેખ કર મુસલમાન સહાબી નહીં બનતા હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ચેહરા દેખ કર સહાબી બન જાતા હૈ, ઉન કા નામ મુસલમાન બનાએ, ઉન કા ચેહરા સહાબી બનાએ ઓર ઉન કા તસવ્વુર આરિફ બનાતા હૈ. ફરિશ્તે કબ્ર મેં વોહ ચેહરા હી દિખાતે હૈં, પેહચાન કરાતે હૈં, કુરઆને મજીદ યા કાબા એ મોઅઝઝમા નહીં દિખાતે. ઉન્હીં કે ચેહરે કી શનાપ્ત પર કબ્ર મેં બેળા પાર હોતા હૈ. (1)

નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ચેહરએ અન્વર કા હુસ્નો જમાલ ઇતના બે મિસાલ થા કિ સહાબા એ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કી ખ્વાહિશ હોતી કિ હર વક્ત ઇસ ખૂબ સૂરત વ નૂરાની ચેહરે કો દેખતે રહેં, સહાબા એ કિરામ નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ચેહરએ અન્વર કે દીદારે ફરહત આસાર સે કિસ તરહ અપની આંખોં કો ઠન્ક ઓર દિલોં કો રાહત પહુંચાતે થે ઇસે ઇસ વાકિએ સે સમઝા જા સકતા હૈ : હમારે પ્યારે નબી رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે પાસ એક સહાબી આપ કો યૂં દેખ રહે થે કિ નઝર હટાતે હી નહીં થે. પુરનૂર ચેહરે કો ટિકટિકી બાંધે દેખતે હી રેહતે થે. રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ ને ઈરશાદ ફરમાયા : ઇસ કી કયા વજહ હૈ ? તો ઉન્હોં ને અર્ઝ કી :

દીદારે રસૂલ કી બરકતે : સહાબા એ કિરામ
عَلَيْهِمُ الرِّفْعَان کی ખુશ નસીબી કે ભી ક્યા કેહને ! ઉન્હોં نے
نَبِيِّهِ كَرِيم صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે દીદાર કા શરફ
પાયા, કોઈ હાજત હોતી તો રસૂલુલ્લાહ
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી બારગાહે બે કસ પનાહ મેં હાઝિર
હો જાતે ઔર અપના મસ્મલા હલ કરવા લેતે. જિસ
તરહ નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને અપની હયાતે
ઝાહિરી મેં ફેઝ લુટાયા ઔર અપને સહાબા કી
મુશ્કલાત કો હલ ફરમાયા, ઈસી તરહ હયાતે ઝાહિરી
કે બાદ ભી યેહ સિલસિલા જારી રહા, કભી ખ્વાબ મેં
અપને આશિકોં કો ઝિયારત સે મુશરફ ફરમાયા, કિસી
કો અપને પાસ બુલાયા, તો કિસી કી મુશ્કલ કુશાઈ
ફરમાઈ, કિસી કો શહાદત કા મુઝદા સુનાયા, તો કિસી
કી દાદરસી ફરમાઈ. એસે બે શુમાર વાકેઆત સે
કિતાબે માલામાલ હૈં.

જવાબ મેં નબિય્યે પાક કો દેખના : જવાબ મેં નબિય્યે પાક ﷺ કા દીદાર હોના એસી રૌશન હકીકત હૈ કિ જિસે ઝુટલાયા નહીં જા સકતા કયૂંકિ નબિય્યે કરીમ ﷺ ને ખુદ ઇરશાદ وَمَنْ رَانِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَانِي، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَسْمَعُ فِي صَوْتِي ફરમાયા : યાની ઔર જિસ ને જવાબ મેં મુઝે દેખા તો બેશક ઉસ ને મુઝે હી દેખા, કયૂંકિ શૈતાન મેરી સૂરત ઇખ્તિયાર નહીં કર સકતા. (3)

એક ઔર હટીસે પાક મેં યું ફરમાયા :

يَا نِي مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَسِيرًا فِي النَّيْظَةِ وَلَا يَسْمَعُ السَّيْطَانُ فِي
 جِوَاهِ مِمَّنْ مُؤَدَّ دَعَا وَوَلَدَ اَنَّهُ كَرِيهُ دَعَا دَارِي مِمَّنْ مُؤَدَّ
 دَعَا دَارِي اَوَّلَ شَيْءٍ مِمَّا مَرَّ شَكْلُهُ لَمْ يَكُنْ هُوَ سَكَنًا. (4)

હિફાઝતે ઈમાન કી સનદ : ઈસ હદીસે પાક કે તહત શારહે બુખારી હઝરતે અલ્લામા મુફતી મુહમ્મદ શરીફુલ હક અમજદી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ ફરમાતે હેં : બાદે વિસાલ ભી અગર કોઈ હુઝૂરે અકદસ صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખ્વાબ મેં ઝિયારત સે મુશરફ હો તો હુઝૂરે અકદસ صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઉસ પર કરમ ફરમાયેંગે ઔર બેદારી મેં ભી અપની ઝિયારત સે મુશરફ ફરમાયેંગે. દુસરી

તાવીલ યેહ કા ગઈ હૈ કિ વોહ (જ્વાબ મેં દીદાર કરને વાલા) આબેરત મેં હુઝૂરે અકદદસ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા દીદાર કરેગા યાની મખસૂસ તરીકે સે કુર્બે ખાસ મેં બારયાબ (યાની હાઝરી કી ઈજાઝત પાને વાલા) હોગા ઔર ઉસ કા ખાતમા ઈમાન પર હોગા. ⁽⁵⁾

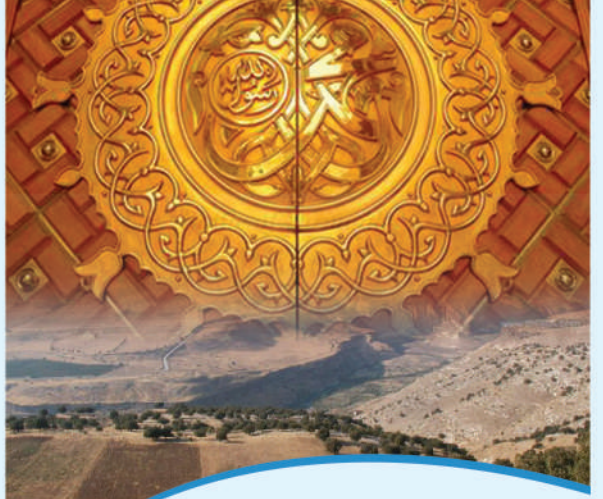
યેહ બાત ત્વી યાદ રખની ચાહિએ કિ હર
 જિયારત કરને વાલા અપની અપની ઈમાની હૈસિયત કે
 મુતાબિક હુઝૂર ﷺ કી જિયારત કરતા હૈ,
 હઝરતે અલ્લામા મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ હકકી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ
 ફરમાતે હૈં : જિસ ને નબિયે કરીમ ﷺ કી
 ખવાબ મેં જિયારત કી ઔર કોઈ ના પસન્દીદા બાત નહીં
 થી (મસલન સરકાર ﷺ નારાઝ નહીં થે)
 તો વોહ ઉમ્દા હાલ મેં રહેગા, અગર વીરાન જગહ પર
 દીદાર કિયા તો વોહ વીરાના સખ્તાઝાર મેં બદલ
 જાએગા. (6)

હર રાત દીદારે મુસ્તફા : કરોળોં માલિકિયોં કે
અઝીમ પેશવા હઝરતે ઇમામ માલિક رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ
ફરમાતે થે, કોઈ રાત ઐસી નહીં ગુઝરી કિ મેં ને જિસ મેં
નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી ઝિયારત ન કી હો. (7)

કયા ખ્વાબ મેં દેખને વાલા ભી સહાબી હૈ ?

ખૂબ યાદ રહે કિ જિસે ખ્વાબ મેં રસૂલે કરીમ ﷺ કી ઝિયારત હો વોહ હરગિઝ હરગિઝ સહાબી નહીં. સહાબી હોને કે લિએ ઝરૂરી હૈ કિ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી ઝાહિરી ઝિન્દગી મેં ઈમાન કી હાલત મેં આપ કી ઝિયારત યા સોહબત કા શરફ હાસિલ હો, યાહે એક લમ્હે કે લિએ હી હો ઔર ફિર ઈમાન પર ખાતમા ભી હો. ⁽⁸⁾ એસે ભી બદ નસીબ હુવે જિન્હોં ને ઈમાન કી હાલત મેં ઝિયારત કા શરફ પાયા લેકિન બાદ મેં ઈસ્લામ સે ફિર ગએ. મુનાફિકીન ભી કલેમા પઢતે થે લેકિન દર અસ્લ વોહ કાફિર થે ઈસ લિએ કિ વોહ અન્દર સે નબિય્હે પાક ﷺ કે મુખાલિફ થે, ઈસી લિએ સહાબી ન હુવે.

(1) مرآة المناجیح، 8/ 60 (2) الشفاء، 2/ 20 مختصر (3) بخاری، 1/ 57، حدیث: 110
(4) بخاری، 4/ 406، حدیث: 6993 (5) نزهة القاری، 5/ 846 (6) روح البیان،
9/ 230، پ 27، النعم، تحت الآية: 18 (7) حلیة الاولیاء، 6/ 346، رقم: 8855
(8) فتح الباری، 8/ 3-

અલ્લાહ પાક ને હુજૂર નબિયે કરીમ ﷺ કો દુન્યા મેં તમામ અમ્બિયા ઓ મુર્સલીન કે બાદ સબ સે આખિર મેં ભેજા ઔર રસૂલે કરીમ ﷺ પર રિસાલત વ નબુવ્વત કા સિલસિલા ખત્મ ફરમા દિયા. સરકારે મદીના ﷺ કે ઝમાને યા હુજૂરે અકરમ ﷺ કે બાદ કિયામત તક કિસી કો નબુવ્વત મિલના નામુમકિન હૈ, યેહ દીને ઇસ્લામ કા એસા બુન્યાદી અકીદા હૈ કિ જિસ કા ઈન્કાર કરને વાલા યા ઈસ મેં ઝર્ા બરાબર ભી શકો શુબા કરને વાલા કાફિર વ મુર્તદ હો કર દાઈરએ ઇસ્લામ સે નિકલ જાતા હૈ. “માહનામા ફૈઝાને મદીના” કે સાબેકા શુમારો⁽¹⁾ મેં કુરઆનો હદીસ ઔર તફાસીર કી રૌશની મેં ઈસ અકીદે કો બળે ઉમ્દા પૈરાએ મેં બયાન કિયા ગયા હૈ. ઈસ મઝમૂન મેં ખત્મે નબુવ્વત પર સહાબા એ કિરામ رضي الله تعالى عنهم કે આમાલો અકવાલ બયાન કિયે જાએંગે જિન કે પઢને સે إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત કો મઝીદ તકવિયત વ પુખ્તગી મિલેગી કિ અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત સહાબા એ કિરામ, તાબેઈન, તખ્મે તાબેઈન, સલફ સાલેહીન, ઉલમા એ કામિલીન ઔર તમામ મુસલમાનોં કા ઈજમાઈ વ ઈત્તેફાકી અકીદા હૈ.

સહાબી એ રસૂલ હઝરતે ફીરોઝ દૈલમી કા અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત કે લિએ જઝબા : નબિયે કરીમ ﷺ કે ઝમાને મેં અસ્વદ અન્સી નામી શખ્સ ને યમન મેં નબુવ્વત કા દાવા કિયા, સરકારે દો આલમ ﷺ ને ઉસ કે શરો ફસાદ સે લોગોં કો બયાને કે લિએ સહાબા એ કિરામ સે ફરમાયા કિ ઈસે નેસ્તો નાબૂદ કર દો. હઝરતે ફીરોઝ દૈલમી رضي الله تعالى عنه ને ઉસ કે મહલ મેં દાખિલ હો કર ઉસે કતલ કર દિયા. રસૂલે કરીમ ﷺ ને ગૈબ કી ખબર દેતે હુવે મદીનએ મુનવ્વારા મેં મરઝે વિસાલ કી હાલત મેં સહાબા એ કિરામ કો યેહ ખબર દી કિ આજ અસ્વદ અન્સી મારા ગયા ઔર ઉસે ઉસ કે અહલે બૈત મેં સે એક મુબારક મર્દ ફીરોઝ ને કતલ કિયા હૈ, ફિર ફરમાયા : يَا فِرْعَوْنُ إِنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ كَانَتْ تَكْفُرُ યાની ફીરોઝ કામયાબ હો ગયા.⁽²⁾

હઝરતે અબૂ બક સિદીક ઔર જમાઅતે સહાબા કા અકીદા : મુસલમાનોં કે પેહલે ખલીફા, અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના અબૂ બક સિદીક رضي الله تعالى عنه ને રસૂલે કરીમ ﷺ કે ઝમાને મેં નબુવ્વત કા જૂટા દાવા કરને વાલે મુસૈલમા કઝઝાબ ઔર ઉસ કે માનને વાલોં સે જંગ કે લિએ સહાબી એ રસૂલ હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ رضي الله تعالى عنه કી સરબરાહી મેં 24 હઝાર કા લશ્કર ભેજા જિસ ને મુસૈલમા કઝઝાબ કે 40 હઝાર કે લશ્કર સે જંગ કી, તારીખ મેં ઈસે “જંગે યમામા” કે નામ સે યાદ કિયા જાતા હૈ, ઈસ જંગ મેં 1200 મુસલમાનોં ને જામે શહાદત નોશ ફરમાયા જિન મેં 700 હાફિઝો કારી એ કુરઆન સહાબા ભી શામિલ થે જબકિ મુસૈલમા કઝઝાબ સમેત ઈસ કે લશ્કર કે 20 હઝાર લોગ હલાક હુવે ઔર **અલ્લાહ** પાક ને

અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત

ઔર સહાબએ કિરામ કા કિરદાર

મોલાના અબૂ મુહમ્મદ અત્તારી મદની

મુસલમાનોં કો અઝીમ ફત્હ નસીબ ફરમાઈ.⁽³⁾ મુફકકિરે ઇસ્લામ હઝરતે અલ્લામા શાહ તુરાબુલ હક કાદરી رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ફરમાતે હૈં કિ રેહમતે આલમ ﷺ કે દસ સાલહ મદની દૌર મેં ગઝવાત ઔર સરાયા મિલા કર કુલ 74 જંગોં હુઈ જિન મેં કુલ 259 સહાબા શહીદ હુવે જબકિ મુસૈલમા કઝઝાબ કે ખિલાફ જો “જંગે યમામા” લખી ગઈ વોહ ઈસ કદર ખૂરેઝ થી કિ સિર્ફ ઈસ એક જંગ મેં 1200 સહાબા શહીદ હુવે જિન મેં સાત સૌ હુફઝાઝ સહાબા ભી શામિલ હૈં.⁽⁴⁾ ખત્મે નબુવ્વત કે મુઆમલે મેં જંગે યમામા મેં 24 હઝાર સહાબા એ કિરામ ને શરીક હો કર ઔર 1200 સહાબા એ કિરામ ને અપની જાનોં કે નઝરાને પેશ કર કે અપના અકીદા વાઝેહ કર દિયા કિ હુજૂર નબિયે કરીમ ﷺ **અલ્લાહ** પાક કે આખરી નબી વ રસૂલ હૈં, હુજૂરે અકરમ ﷺ કે બાદ કોઈ નયા નબી નહીં હો સકતા ઔર અગર કોઈ નબુવ્વત કા દાવા કરે તો ઉસ સે એલાને જંગ કિયા જાએગા.

હઝરતે ઉમર ફારૂકે આઝમ કા અકીદા : મુસલમાનોં કે દૂસરે ખલીફા, અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના ઉમર ફારૂકે આઝમ رضي الله تعالى عنه ને હુજૂર નબિયે કરીમ ﷺ કે વિસાલે ઝાહિરી કે બાદ રોતે હુવે ઈસ તરહ ફરમાયા : યા રસૂલલ્લાહ મેરે માં-બાપ આપ પર કુરબાન ! **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં આપ ﷺ કા મર્તબા ઈસ કદર બુલન્દ હૈ કિ આપ ﷺ કો અમ્બિયા એ કિરામ મેં સબ સે આખિર મેં ભેજા હૈ ઔર આપ ﷺ કા ઝિક ઈન સબ સે પેહલે ફરમાયા હૈ.⁽⁵⁾

હઝરતે ઉસ્માને ગની કા અકીદા : હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ رضي الله تعالى عنه ને કૂફા મેં કુછ લોગ પકળે જો નબુવ્વત કે ઝૂટે દાવેદાર મુસૈલમા કઝઝાબ કી તશ્દીર કરતે ઔર ઇસ કે બારે મેં લોગોં કો દાવત દેતે થે. આપ رضي الله تعالى عنه ને મુસલમાનોં કે તીસરે પલીફા, હઝરતે સૈયદના ઉસ્માન બિન અફફાન رضي الله تعالى عنه કો ઇસ બારે મેં ખત લિખા. હઝરતે ઉસ્માને ગની رضي الله تعالى عنه ને જવાબ મેં લિખા કિ ઇન કે સામને દીને હક ઔર كَرَّاهِي اللَّهِ إِلَهُ مُحَمَّدٍ કી ગવાહી પેશ કરો. જો ઇસે કબૂલ કર લે ઔર મુસૈલમા કઝઝાબ સે બરાઅત વ અલાહદગી ઇખ્તિયાર કરે ઉસે કતલ ન કરના ઔર જો મુસૈલમા કઝઝાબ કે મઝહબ કો ન છોળે ઉસે કતલ કર દેના. ઉન મેં સે કઈ લોગોં ને ઇસ્લામ કબૂલ કર લિખા તો ઉનહેં છોળ દિયા ઔર જો મુસૈલમા કઝઝાબ કે મઝહબ પર રહે તો ઉન કો કતલ કર દિયા. (6)

હઝરતે અલિય્યુલ મુર્તઝા કા અકીદા : મુસલમાનોં કે ચૌથે પલીફા, અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સૈયદના અલિય્યુલ મુર્તઝા رضي الله تعالى عنه સરકારે દો આલમ رضي الله تعالى عنه ઔર ઔસાફ બયાન કરતે હુવે ફરમાતે હેં : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ عَنْهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ يَكُنْ لَكُمْ رَحْمَةٌ યાની રસૂલે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે દોનોં કન્ધોં કે દરમિયાન મોહરે નબુવ્વત થી ઔર આપ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم આખરી નબી હેં. (7)

સહાબી એ રસૂલ હઝરતે સુમામા કા અકીદા : હઝરતે સૈયદના સુમામા બિન ઉસાલ رضي الله تعالى عنه નબુવ્વત કે ઝૂટે દાવેદાર મુસૈલમા કઝઝાબ સે ઇસ કદર નફરત કિયા કરતે થે કિ જબ કોઈ આપ رضي الله تعالى عنه કે સામને ઇસ કા નામ લેતા તો જોશે ઇમાની સે આપ رضي الله تعالى عنه કે જિસ્મ પર લરઝા તારી હો જાતા ઔર રોંગટે બળે હો જાતે. આપ ને એક મરતબા મુસલમાનોં સે ખિતાબ કરતે હુવે યેહ તારીખી જુમ્લે અદા કિએ : મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે સાથ ન તો કોઈ ઔર નબી હૈ ન ઉન કે બાદ કોઈ નબી હૈ, જિસ તરહ **અલ્લાહ** પાક કી ઉલ્લિખ્યત મેં કોઈ શરીક નહીં હૈ ઇસી તરહ મુહમ્મદે મુસ્તફા صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કી નબુવ્વત મેં કોઈ શરીક નહીં હૈ. (8)

સહાબી એ રસૂલ હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબી ઔફા કા અકીદા : બુખારી શરીફ મેં હૈ : હઝરતે ઇસ્માઈલ બિન અબી ખાલિદ رضي الله تعالى عنه કેહતે હેં કિ મેં ને હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબી ઔફા رضي الله تعالى عنه સે પૂછા : આપ ને હુઝૂર નબિયે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે સાહબઝાદે હઝરતે ઇબ્રાહીમ કો દેખા થા ? હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબી ઔફા رضي الله تعالى عنه ને ફરમાયા : ઉન કા બચપન મેં ઇન્તેકાલ હો ગયા થા. અગર રસૂલે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે બાદ કિસી નબી કા હોના મુકદ્દર હોતા તો હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે સાહબઝાદે ઝિન્દા રેહતે, મગર હુઝૂર કે બાદ કોઈ નબી નહીં હૈ. (9)

સહાબી એ રસૂલ હઝરતે અનસ કા અકીદા : હઝરતે અનસ رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હેં : (રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે

સાહબઝાદે) હઝરતે ઇબ્રાહીમ ઇતને બળે હો ગએ થે કિ ઉન કા જિસ્મ મુબારક ગેહવારે (ઝૂલે) કો ભર દેતા, અગર વોહ ઝિન્દા રેહતે તો નબી હોતે મગર ઉન કા ઝિન્દા રેહના મુમકિન નહીં થા ક્યુંકિ તુમહારે નબી صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم આખિરુલ અખિયા હેં. (10)

સહાબી એ રસૂલ હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ કા અકીદા : હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ رضي الله تعالى عنه ને લોગોં કો ઉમ્દા ઔર અહસન તરીકે સે દુરૂદે પાક પઢને કી તરગીબ દિલાઈ તો લોગોં ને આપ رضي الله تعالى عنه સે અઝ કિયા કિ આપ رضي الله تعالى عنه હમેં ઉમ્દા દુરૂદે પાક સિખા દીજિએ. હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ رضي الله تعالى عنه ને ફરમાયા કિ ઇસ તરહ દુરૂદે પાક પઢો :

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ صَلَواتَكَ وَرَحْمَتَكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، وَامَّا رِ الْيَقِيْنِ، وَحَاطَمِ الْبَيِّنَاتِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ...

યાની એ **અલ્લાહ** ! અપની રેહમતેં ઔર બરકતેં રસૂલોં કે સરદાર, મુત્તકિયોં કે ઇમામ ઔર આખરી નબી મુહમ્મદ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم પર નાઝિલ ફરમા જો તેરે બન્દે ઔર રસૂલ હેં. (11) યાની હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ رضي الله تعالى عنه ને બ ઝાતે ખુદ ખાતમુન્નબિયીન કે અલ્ફાઝ કે સાથ નબિયે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم પર દુરૂદે પાક પઢા ઔર દૂસરોં કો ભી ઇસ તરહ દુરૂદે પાક પઢને કી તરગીબ દિલાઈ.

હઝરતે ઉમ્મે ઐમન કા અકીદા : હઝરતે અનસ رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હેં કિ રસૂલે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે ઝાહિરી વિસાલ ફરમાને કે બાદ હઝરતે અબૂ બક્ર સિદીક رضي الله تعالى عنه ને હઝરતે ઉમર رضي الله تعالى عنه સે ફરમાયા : આઈએ હઝરતે ઉમ્મે ઐમન رضي الله تعالى عنه સે મુલાકાત કે લિએ ચલતે હેં જૈસા કિ હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم ઇન સે મુલાકાત ફરમાયા કરતે થે. જબ દોનોં ઉન કે પાસ પહુંચે તો વોહ રોને લર્ગી. હઝરતે અબૂ બક્ર સિદીક ઔર હઝરતે ઉમર رضي الله تعالى عنه ને ફરમાયા : આપ ક્યું રોતી હેં ? હઝરતે ઉમ્મે ઐમન رضي الله تعالى عنه ને કહા : ઇસ વજહ સે રો રહી હું કિ (નબિયે કરીમ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم કે વિસાલ કી વજહ સે) આસ્માન સે વહી આને કા સિલસિલા ખત્મ હો ગયા હૈ. યેહ સુન કર હઝરતે અબૂ બક્ર સિદીક ઔર હઝરતે ઉમર رضي الله تعالى عنه ભી રોને લગે. (12)

અલ્લાહ કરીમ હમેં અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત કી હિકાઝત કરને ઔર ઇસ પર સાબિત કદમ રેહને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. **اٰمِيْنَ بِحَقِّ حَاطَمِ الْبَيِّنَاتِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم**

(1) محرم الحرام، ربيع الاول، ذوالحجة الحرام 1439 هـ، جمادى الآخرة 1440 هـ، محرم الحرام 1441 هـ اور 1442 هـ (2) خصائص الكبرى، 1/467، مدارج النبوة مترجم، 2/481 طبعاً (3) الكامل في التاريخ، 2/218، سيرت سيد الانبياء مترجم، 608-609، مرآة المناجيج، 3/283 (4) ختم نبوت، ص 83 (5) الفتا، 1/45 (6) سنن كبرى لمينقي، 8/350، ررق، 16852 (7) ترمذی، 5/364، حديث: 3658 (8) ثمار القلوب في المضاف والمنسوب، 1/261 (9) بخاری، 4/153، حديث: 6194 (10) ررق تاني على المواهب، 4/355 (11) ابن ماجه، 489/1، حديث: 906 (12) مسلم، ص 1024، حديث: 6318، مرآة المناجيج، 8/301-

મઢની મુઝાકરે

કે સવાલ જવાબ

શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નાત, બાની એ દાવતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી دامت برکاته عليه મઢની મુઝાકરોં મેં અકાઈદ, ઈબાદાત ઓર મુઆમલાત કે મુતઅલ્લિક કિએ જાને વાલે સવાલાત કે જવાબાત અતા ફરમાતે હૈં, ઉન મેં સે **9** સવાલાત વ જવાબાત ઝરૂરી તરમીમ કે સાથ યહાં દર્જ કિએ જા રહે હૈં :

1 ઈન્સાન કે લિએ કૌન સી ચીઝ મન્હૂસ હોતી હૈ ?

સવાલ : કયા મકાન, દુકાન, ગાળી, બહૂ યા બીવી કો મન્હૂસ કહા જા સક્તા હૈ કિ જબ સે યેહ આઈ હૈ નુક્સાન હી હો રહા હૈ ?

જવાબ : યેહ સબ લોગોં કી અપની બનાઈ હુઈ બાતેં હૈં, ન કોઈ ચીઝ મન્હૂસ હોતી હૈ ઓર ન હી કોઈ દિન મન્હૂસ હોતા હૈ, સારે દિન **અલ્લાહ** પાક કે હૈં. અલબત્તા કિસી કે લિએ વોહ ઘળી ઝરૂર મન્હૂસ હૈ જિસ મેં વોહ ગુનાહ કર રહા હૈ. (તفسير روح البیان، 10، التوبة، تحت الآية: 428/3، ماخوذ)

(મઢની મુઝાકરા, 20 સફરુલ મુઝફ્ફર 1441 હિજરી)

2 માહી એ બિદઅત કા મતલબ

સવાલ : આલા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رحمته الله تعالى માહી એ બિદઅત થે, ઈસ કા કયા મતલબ હૈ ?

જવાબ : માહી એ બિદઅત આપ કા લકબ હૈ, ઈસ કા મતલબ હૈ : બિદઅત કો મિટાને ઓર સુન્નાતોં કો ઝિન્દા કરને વાલે. સુન્નાતોં કી જગહ જો બિદઅતેં ઓર ગુમરાહિયાં રાઈજ હો ગઈ થીં આલા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رحمته الله تعالى ને ઉન કો મિટાયા હૈ ઈસી લિએ આપ કો “માહી એ બિદઅત” કહા જાતા હૈ.

(મઢની મુઝાકરા, 20 સફરુલ મુઝફ્ફર 1441 હિજરી)

3 માહે સફર મેં સૂરએ મુઝઝમ્મિલ પઢના કેસા ?

સવાલ : કયા સફર કે મહીને મેં સૂરએ મુઝઝમ્મિલ પઢના ઝરૂરી હૈ ?

જવાબ : સૂરએ મુઝઝમ્મિલ પઢના કારે સવાબ હૈ, યાહે સફર મેં પઢેં યા કિસી ઓર મહીને મેં, યૂંહી કિસી ભી દિન યા રાત મેં પઢેં, જાઈઝ હૈ. અલબત્તા સફર મેં ઈસ લિએ પઢના કિ અગર નહીં પઢી તો બલાઅેં નાઝિલ હો જાએંગી યા બલાઅેં ચિમટ જાએંગી યા મુસીબતેં આએંગી તો યેહ તસવ્વુર ગલત હૈ. સૂરએ મુઝઝમ્મિલ સિર્ફ **અલ્લાહ** પાક કો રાઝી કરને કે લિએ પઢની યાહિએ ઓર સિર્ફ સફર મેં નહીં, **અલ્લાહ** તૌફીક દે તો રોઝાના હી પઢ લેની યાહિએ.

(મઢની મુઝાકરા, 27 સફરુલ મુઝફ્ફર 1441 હિજરી)

4 આલા હઝરત પર આંખેં બન્દ હોને કા મતલબ

સવાલ : આપ કેહતે હૈં આલા હઝરત رحمته الله تعالى પર હમારી આંખેં બન્દ હૈં ઈસ કા કયા મતલબ હૈ ?

જવાબ : આલા હઝરત رحمته الله تعالى પર આંખેં બન્દ હોને કા મતલબ યેહ નહીં કિ સર કી આંખેં બન્દ હૈં બલકિ ઈસ કા મતલબ યેહ હૈ કિ હમ આલા હઝરત رحمته الله تعالى પર કિસી ભી કિસ્મ કી તન્કીદ નહીં કરતે ઓર ન હી હમેં ઉન કી બયાન કર્દા કિસી બાત કે બારે મેં કોઈ શુબા

હોતા છે. આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪَ ڪે મુઆમલે મેં આંખે બન્દ કરને મેં હી આફિયત છે, ઈસ બારગાહ મેં આંખે ખોલેંગે તો ઠોકર લગને ڪા ખદશા છે. યાદ રખિએ ! હમ આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪَ ڪો **અલ્લાહ** પાક ڪા વલી માનતે હેં, નખી નહીં માનતે, **અલ્લાહ** પાક ڪે બેશુમાર ઔલિયા એ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪَ ڪે ઈન્હી મેં સે એક આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪે ભી હેં. વિલાયત ڪા દરવાઝા બન્દ નહીં હુવા બલ્કિ નખુવત ڪા દરવાઝા બન્દ હુવા છે. અબ કોઈ ભી નયા નખી નહીં આ સકતા.

(મદની મુઝાકરા 25 સફરુલ મુઝફ્ફર 1440 હિજરી)

5 આપ આલા હઝરત કી કિસ ખૂબી સે મુતાસ્સિર હુવે ?

સવાલ : આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪે ڪી ઝાત અગર્યે બહુત સારી ખૂબિયોં ڪા મજમૂઆ છે લેકિન આલા હઝરત ڪા અકીદત મન્દ હોને ڪે નાતે ڪયા આપ ڪો ભી ઈન તમામ અચ્છી ખૂબિયોં મેં સે બાઝ ઝિયાદા પુર કશિશ લગતી હેં ?

જવાબ : મેં આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪે ڪી ખૂબિયોં ڪો બાહમ તરજીહ દેને મેં ફેસલા નહીં કર પા રહા ક્યૂંકિ મુઝે આલા હઝરત રَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی ڪે ڪી કિસી ખૂબી મેં કોઈ કમઝોરી નઝર નહીં આ રહી કિ જિસે દેખ કર મેં દૂસરી ખૂબી ڪો ઈસ પર તરજીહ દે સફૂ. સારી હી ખૂબિયાં વઝનદાર હેં. **અલ્લાહ** પાક ڪી મહબ્બત મેં ઈન ڪા કોઈ જવાબ નહીં છે. ઈશ્કે રસૂલ ڪા વસ્ફ દેખો તો મેરાજ ڪી બુલન્દિયોં પર છે. કુરઆને કરીમ ڪે ફેહમ મેં ઈન ڪા કોઈ મિસ્લ નહીં, ઈન જૈસા કોઈ મુફ્સિર નહીં, ઈન જૈસા કોઈ મોહદિસ નહીં, ઈન જૈસા કોઈ મુફ્તી નહીં, ઈન જૈસા કોઈ અલ્લામા નહીં, હમ કેહ સકતે હેં કિ “જિસ સમ્ત આ ગએ હેં સિકકે બિઠા દિએ હેં.” (મદની મુઝાકરા 25 સફરુલ મુઝફ્ફર 1440 હિજરી)

6 ڪયા મિયાં બીવી જન્મત મેં યકજા હોંગે ?

સવાલ : ڪયા મિયાં બીવી દોનોં જન્મત મેં એક સાથ રહેંગે ?

જવાબ : અગર મિયાં બીવી ڪા ખાતમા ઈમાન પર હુવા તો યેહ દોનોં જન્મત મેં સાથ રહેંગે.

(التزكوة بأحوال البق وامور الآخرة، ص 462) અગર ઈન મેં સે કિસી ڪા **مَعَادًا** ઈમાન સલામત ન રહા તો દોઝખ ઈસ ڪા ઠિકાના

હોગા ઔર જો જન્મત મેં જાએગા ઈસ ڪા કિસી દૂસરે જન્મતી સે નિકાહ હો જાએગા. જન્મત મેં જાને વાલે ڪો અપને દૂસરે ફરીક ڪે બિછળને ڪા કોઈ સદમા ભી નહીં હોગા ક્યૂંકિ જન્મત રંજો ગમ ڪા મકામ નહીં.

(મદની મુઝાકરા 21 જુલ હિજજતિલ હરામ 1439 હિજરી)

7 ڪયા અમ્મી અબ્બૂ ڪા અકીકા ڪિયા જા સકતા છે ?

સવાલ : ڪયા ઔલાદ અપને અમ્મી અબ્બૂ ڪા અકીકા કર સકતી છે ? નીઝ અગર કિસી ڪા બચપન મેં અકીકા ન હુવા હો તો વોહ ખુદ અપને વલીમે ڪે સાથ અપના અકીકા કર સકતા છે ?

જવાબ : અગર અમ્મી અબ્બૂ ڪા અકીકા નહીં હુવા થા તો અબ ઈન ڪી ઈજાઝત સે કર સકતે હેં. ઈસી તરહ અગર કિસી ڪા બચપન મેં અકીકા ન હુવા હો તો વોહ અપને વલીમે ڪે મૌકેઅ પર ભી અપના અકીકા કર સકતા છે.

(મદની મુઝાકરા 21 જુલ હિજજતિલ હરામ 1439 હિજરી)

8 નારાઝી ڪી હાલત મેં વાલિદૈન ڪા ઈન્તેકાલ હો જાએ તો ?

સવાલ : અગર ઔલાદ ને અપને વાલિદૈન મેં સે કિસી એક ڪે સાથ રૂઠને વાલા અન્દાઝ ઈખ્તિયાર ڪિયા ઔર ઈસ દૌરાન ઈન ڪા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો અબ ઔલાદ ڪો ڪયા કરના યાહિએ ?

જવાબ : ઔસી સૂરત મેં ઔલાદ વોહી કરે જિસ ڪા શરીઅત ને હુકમ દિયા છે. ઈન ڪી તજહીઝો તક્ફીન ڪા ઈન્તેઝામ, ખૂબ દુઆ એ મગફેરત વ ઈસાલે સવાબ કરે.

(મદની મુઝાકરા 12 મુહર્રમુલ હરામ 1440 હિજરી)

9 બદ અમલી સે બૈઅત નહીં ટૂટતી

સવાલ : મુરીદ અગર નમાઝેં ન પઢેં, કુરઆને પાક ڪી તિલાવત ઔર દીગર નેક કામ ન કરે તો ڪયા ઈસ ڪી બૈઅત ટૂટ જાતી છે ?

જવાબ : મુરીદ અગર નમાઝેં નહીં પઢતા ઔર ગુનાહોં મેં પળા હુવા છે તો યેહ બે અમલી છે ઔર બે અમલી સે બૈઅત નહીં ટૂટતી. મુરીદ ڪો યાહિએ કિ વોહ નમાઝેં પઢે, શરીઅત ڪે મુતાબિક ઝિન્દગી ગુઝારે ઔર બે અમલી સે બચે. યાદ રખિએ ! ગુનાહોં સે અઝાબે નાર ڪી હકદારી તો હોગી મગર બૈઅત નહીં ટૂટેગી.

(મદની મુઝાકરા 12 મુહર્રમુલ હરામ 1440 હિજરી)

દારુલ ઈફતા એહલે સુન્નાત

દારુલ ઈફતા એહલે સુન્નાત (દાવતે ઈસ્લામી) મુસલમાનોની શરઈ રાહનુમાઈ મેં મસરૂફે અમલ હૈ. તેહરીરી, ઝબાની, ફોન ઓર દીગર ઝરાએઅ સે મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક સે હઝારહા મુસલમાન શરઈ મસાઈલ પૂછતે રેહતે હૈં, જિન મેં સે ③ મુન્તાખબ ફતાવા ઝૈલ મેં દર્જ કિએ જા રહે હૈં

① કર્ઝ વાપસ કરને પર ઉસ કા કુછ

ફીસદ રેટ મુકરર કરના કેસા ?

સવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફતિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ હાઉસ બિલ્ડિંગ ફાઈનાન્સ કંપની કી જાનિબ સે કમ ઓર મુતવસ્સિત આમદની વાલે અફરાદ કો ઘર ફરાહમ કરને કે લિએ એક હાઉસિંગ ફાઈનાન્સ સ્કીમ કા આગાઝ કિયા ગયા, જિસ મેં મકાન, ફ્લેટ કી તામીર ઓર ખરીદારી કે લિએ તકરીબન પેંતાલીસ લાખ (4500000) તક કા કર્ઝ દિયા જા રહા હૈ ઓર વાપસી કી મુદત બીસ સાલ તક હૈ ઓર ઈસ કર્ઝે કા બારહ ફીસદ રેટ મુકરર કિયા ગયા હૈ જો કિ કર્ઝ લેને વાલે કો ઈઝાફી અદા કરના હોગા. મિસાલ કે તૌર પર કિસી ને કંપની સે દસ લાખ રુપિયે લિએ હૈં તો ઉસે એક લાખ બીસ હઝાર (120000) રુપિયે ઈઝાફી દેને હોંગે. ઈસ સ્કીમ કે મુતઅલ્લિક શરઈ હુકમ કયા હૈ ? કયા હમ ઈસ સ્કીમ કે તહત કર્ઝ લે સકતે હૈં યા નહીં ?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

સવાલ મેં બયાન કર્દા સ્કીમ, સૂદી સ્કીમ હૈ કિ કંપની કી જાનિબ સે મુકરર કર્દા ઈઝાફી બારહ ફીસદ,

કર્ઝ પર મશરૂત નફઅ હૈ ઓર બ હુકમે હદીસ કર્ઝ પર મશરૂત નફઅ, સૂદ હૈ ઓર જિસ તરહ સૂદ લેના, હરામ હૈ યૂંહી હાજતે શરઈયા કે બગૈર સૂદ દેના ઓર સૂદી મુઆહદા કરના ભી હરામ હૈ લેહાઝા ઈસ સ્કીમ કે તહત કર્ઝ લેના જાઈઝ નહીં. અલ્બત્તા અગર કોઈ શખ્સ વાકેઈ મોહતાજ હો યાની ઉસ કી વોહ હાજત ઐસી હો કિ જિસે શરીઅત ભી હાજત તસ્લીમ કરતી હો, ઓર સૂદી કર્ઝ કે બગૈર ઈસ કા હલ મુમકિન ન હો તો ઈસ સૂરત મેં ઉસે હાજત કે મુતાબિક સૂદી કર્ઝ લેને કી ઈજાઝત હોગી.

રેહાઈશ કે લિએ એક ઐસા મકાન કિ જિસ મેં સર્દી, ગર્મી વગૈરા ઉમૂર સે હિફાઝત હો સકે ઈન્સાની હાજત મેં સે હૈ તો અગર કિસી કે પાસ રેહાઈશી મકાન નહીં હૈ ઓર ઉસ કે પાસ દીગર અસ્બાબ વ ઝરાએઅ ભી નહીં કિ જિન સે રેહાઈશ કે કાબિલ ઝરૂરી મકાન ખરીદ સકે ઓર કહીં સે સૂદ કે બગૈર કર્ઝ ભી ન મિલ રહા હો તો ઈસ સૂરત મેં ઉસે મજબૂરન રેહાઈશી મકાન કે લિએ સૂદી કર્ઝ લેને કી ઈજાઝત હોગી, યૂંહી મકાન મૌજૂદ હૈ મગર ઉસ મેં તામીરાત કી હાજત હૈ મસલન છત નહીં હૈ યા બિળકી, દરવાઝે કિ જિન સે સર્દી, ગર્મી ઓર ચોરી વગૈરા સે હિફાઝત હો સકે નહીં હૈં તો ઈસ

સૂરત મેં ભી મઝકૂરા બાલા શરાઈત કે સાથ કર્જ લેને કી ઈજાઝત હોગી લેકિન અગર ઝરૂરત કા મકાન મૌજૂદ હૈ, ઓર બળે ઘર કી ખ્વાહિશ હૈ યા મકાન મેં રંગો રોગન ઓર ટાઈલ માર્બલ વગેરા કા કામ કરવાના ચાહતા હૈ યા અપને પાસ ઝેવર વગેરા ઐસે અસ્બાબ મૌજૂદ હૈં કિ જિન કે ઝરીએ હાજત પૂરી હો સકતી હૈ યા કહીં સે સૂદ કે બગેર કર્જ મિલ રહા હૈ તો ઈન તમામ સૂરતોં મેં સૂદી કર્જ લેના જાઈઝ નહીં.

ઝરૂરી તમ્બીહ : હાજતે શરઈયા કી પેહચાન, અવામ કે લિએ કમ ઈલ્મી કી વજહ સે આસાન નહીં હૈ, ઈસ લિએ આફિયત ઈસ મેં હૈ કિ અપની અક્લ સે ઈસ કા ફૈસલા કરને કે બજાએ કિસી મોતમદ સુન્ની મુફતી સાહબ સે રાબેતા કિયા જાએ ઓર ઉન્હેં અપની મુકમ્મલ સૂરતે હાલ બયાન કર કે હુકમ માલૂમ કિયા જાએ ઓર ફિર ઉન કે બતાએ હુવે હુકમ પર અમલ કિયા જાએ, વરના ગુનાહ મેં પળને કા કવી ઈમકાન હૈ કિ હબુત સી હાજતેં કિ જિન્હેં અવામ હાજત સમઝતી હૈ, હકીકત મેં હાજત નહીં હોતીં ઓર ઉન કે લિએ સૂદી કર્જ લેના હરામ હોતા હૈ.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

2 સૂરએ ફાતેહા કે બાદ સૂરત મિલાના ભૂલ ગએ તો ?

સવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ દીન વ મુફતિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ જહાં સૂરએ ફાતેહા કે બાદ સૂરત મિલાના વાજિબ હૈ, અગર સૂરત મિલાના ભૂલ ગએ ઓર રુકૂઅ મેં યાદ આયા તો વાપસ લૌટ કર કિરાઅત મુકમ્મલ કરને કા લિખા હોતા હૈ. ઈસ કા દરજા કયા હૈ યાની લૌટના વાજિબ વ ઝરૂરી હૈ યા નહીં ?

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ هَدٰنَا لِهٰذَا الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

ફાતેહા કે બાદ જહાં સૂરત મિલાના વાજિબ હૈ, અગર ભૂલે સે ન મિલાઈ ઓર રુકૂઅ યા કૌમે મેં યાદ આ ગયા તો વાજિબ હૈ કિ વાપસ લૌટે, સૂરત મિલાએ ઓર રુકૂઅ ભી દોબારા કરે ઓર આખિર મેં સજદએ સહ્વ ભી કરે, ઈસ તરહ ઈસ કી નમાઝ મુકમ્મલ હો જાએગી. રુકૂઅ મેં યાદ આ જાને કે બા વુજૂદ અગર ન લૌટા તો જાન બૂઝ કર વાજિબ ઇળેખને

કી વજહ સે નમાઝ વાજિબુલ ઈઆદા હોગી યાની દોબારા પઢના વાજિબ હોગા ઓર સજદએ સહ્વ કિફાયત નહીં કરેગા ઓર યાદ રહે કિ અગર લૌટા તો સહી મગર કિરાઅત મુકમ્મલ કરને કે બાદ રુકૂઅ દોબારા ન કિયા તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી કમૂંકિ રુકૂઅ દોબારા કરના ફર્જ હૈ.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

3 સફર કે આખરી બુધ કો ખુશિયાં મનાના કેસા ?

સવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ સફરુલ મુઝફ્ફર કે આખરી બુધ કો બાઝ લોગ ચોરી બુધ કેહતે હૈં, ઈસ દિન ઉમ્દા ખાને બનાતે હૈં ઓર બિલ ખુસૂસ દેસી ઘી કી ચોરી બનાતે હૈં, એતેકાદ યેહ હોતા હૈ ઈસ દિન નબિયે પાક صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ સેહતયાબ હુવે થે ઓર સહાબા એ કિરામ ને ખુશિયાં મનાઈ થીં ઓર ઉમ્દા ખાને બનાએ થે લેહાઝા હમેં ભી ઐસા કરના ચાહિએ. યેહ ફરમાએં કિ ઈસ એતેકાદ કે સાથ યેહ અમલ કરના કેસા હૈ ?

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ هَدٰنَا لِهٰذَا الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

સફર કે આખરી બુધ કી કોઈ અસ્લ નહીં ઓર ન હી ઈસ દિન સરકાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ કી સેહતયાબી કા કોઈ સુબૂત હૈ બલ્કિ આપ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ કે મરઝે અકદસ જિસ મેં વફાત હુઈ ઈસ કી ઈબ્તેદા ઈસી દિન સે બતાઈ જાતી હૈ. લેહાઝા લોગોં કા યેહ એતેકાદ ઓર ઈસ કી બિના પર ઉમ્દા ખાને વ ચોરી બનાના ઓર ખુશિયાં મનાના બે અસ્લ હૈ.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

તલફુઝ (ઉચ્ચાર) દુરુસ્તા કીજિએ !

ગલત તલફુઝ	સહીહ તલફુઝ
તહફુઝ/તહફુઝાત	તહફુઝ/તહફુઝાત
હમાયત	હિમાયત
તર્યાનવે/તિરા-નવે	તિરાન-વે
ખાસહ	ખારસહ
ખરય	ખર્ય

(ઉર્દૂ લુગત, જિલ્દ 5, 8)

એક મૌલાના સાહબ કિસી સેઠ કે પાસ ચન્દા લેને ગએ, જબ ગુફતગૂ હુઈ તો ઉસ ને ચન્દા દેને સે મન્ચ કર દિયા, ઈસી દૌરાન સેઠ સાહબ ને અપની જેબ સે એક ડિબ્બા નિકાલી જિસ મેં ટેબ્લેટ્સ થીં, એક ટેબ્લેટ નિકાલ કર ઉસ ને પાની કે સાથ ખા લી, મૌલાના સાહબ ને કહા : સેઠ સાહબ ! તબીઅત તો ઠીક હૈ ના ? આપ દવાઈ ખા રહે હૈં, સબ ખૈર તો હૈ ? તો સેઠ ને જવાબ દિયા : હાં મૌલાના ! બસ નીંદ નહીં આતી, ટેન્શન મેં રેહતા હૂં, સુકૂન હાસિલ કરને કે લિએ ટેબ્લેટ ખાતા હૂં. મૌલાના સાહબ ને કહા કિ **અલ્લાહ** પાક આપ કો શિફા દે. ચન્દા ન મિલને કે બાવુજૂદ ભી સેઠ સાહબ કો દુઆ દે કર મૌલાના સાહબ ઉસ કી દુકાન સે બાહર નિકલે, તો બાહર સળક પર કામ હો રહા થા, બળી બળી મશીનેં લગી હુઈ થીં જિન કા અચ્છા ખાસા શોર થા ઔર વક્ત ભી દોપહર કા થા, મગર મૌલાના સાહબ યેહ દેખ કર હૈરાન રેહ ગએ કિ ઇતની ગર્મી કે બાવુજૂદ છોટે સે દરખ્ત કે મુખ્તસર સે સાગે મેં એક મઝદૂર ઝમીન પર ગત્તા બિછાએ મઝે સે સો રહા હૈ, મૌલાના સાહબ યેહ સોચને લગે કિ ક્યા શાન હૈ મેરે રબ્બે કરીમ કી, કિ “અન્દર દુકાન મેં સુકૂન કી જગહ ઔર એ સી મેં બૈઠને કે બાવુજૂદ સેઠ સાહબ સુકૂન હાસિલ કરને કે લિએ ગોલિયાં ખા રહે હૈં જબકિ યહાં તેઝ ગર્મી ઔર મશીનોં કે શોર કે બાવુજૂદ ગરીબ મઝદૂર કો સુકૂન કી નીંદ મુયસ્સર હૈ.”

ઐ આશિકાને રસૂલ ! જો શખ્સ સિર્ફ દુન્યા બનાને ઔર ઇસે બેહતર કરને કી ફિકોં મેં લગા હોતા હૈ વોહ બઝાહિર કિતના હી માલદાર ઔર ઐશો મસ્તી મેં સહી મગર આમ તૌર પર ઉસે મુખ્તલિફ પરેશાનિયોં ને ભી ઘેરા હુવા હોતા હૈ, ઇન મેં સે કઈ ઐસી પરેશાનિયાં ભી હોતી હૈં જો ઉસ કી રાતોં કી નીંદ ઔર દિન કે સુકૂન કો બરબાદ કર દેતી હૈં, ઉસ કા દિલ મુખ્તલિફ દુન્યાવી ફિકોં સે ભરા રેહતા હૈ, યેહ કેસે હોગા ? વોહ કેસે હોગા ? ફુલાં પ્લાનિંગ કુછ અધૂરી રેહ ગઈ વોહ કેસે મુકમ્મલ હોગી ? ફુલાં મન્સૂબા કુછ બાકી રેહ ગયા હૈ વોહ ઇખ્તેતામ તક કિસ તરહ પહુંચેગા ? યૂંહી એક દુકાન સે દો ઔર દો સે ચાર કરને કી ફિક, કારોબાર કો એક શેહર સે દૂસરે શેહર ઔર એક મુલક સે દૂસરે મુલક

મૌલાના મુહમ્મદ ઇમરાન અતારી

દુન્યા કે બજાએ આખેરત કા જિયાદા સોચિએ

તક ફૈલાને કી ફિક, દૂસરા કોઈ મુઝ સે આગે ન બઢે ઇસ કી ફિક, અપની વાહ વાહ કરવાને ઔર ઇસ મેં કમી ન હો ઇસ કી ફિક, હર નએ મોડલ કી ગાળી લેને ઔર હર નયા આને વાલા મોબાઈલ મેરે હાથોં મેં હો ઇસ કી ફિક, બચ્ચે કુછ બળે હો જાએં, મેરા કારોબાર સંભાલ લેં ઇસ કી ફિક ઔર ઇસ તરહ કી ન જાને કિતની ફિકોં ને દુન્યાદાર આદમી કો ઘેર કર રખા હોતા હૈ. ઇસ તરહ કી બેજા ફિકેં સિર્ફ અમીર તબ્કે મેં હી નહીં બલકિ મુતવસ્સિત ઔર ગરીબ તબ્કે મેં ભી અપની અપની સોચ કે વસીઅ ઔર તંગ હોને કે એતેબાર સે પાઈ જાતી હૈં જિન સે ઇન કી પરેશાનિયાં કમ હોને કે બજાએ મજીદ બઢતી હી હોંગી. દુન્યાવી સોચોં ઔર ફિકોં મેં ખુદ કો ઘુલા દેને વાલોં કો સમજાતે હુવે અમીરે એહલે સુન્નત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના ઇલ્યાસ અતાર કાદરી دامت برکاتہم العالیہ લિખતે હૈં : જો દુન્યવી મુસ્તકબિલ

કી બેજા ફિકોં મેં પળતે, કુઢતે ઔર ખ્વાહ મ ખ્વાહ દિલ મસોસતે રેહતે હેં, ઇન કી બખ્ચિયાં અભી તો કમસિન હોતી હેં ફિર ભી ઇન કી શાદિયોં કે લિએ સોચ સોચ કર પાગલ હુવે જાતે હેં. ફર્જ હો જાને કે બાવુજૂદ હજ કી સઆદત સે ખુદ કો મેહરૂમ રખતે હેં ઔર ઉઝર યેહી હોતા હૈ કિ પેહલે બખ્ચિયોં કી શાદી કે “ફર્જ” સે સુબુકદોશ હો જાએ ! હાલાંકિ ઝિન્દગી કા કોઈ ભરોસા નહીં, બખ્ચિયોં કી જવાની તક ખુદ ઝિન્દા રહેંગે યા નહીં ઇસ કી કિસી કે પાસ કોઈ ગારંટી નહીં યા બખ્ચિયાં જવાની કી દેહલીઝ પર કદમ રખને સે કબ્લ હી મૌત કે દરવાઝે સે કબ્ર કી સીદિયાં ઉતર જાએંગી ઇસ કા કિસી કો ભી પતા નહીં. આહ ! કઈ લોગ હાએ દુન્યા ! હાએ દુન્યા ! કરતે હુવે દુન્યા સે રુખ્સત હો જાતે હેં, મગર જીતે જી આખેરત કી તરફ ઇન કી કોઈ તવજજોહ નહીં હોતી. મુસલમાન કો હિમ્મત ઔર ખુશ અકીદગી સે કામ લેના ચાહિએ. હમેં ખ્વાહ મ ખ્વાહ “દો જાન” કી ફિક ખાએ જાતી હૈ હાલાંકિ દો જહાન કો પાલને વાલા હમારા હામી ઓ નાસિર હૈ. ⁽¹⁾

દુન્યાદાર આદમી કો ઇતની ફિકેં ક્યૂં હોતી હેં, વોહ ફિકેં ઇસ પર ક્યા અસર રખતી હેં, નીઝ દુન્યા કે બજાએ આખેરત કી ફિક ઇન્સાન કો ક્યા કુછ દિલાતી હૈ ઇસ કા જવાબ **અલ્લાહ** પાક કે આખરી નબી **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે ફરામીન સે હાસિલ કરતે હેં. ઇરશાદ ફરમાયા : **1** જો શખ્સ (સિર્ફ) દુન્યા કી ફિક મેં રેહતા હૈ તો **અલ્લાહ** પાક ઉસ કે મુઆમલે કો પરાગન્દા કર દેતા ઔર ઉસ કી તંગદસ્તી કો ઉસ કી આંખોં કે સામને કર દેતા હૈ ઔર ઉસે દુન્યા સે સિર્ફ ઉતના હી હિસ્સા મિલતા હૈ જિતના ઉસ કે લિએ (પેહલે સે) લિખ દિયા ગયા હૈ ઔર જો શખ્સ આખેરત કા ઇરાદા કરતા હૈ તો **અલ્લાહ** પાક ઉસ કે મુઆમલે કો ઇકદ્દા કર દેતા ઔર ઉસ કી માલદારી કો ઉસ કે દિલ મેં રખ દેતા હૈ ઔર દુન્યા ઉસ કે પાસ આલૂદ હો કર આતી હૈ. ⁽²⁾ **2** જિસ કી ફિકેં ઝિયાદા હો જાતી હેં ઉસ કા બદન સકીમ યાની બીમાર પળ જાતા હૈ. ⁽³⁾ **3** **અલ્લાહ** પાક કે કુછ ફરિશ્તોં કી ઔલાદે આદમ કે રિઝક પર ડ્યૂટિયાં લગી હુઈ હેં, **અલ્લાહ** પાક ને ઉન

સે ફરમાયા હુવા હૈ કિ જિસ બન્દે કો ઐસા પાઓ કિ ઉસ ને સબ ફિકેં છોળ કર એક (આખેરત કી) ફિક કો અપના લિયા હૈ તો આસ્માનો ઝમીન, પરિન્દોં ઔર ઇન્સાનોં કો ઉસ કે રિઝક કા ઝામિન બના દો ઔર જિસ બન્દે કો રિઝક કી તલાશ મેં પાઓ ઔર (ઉસ તલાશે રિઝક મેં) ઉસ ને અદ્દલો ઇન્સાફ ઔર સગ્યાઈ કા રાસ્તા ઇખ્તિયાર કિયા હુવા હૈ તો ઉસ કે લિએ ઉસ કા રિઝક પાક વ આસાન કર દો, ઔર જો (તલાશે રિઝક કી રાહ મેં શરઈ) હદ સે બઢે ઉસે ઉસ કી ખ્વાહિશ પર છોળ દો, ફિર વોહ ઉસ દરજે સે બઢ નહીં સકતા જો મેં ને ઉસ કે લિએ લિખ દિયા હૈ. ⁽⁴⁾ **4** જિસ ને અપની તમામ ફિકોં કો સિર્ફ એક ફિક બના દિયા ઔર વોહ આખેરત કી ફિક હૈ તો **અલ્લાહ** પાક ઉસે ઉસ કી દુન્યા કી ફિક કે લિએ કાફી હૈ ઔર જિસ કી ફિકેં દુન્યા કે અહવાલ મેં મશગૂલ રહેં તો **અલ્લાહ** પાક કો ઉસ કી પરવાહ નહીં હોગી કિ વોહ શખ્સ કિસ વાદી મેં હલાક હો રહા હૈ. ⁽⁵⁾

મેરી તમામ આશિકાને રસૂલ સે **ફરિયાદ** હૈ કિ દુન્યા બેહતર બનાને કે બારે મેં ઝિયાદા સોચને કે બજાએ કબ્રો આખેરત કે મુઆમલાત કી હોલનાકિયોં ઔર દેહશતોં કે બારે મેં ઝિયાદા સોચિએ, દુન્યા કો જન્નત બનાને કે બજાએ અપની કબ્ર કો જન્નત કા બાગ બનાને કી ફિક કીજિએ, દુન્યા મેં આસાઈશોં ઔર રાહતેં કેસે હાસિલ હોંગી ઇસ પર અપની કુવ્વત ઔર વક્ત ઝિયાદા સર્ફ કરને કે બજાએ આખેરત કી હમેશા ઔર બાકી રેહને વાલી નેમતોં કે હુસૂલ કી ફિક કીજિએ, ઇસ કે લિએ દાવતે ઇસ્લામી કા દીની માહોલ કિસી નેમત સે કમ નહીં, ખુદ ભી ઇસ પાકીઝા માહોલ સે વાબસ્તા હો જાઈએ, અપને ઘર વાલોં ઔર અપની ઔલાદ કો ભી ઇસ સે વાબસ્તા કીજિએ, નેક આમાલ કે રિસાલે કે મુતાબિક અપની ઝિન્દગી ગુઝારિએ **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** ફિકેં આખેરત નસીબ હો હી જાએગી.

(1) (آداب طعام، ص 385) (2) ابن ماجه، 4/424، حديث: 4105 (3) شعب الإيمان، 6/342 (4) نَوَادِرُ الْأَصُول، 2/1189، حديث: 1489، مَرَقَاتُ الْمَفَاتِيح، 522/5 (5) ابن ماجه، 4/425، حديث: 4106

નોટ : યેહ મઝમૂન નિગરાને શૂરા કી ગુફતગૂ વગૈરા કી મદદ સે તૈયાર કર કે ઉન્હેં ચેક કરવાને કે બાદ પેશ કિયા ગયા હૈ.

પાકીઝા લોગોં કે સરદાર ﷺ

મોલાના કાશિફ શેહઝાદ અતારી મદની

મઝીદ લિખતે હેં : (ઇમામ અબુર્રબીઅ) ઇબ્ને સબ્અ (رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ને હુઝૂર (ﷺ) કે ખસાઈસ મેં કહા : જૂં આપ કો ઇઝા (યાની તક્લીફ) ન દેતી. અલ્લામા (જલાલુદ્દીન) સુયૂતી ને ખસાઈસે કુબ્રા મેં ઇસ તરહ ઇબ્ને સબ્અ (رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) સે નક્લ કિયા ઔર બરકરાર રખા. (4)

દરબારે નબવી મેં અર્જે ફારૂકી : હઝરતે ઉમર ફારૂકે આઝમ રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને એક મોકેઅ પર બારગાહે રિસાલત મેં અર્જ કી :

إِنَّ اللَّهَ عَزَمَكَ عَنْ وَقُوعِ الدُّبَابِ عَلَى جِلْدِكَ وَكَثْرَةِ النَّجَاسَاتِ فَيَتَلَطَّحُ بِهَا
યાની બેશક અલ્લાહ પાક ને આપ કો ઇસ બાત સે મેહફૂઝ રખા કિ મખ્મી આપ કે જિસ્મ પર બેઠે કયૂંકિ વોહ ગન્દગી પર બેઠ કર ઉસ સે આલૂદા હોતી હે. (5)

નબુવ્વત કી એક નિશાની : ઇમામે એહલે સુન્નત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને કિ શિહાબુલ મિલ્લતે વદીન હઝરતે અલ્લામા અહમદ બિન મુહમ્મદ ખફાજી મિસ્રી હનફી રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને ઇરશાદ ફરમાયા : સરકારે દો આલમ રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને નબુવ્વત કી નિશાનિયોં મેં સે એક યેહ હે કિ મુબારક જિસ્મ ઔર લિબાસ શરીફ પર મખ્મી નહીં બેઠતી થી. અલ્લાહ પાક ને અપને પ્યારે હબીબ રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને જો અઝમતેં અતા ફરમાઈ હેં યેહ ખુસૂસિયત ભી ઉન મેં સે એક હે. (અરબી ઝબાન મેં મખ્મી કો ઝુબાબ કેહતે હેં) ઝુબાબ કા વાહિદ ઝુબાબ હે. મખ્મી કા યેહ નામ ઇસ લિએ રખા ગયા હે : دَابُّ الْخَيْلِ કયૂંકિ ઇસે જબ ભી ઉઘાયા જાએ તો યેહ વાપસ આ જાતી હે. અલ્લાહ પાક ને

ઐ આશિકાને રસૂલ ! રેહમતે આલમ રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને અપને પાક પરવરદગાર કે ફઝલો કરમ સે જો ખુસૂસી અઝમતેં હાસિલ હુઈ હેં, ઉન મેં સે એક કા તઝકેરા પઢ કર અલ્લાહ પાક કા શુક અદા કીજિએ કિ ઉસ ને હમેં ઐસે આલીશાન આકા કા ઉમ્મતી ઔર ગુલામ બનાયા હે :

મુબારક જિસ્મ વ લિબાસ પર મખ્મી કા ન બેઠના : અલ્લાહ કે હબીબ રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને નૂરાની જિસ્મ ઔર મુબારક લિબાસ પર મખ્મી નહીં બેઠતી થી. (1) મુબારક જિસ્મ સે મચ્છર ખૂન નહીં ચૂસતા થા ઔર ન હી જૂએં તક્લીફ પહુંચાતી થી. (2)

ઉલમા એ કિરામ કા ઇસ ખુસૂસિયત કો ઝિક્ર કરના : ઇમામે એહલે સુન્નત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન રહીને અલ્લાહુલ્લેએ ને ફરમાતે હેં : જિસ્મે અકદસ વ લિબાસે અન્ફસ પર મખ્મી ન બેઠના (ઇસ કો) અલ્લામા (ઇમામ અબુર્રબીઅ) ઇબ્ને સબ્અ (رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ને ખસાઈસ મેં ઝિક્ર ફરમાયા, ઉલમા ને તસરીહ કી (કિ) ઇસ કા રાવી (યાની ઇસ બાત કો રિવાયત કરને વાલા શખ્સ) માલૂમ ન હુવા, ઔર બાવુજૂદ ઇસ કે બિલા નકીર (યાની ઇસ બાત કા ઇન્કાર કિએ બગૈર) અપની કિતાબોં મેં ઇસે ઝિક્ર ફરમાતે આએ. (3)

اپنے مہذبہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کو (تمام) گنہگاروں سے پاک (پیدا) فرمایا ہے جبکہ مہذبہ پودہ دینا دینی لہنے کے ساتھ گنہ گاریوں پر سے اٹھ کر آتی ہے۔

نکاح نہ لہنے کی اہمیت : ایک اسلامی سادہ نہ کیتنی پاری بات فرمائی ہے : “مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ” مہ کوئی اہی نکاحے والی نہی ہے کھنڈی اڑھ پر لگائے آئے والے نکاحے مہذبوں کی ترل لہتے ہن (کی آس ترل مہذبہ ہنسان پر ہنکی ہے ہسی ترل ےل نکاحے اڑھ پر لگائے آتے ہن)۔ **اللہ** پاک نہ اپنے آہری نہی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کے مہارک نام اور سیک (مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ) کو مہذبہ سے ملتے آلتے نکاحوں سے آی مہذبہ فرما دیا ہے۔⁽⁶⁾

ےل شان اہانے نہبوت سے ےلے لی اسیل ی : اکیمل اہمت مہتی اہمہ یار آان نہمی ہنہرر فرماتے ہن : اہل (آانی اڑھ) لی سے آسمے پاک ہے سآا آا، آشہوار آا، کآی آسمے اکھس پر مہذبہ نہی ہنکی ی، ےل اڑھرے اہر (صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم) کے ہرلہاسات ہن آو اڑھرے نہبوت سے ےلے آاہر ے۔⁽⁷⁾

نوٹ : نہی سے آو بات آیلہے آاہت کہلے نہبوت آاہر لہ، اے کو ہرلہاس کےلے ہن۔⁽⁸⁾

اڑ کسم کی گنہ گاری اور اہب سے پاک اہتی : آارے ہسلاآی آاہیو ! مہذبوں کی آامہ اور آووں کا ےدا لہنا، گنہ گاری، اہب اور پسینے وگاری کی وآل سے اڑا کرتا ہے۔ رلہمتے آالہم، نرے مہآسم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم اڑ کسم کی گنہ گاریوں سے پاک آہکی آسمے اتلہر اور پسینا مہارک آی آشہوار آا ہس آلے آا صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم ہن آووں سے مہذبہ رلے۔⁽⁹⁾

مہل کا تسآور آی نہی لہ سکتا : آے آاشکانے رسل ! آمارے آارے آاکا صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کی آارگاہ آسی آارگاہ ہے کی لہن “مہل” کا “می” آی ہس اڑار کے کریب نہی آہکتا، پاکیزگی و سہاہ اور تلارہت و نہاسات ہس مہارک اڑار مہ لاری دے کر آرکٹے آاسیل کرتے ہن، آیر آلا مہذبہ، مہآر یا پسیر کی کآا مہآل کی ول ہس مہکھس اہتی کے آسم یا آلہاس کے کریب آانے کا تسآور کر سکتے۔

اہتیاہ لاجیم ہے : یاد رآلے !

اللہ کے لہی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم سے متاآلہلک کوئی آات کرتے یا آلہتے اڑے اہت آیاہا اہتیاہ کی اڑرہ ہے۔ ہس مہآملے مہ مہلی سی ہے اہتیاہی آی دہآا آو آاہرہ کے نہاکاہلے تلہکی نکسان کا آاہس آن سکتی ہے۔ سہرہشاریآا مہتی آمآہ آلی آازمی رُحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی آلہتے ہن : (آو شہس) آا صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کے آلہاس مہارک کو گنہ اور مہلا آتاہے، اڑھر (صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم) کے نہآن آہ آہ آہے، ےل سب کھ ہے۔⁽¹⁰⁾

آلہاس مہارک کآی مہلا نہ اڑا : شارےل آہاری ہماہ اہمہ آن مہلمہ کسآلانی رُحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی نہل فرماتے ہن : رسوللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم سے سیک پاکیزگی اور آشہو لی آاہر لہتی ی اور ہس کی نہشانی آہن مہارک مہ ےل ی کی آلہاس مہلا نہی لہتا آا، آنآہے آا صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کا مہارک آلہاس کآی مہلا کھلہ نہی اڑا۔⁽¹¹⁾

ہماہے اہلے سہنت، آاشکے مہلے ریسالہت ہماہ اہمہ رآا آان رُحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی آلہتے ہن :

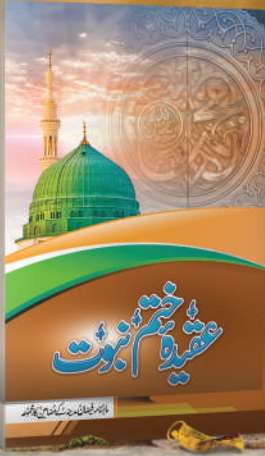
مہل سے کس اڑھ سآارے لہ ول اڑا نر کا لہ لے مہ آآتک کورا لی کرتا نر کا⁽¹²⁾

آے آمارے آارے **اللہ** پاک ! مہکے مہلے کے آاہار، پاکیزا لوگوں کے سارہار صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم کے آلہلے آہے اڑ کسم کی آاہری آاتنی گنہ گاری آل آوس آنآوں کی گنہ گاری سے مہذبہ فرما۔

اٰمِيْنَ بِحَاجَةِ النَّبِيِّ الْاُمِّيْنِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

تو آو آاہے تو آآی مہل مہرے دہل کے اڑلے کے اڑا دہل نہی کرتا کآی مہلا ترے

- (1) اشفا، 1/368 (2) مواہب لدنیہ، 2/275 (3) فتاویٰ رضویہ، 30/720
- (4) فتاویٰ رضویہ، 30/722 (5) تاریخ آقیس، 2/287 (6) نسیم الریاض، 4/335
- (7) قرآنی رضویہ، 30/720 (8) مرآة المناجیح، 8/236 (9) بہار شریعت، 1/58
- (10) زر قانی علی المواہب، 7/200، سیرت مصطفیٰ، ص 566 (11) بہار شریعت، 2/463، کفریہ کلمات کے بارے میں سوال جواب، ص 207 (12) مواہب لدنیہ، 162/2

શાને ખતમે તબુવ્વત

(કિસ્ત 09)

ગુમ્મતા સે પૈવસ્તા (પિછલે અંક સે જારી) . . .

15 તર્જમા : મૈં હી સબ સે પીછે આને વાલા હૂં (યાની દુન્યા મેં સબ અમ્બિયા કે બાદ આને વાલા હૂં ઔર મૈં આખરી નબી હૂં), મૈં સબ નબીયોં કે બાદ આયા હૂં (યાની મુઝ પર નબુવ્વત કા સિલસિલા ખત્મ કર દિયા ગયા) ઔર મૈં કયિમ હૂં. ⁽¹⁾

16 તર્જમા : મૈં હી પીછે આને વાલા હૂં ઔર મૈં હાશિર હૂં. ⁽²⁾

17 તર્જમા : મૈં હી આકિબ હૂં (ઔર આકિબ વોહ કિ જિસ કે બાદ કોઈ નબી નહીં). ⁽³⁾

18 તર્જમા : મૈં ખાતમુન્નબિય્હીન હૂં, મેરે બાદ કોઈ નબી નહીં હૈ. ⁽⁴⁾

19 તર્જમા : મૈં આખરી નબી હૂં ફખ્રિયા નહીં કેહ રહા. ⁽⁵⁾

20 તર્જમા : મૈં આખરી નબી હૂં ઔર તુમ આખરી ઉમ્મત હો. ⁽⁶⁾

હબીબે કરીમ, ખાતમુન્નબિય્હીન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે ઈન તમામ ફરામીન મેં આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા આખરી નબી હોના ઔર હમારા અકીદએ ખતમે નબુવ્વત બયાન હુવા હૈ. યેહ ભી રસૂલે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી બહુત હી અનોખી ઔર યક્તા શાન હૈ જો ઔર કિસી ભી નબી વ રસૂલ કો અતા ન હુઈ, હદીસે મુબારકા મેં હૈ કિ આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآલِهِ وَسَلَّمَ કો અમ્બિયા એ કિરામ عليه الصلوة والسلام પર છે ચીઝોં સે ફઝીલત દી ગઈ, ઉન મેં સે એક આપ કા ખાતમુન્નબિય્હીન હોના હૈ. ⁽⁷⁾

મોલાના અબુલ હસન અત્તારી મદની

ઉન ફરામીન મેં સૈયદુલ મુસ્લીન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે 6 અસ્માએ ગિરામી બયાન હુવે : “અલ મુકફફી”, “કયિમુન”, “અલ હાશિર”, “અલ આકિબ”, “ખાતમુન્નબિય્હીન” ઔર “આખિરુલ અમ્બિયા” صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.

ઈસ્મે મુબારક “અલ મુકફફી” ઈસ્મે ફાઈલ કા સીગા હૈ, અલ્લામા સાલેહી શામી ને ઈસ કે એરાબ યેહી ઝિક ફરમાએ ઔર ઈસ કા માના હૈ “વોહ જિસ કે બાદ કોઈ દૂસરા નબી ન હો.” ⁽⁸⁾

લુગત મેં ઈસ કે માના પીછે આને, પૈરવી કરને, તાબેઅ હોને કે ભી હૈં, યેહ માના હદીસે પાક કે લફઝ “قَتَيْتُ النَّبِيِّينَ” સે ભી વાઝેહ હો રહા હૈ યાની મૈં તમામ અમ્બિયા કે પીછે આયા હૂં. ઈસ માના કી મઝીદ વઝાહત “અલ ઈસ્તિઆબ” કી ઈસ રિવાયત સે ભી હોતી હૈ યુનાન્થે ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હૈ : قَتَيْتُ بَعْدَ النَّبِيِّاءِ كُلِّهِمْ યાની મૈં તમામ નબીયોં કે બાદ આને વાલા હૂં. ⁽⁹⁾

ઈસ્મે ગિરામી “કયિમુન” બહુત બળે મફહૂમ કા હામિલ હૈ, કુતુબે સીરત મેં ઈસે મુખ્તસર અલ્ફાઝ મેં યૂં તાબીર કિયા ગયા હૈ : النَّبِيُّ الْخَامِسُ الْكَامِلُ યાની કયિમ જામેઅ ઔર કામિલ હોતા હૈ. નીઝ લુગત મેં ઈસ કે માના સરબરાહ, નિગરાનકાર ઔર મુતવલ્લી વ મુન્તાઝિમ કે ભી હૈં.

કોઈ ભી ચીઝ યા ફર્દ “કયિમ” યા કીમતી તભી હોતા હૈ જબ વોહ બહુત સી ખૂબીયોં કા હામિલ

હો ઔર ઇસ મેં ઝર્ગા ભર શક નહીં કિ પ્યારે મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કિસ કદર અઝીમ વ જલીલ ખૂબિયોં કે હામિલ થે, બલિક હકીકત તો યેહ હૈ કિ આપ ને જિસ અદા કો અપનાયા વોહી અમલ ઝમાને ભર કે લિએ ખૂબી બન ગયા, કાઈનાત કે લિએ યેહ ઉસૂલ બન ગયા કિ કોઈ ભી એસા અમલ જો મદની મેહબૂબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી અદાઓં કે મુતાબિક હો વોહી ખૂબી હૈ, જો અમલ ઇન કી અદાઓં, ફરામીન યા પસન્દ કે ખિલાફ હો ખ્વાહ લોગ ઉસે કિતના હી અચ્છા સમજેં વોહ અમલ અચ્છા નહીં હો સકતા.

ઇસ્મે ગિરામી “અલ હાશિરુ” કે માના હેં જમ્મ કરને વાલા, ઇસ કે માના ખુદ રસૂલે કરીમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم ને ભી ઇરશાદ ફરમાએ હેં, ઇરશાદે મુબારક હૈ : **مِنْ لِي هَذَا الشَّيْءُ الَّذِي يُعْطَى النَّاسَ عَلَى كَدِّهِ** : મેં હી હાશિર (જમ્મ કરને વાલા) હું લોગ મેરે હી કદમોં પે જમ્મ કિએ જાએંગે.⁽¹⁰⁾

ઇસ ઇસ્મે ગિરામી કી મઝીદ વઝાહત અગલી અકસાત (કિસ્તોં) મેં બયાન કી જાએગી.

ઇસ્મે ગિરામી “અલ આકિબુ” કે માના હેં પીછે આને વાલા, ઇસ કા મસ્દર (Source) હૈ અકબ, પીછે આને વાલે સે ક્યા મુરાદ હૈ ઇસ કી વઝાહત મેં મુસ્લિમ શરીફ મેં હૈ : **الْأَقَابُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ شَيْءٌ** યાની આકિબ વોહ (હૈ) કિ જિસ કે બાદ કોઈ નબી નહીં.⁽¹¹⁾

“ખાતમુન્નબિયીન” રસૂલે કરીમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કા બહુત હી અઝીમ ઔર ખાસ વસ્ફ વ લકબ વ મન્સબ હૈ. ઇસ કે માના ઓ મફહૂમ બિલકુલ વાઝેહ વ ઝાહિર હેં કિ સબ નબિયોં સે આખરી, નબિયોં કા સિલસિલા ખત્મ કરને વાલે, સબ સે આખરી નબી, સિલસિલાએ નબુવ્વત પર મોહર લગા કર બન્દ કર દેને વાલે. યેહી માના આપ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કે ઇસ્મે ગિરામી “આખિરુલ અમ્બિયા” ઔર ઇસ મફહૂમ કી તમામ અહાદીસે મુબારકા સે ભી સાબિત હૈ. ખત્મે નબુવ્વત કે મુન્કર “ખાતમુન્નબિયીન” કે માના મેં તરહ તરહ કે બે બુન્યાદ, ઝૂટી ઔર ધોકે પર મબની તાવીલાતે ફાસિદા કરતે હેં જો કિ કુરઆન, અહાદીસ, ઇજમાએ સહાબા ઔર મુફસ્સિરીન, મોહદિસીન, મોહકિકકીન, મુતકલિલમીન ઔર સારી ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા કે ખિલાફ હેં. તફાસીર ઔર અકવાલે મુફસ્સિરીન કી રૌશની મેં ખાતમુન્નબિયીન કા માના આખરી નબી હી હૈ,

મુફસ્સિરે કુરઆન અબૂ જાફર મુહમ્મદ બિન જરીર તબરી (વફાત : 310 હિજરી), અબુલ હસન અલી બિન મુહમ્મદ બગદાદી માવદી (વફાત : 450 હિજરી), અબુલ હસન અલી બિન અહમદ વાહિદી નૈશાપુરી શાફેઈ (વફાત : 468 હિજરી), અબુલ મુઝફ્ફર મન્સૂર બિન મુહમ્મદ અલ મરવઝી સમઆની શાફેઈ (વફાત : 489 હિજરી), મુહયુસ્સુનહ, અબૂ મુહમ્મદ હુસૈન બિન મસઊદ બગવી (વફાત : 510 હિજરી), અબૂ મુહમ્મદ અબ્દુલ હક બિન ગાલિબ ઉન્દુલુસી મુહારિબી (વફાત : 542 હિજરી), સુલ્તાનુલ ઉલમા અબૂ મુહમ્મદ અઝીઝુદ્દીન અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુસ્સલામ સુલમી દિમશકી (વફાત : 660 હિજરી), નાસિરુદ્દીન અબૂ સઈદ અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર શીરાઝી બૈઝાવી (વફાત : 685 હિજરી), અબુલ બરકાત અબ્દુલ્લાહ બિન અહમદ નસફી (વફાત : 710 હિજરી), અબુલ કાસિમ મુહમ્મદ બિન અહમદ બિન મુહમ્મદ અલ કલ્બી ગરનાતી (વફાત : 741 હિજરી), અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન અર્ફા વરગમી માલિકી (વફાત : 803 હિજરી), જલાલુદ્દીન મુહમ્મદ બિન અહમદ મુહલ્લી (વફાત : 864 હિજરી) ઔર અબુસ્સઊદ અલ અમાદી મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુસ્તફા (વફાત : 982 હિજરી) **رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ** સમેત જમહૂર મુફસ્સિરીને કુરઆન ને “ખાતમુન્નબિયીન” કે માના ઓ મફહૂમ યેહી બયાન ફરમાએ કિ હમારે પ્યારે આકા મુહમ્મદ મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم **أَخْلَاهُ** કરીમ કે આખરી નબી હેં, આપ કે બાદ કિસી તરહ કા કોઈ નબી, કોઈ રસૂલ ન આયા હૈ, ન આ સકતા હૈ ઔર ન આએગા.

અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત પર “માહનામા ફૈઝાને મદીના” કે તમામ મઝામીન એક મજમૂએ કી સૂરત મેં પઢને કે લિએ કિતાબ “અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત” કી પીડીએફ દાવતે ઇસ્લામી કી વેબ સાઈટ સે મુફત ડાઉનલોડ કીજિએ.

(1) الشفاء، 1/231، شمائل ترمذی، ص214، حدیث: 361 (2) طبقات ابن سعد، 84/1، شمائل ترمذی، ص214، حدیث: 361 (3) مسلم، ص958، حدیث: 6105 (4) ترمذی، 4/93، حدیث: 2226 (5) دارمی، 40/1، حدیث: 49 (6) ابن ماجہ، 4/414، حدیث: 4077 (7) مسلم، ص210، حدیث: 1167 (8) سبل الہدیٰ والرشاد، 1/519 (9) الاستیعاب، 1/150 (10) بخاری، 2/484، حدیث: 3532 (11) مسلم، ص958، حدیث: 6105.

મૌલાના સૈયદ નોમાન અતારી મદની

નસીહત ઔર ઇસ કે તકામે

જૈસે જિસ્માની તબીઅત ખરાબ હોને કી સૂરત મેં બર વક્ત દવા લેના ઝરૂરી હૈ યૂંહી મુઆશરતી સેહત ખરાબ હો તો બર વક્ત નસીહત કરના ઔર ઉસે કબૂલ કરના ઝરૂરી હૈ યેહી વજહ હૈ કિ ઇસ્લામ ને “નસીહત કરને” કા હુકમ દિયા હૈ યુનાન્થે ઇરશાદે બારી તઆલા હૈ : **تَجَزَّاهُ كَنُزُولِ** **ઈમાન :** અપને રબ કી રાહ કી તરફ બુલાઓ પકડી તદબીર ઔર અચ્છી નસીહત સે.⁽¹⁾

જિસ નસીહત કે સાથ રબ કે રાસ્તે કી તરફ બુલાને કા હુકમ હૈ ઉસ કા “હસનહ” હોના ઝરૂરી હૈ. અમ્મિયા એ કિરામ علیهم السلام ને **أَعْلَاهُ** પાક કે દીન કી દાવત લોગોં તક પહુંચાને કા જો અન્દાજે નસીહત ઇખ્તિયાર ફરમાયા વોહ બિલા શુબા “હસનહ” કા મેયાર બન કર હમારે સામને આતા હૈ. **أَعْلَاهُ** પાક કે આખરી નબી صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કે હુસ્ને અખ્લાક ઔર સમજાને કે ખૂબ સૂરત અન્દાજ કા નતીજા થા કિ જેહાલત, કત્લો ગારત ગરી કા ખાતમા હુવા, અમ્ન કાઈમ હુવા ઔર અક્વામે આલમ કે લિએ ઇસ્લામ કબૂલ કરના આસાન હુવા. બા અમલ મુસલમાન ઇસી નબવી તરીકએ કાર કો ઇખ્તિયાર કરતે હુવે આગે બઢે ઔર મુઆશરે મેં પૈદા હોને વાલે હર તરહ કે બિગાળ

કો સુધારને કે લિએ અમલી કોશિશોં કે સાથ પુર અસર નસીહત કે ઝરીએ ભી દાવતે દીન કા સિલસિલા જારી રખે. નસીહત કો મુસલમાન કા હક કરાર દેતે હુવે નબિયે પાક صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : જબ તુમ સે (કોઈ મુસલમાન) નસીહત તલબ કરે તો ઉસે નસીહત કરો.⁽²⁾ નસીહત કે કઈ ફવાઈદ હૈં મસલન ગુનાહગાર નસીહત સુન કર ગુનાહોં સે તૌબા કરતે હૈં. કિસી કો નેક કામ કરને કા જઝબા મિલતા હૈ તો કિસી કો દૂસરે સે હમદદી પૈદા હોતી હૈ, કિસી કે ઇમાન કો તાઝગી મિલતી હૈ કિસી કી રૂહ કો સુકૂન મિલતા હૈ.

પુર અસર નસીહત કેસે કરે ? નસીહત કો મોઅસ્સર બનાને કે ચન્દ આદાબ મુલાહઝા કીજિએ :

મશહૂર હૈ કિ ગુફતગૂ લોગોં કી ઝેહની સતહ કે મુતાબિક કરની ચાહિએ. ઇસ કે મુતાબિક નસીહત કરને કે લિએ સામને વાલે કી નફસિયાત કા ખયાલ રખના બહુત ઝરૂરી હૈ કિ યેહ દિલો દિમાગ મેં જલ્દ અસર અન્દાજ હોતી હૈ, એક ફર્ઝી હિકાયત મુલાહઝા કીજિએ : એક બુઝુર્ગ ચન્દ શાગિર્દોં કે સાથ દરિયા કે કિનારે કિનારે જા રહે થે, એક મકામ પર ખળે હો ગએ, કાફી દેર ગુઝરને કે બાદ શાગિર્દોં ને પૂછા : હમ યહાં કયું ખળે હૈં ? બુઝુર્ગ ને કહા : ઇસ ઇન્તેઝાર મેં

કિ સારા દરિયા બેહ જાએ તો દૂસરી તરફ જાએ, યેહ સુન કર શાગિર્દો ને કહા : યેહ કેસે મુમકિન હૈ ! ન તો સારા દરિયા બહેગા ઔર ન હમ કભી ઉસ પાર જા સકેંગે ? તો બુઝુર્ગ ને નસીહત ભરે અન્દાઝ મેં કહા : બેટા ! યેહી બાત મેં આપ લોગોં કો સમજાના ચાહતા હું કિ હમ લોગ હમેશા યેહ કેહતે રેહતે હૈં કિ એક બાર ઘર કી ઝિમ્મેદારિયાં પૂરી હો જાએ તો ફિર નમાઝ પઢેંગે, હજ કરેંગે, ફુલાં નેક કામ કરેંગે ઔર ફુલાં નેક કામ શુરૂઅ કરેંગે. યાદ રખો ! જેસે દરિયા પાર કરને કે લિએ પાની ખત્મ હોને કા ઇન્તેઝાર નહીં કરના ચાહિએ એસે હી નેકિયાં કરને કે લિએ દુન્યા કી ઝિમ્મેદારિયાં ખત્મ હોને કા ભી ઇન્તેઝાર નહીં કરના ચાહિએ. શાગિર્દો કે ચેહરે બતા રહે થે કિ બુઝુર્ગ કી યેહ નસીહત ઉન કે દિલો દિમાગ મેં ઉતર ચુકી હૈ.

નસીહત કરતે હુવે લોગોં કી તબઈ કેફિયાત કા ખયાલ રખના ભી ઝરૂરી હૈ. માલી નુક્સાન કી વજહ સે પરેશાન હોને વાલે કો તસલ્લી દેને કે બજાએ ઉસી કી ગલતિયાં બતાને લગ જાના, ચૂંહી બીમાર કો દુઆએ દેને કે બજાએ ઉસી કી બદ પરહેઝિયાં બતાને લગ જાના દુરુસ્ત નહીં કિ ઇસ તરહ લોગ આપ સે બદઝન હો સકતે હૈં યા ફિર નૌબત લગાઈ ઝગળે તક ભી પહુંચ સકતી હૈ.

નસીહત ગલતી કા એહસાસ દિલાને ઔર આઈન્દા ઉસ સે બચને કે લિએ કી જાતી હૈ લેહાઝા ઇસ મેં અલ્ફાઝ ઔર લેહજે કી નર્મી કો બહુત ઝિયાદા અહમિયત હાસિલ હૈ. **અલ્લાહ** પાક ને હઝરતે મૂસા ઔર હઝરતે હાઝન **عليه السلام** કો ફિરઓન કી જાનિબ જાને કા હુકમ ફરમાયા તો સાથ હી ઉસ સે નર્મ બાત કેહને કા હુકમ ભી ફરમાયા.⁽³⁾ જબ મુન્કરે ખુદા કો નર્મી સે નસીહત કરને કી તાકીદ હૈ તો **અલ્લાહ** પાક પર ઇમાન લાને વાલે નર્મી કે ઝિયાદા હકદાર હૈં, લેહાઝા નસીહત કરતે હુવે નર્મી નર્મી ઔર નર્મી કીજિએ કિ આખરી નબી **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઇરશાદ ફરમાયા : જો નર્મી સે મેહરૂમ હુવા વોહ ખૈર સે મેહરૂમ હુવા.⁽⁴⁾ એક મોકેઅ પર યેહ ભી ઇરશાદ ફરમાયા : નર્મી કો લાઝિમ કર લો ઔર સખ્તી વ ફોહશ સે બચો ! જિસ ચીઝ મેં નર્મી હોતી હૈ, ઉસ કો ઝીનત દેતી હૈ ઔર

જિસ ચીઝ સે જુદા કર લી જાતી હૈ ઉસે ઔબદાર કર દેતી હૈ.⁽⁵⁾

દુરુસ્ત મોકેઅ પર નસીહત કે લિએ ખરાબ ઔર સખ્ત લબો લેહજા ઇખ્તિયાર કરને કે ઉલ્ટે નતાઈજ નિકલતે હૈં જેસા કિ એક મરતબા મસ્જિદ મેં જમાઅત કે દૌરાન એક નૌજવાન કા ફોન બજને લગા, નમાઝ ખત્મ હુઈ તો લોગોં ને પ્યાર વ મહબ્બત સે નસીહત કરને કે બજાએ ઉસે બે ઇઝઝત કરના શુરૂઅ કર દિયા જિસ પર ઉસ ને ફૈસલા કિયા કિ વોહ અબ મસ્જિદ નહીં આએગા.

નસીહત કરને કે લિએ મોકેઅ ઔર જગહ કા ખયાલ રખના બહુત ઝરૂરી હૈ કિ હર જગહ નસીહતેં કરતે ફિરને સે લોગ આપ સે બેઝાર હો જાએંગે ઔર અગર્યે સામને કુછ ન કહેં મગર દિલ મેં તકલીફ મેહસૂસ કરેંગે.

સબ કે સામને નસીહત કરને કે બજાએ અકેલે મેં કરના ઝિયાદા બેહતર હૈ કિ હઝરતે ઉમ્મે દદા **رَضِيَ اللهُ عَنْهَا** ફરમાતી હૈં : જિસ ને અપને ભાઈ કો સબ કે સામને નસીહત કી ઉસ ને ઉસ કો ઝલીલ કર દિયા ઔર જિસ ને તન્હાઈ મેં નસીહત કી ઉસ ને ઉસ કો મુઝય્યન (આરાસ્તા) કર દિયા.⁽⁶⁾

દૌરે હાઝિર મેં અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી કા અન્દાઝે નસીહત અપને બેહતરીન નતાઈજ ઔર દૂર રસ અસરાત કે સાથ હમારે સામને હૈ, આપ કે શબો રોઝ હમ પર નસીહત કી ઝરૂરત વ અહમિયત વાઝેહ કરતે હૈં લેહાઝા અગર હમ ઇસ્લામી તાલીમાત કે મુતાબિક ઉસૂલે નસીહત કો અમલી તૌર પર સીખના ચાહતે હૈં તો આપ કે મદની મુઝાકરે દેખને કા મામૂલ બનાએ ઔર દાવતે ઇસ્લામી કે દીની માહોલ સે વાબસ્તા રહેં, એસા કરને સે અપની ઔર સારી દુન્યા કી ઇસ્લાહ કી કોશિશ કરને કા જઝબા મિલેગા ઔર યેહી જઝબા નસીહત કો કારઆમદ બનાને મેં મદદ ફરાહમ કરેગા.

(1) પ14, તખ્લ: 125 (2) મુસ્લમ, વ919, હદિથ: 5651 (3) પ16, તખ્લ: 44 (4) મુસ્લમ, વ1073, હદિથ: 6602 (5) ખઝારી: 108/4, હદિથ: 6030 (6) શુઅબ ઇમાન: 112/6, હદિથ: 7641-

अहकामे तिजारत

कुरआने पाक पढाने की उजरत लेना कैसा ?

सवाल : क्या इरमाते हैं उलमा अे किराम इस मस्अले के बारे में कि अगर कोई शप्स इंटरनेट पर ओन लाईन कुरआने पाक पढाये और इस पर उजरत भी ले तो क्या येइ जाईज है ?

الْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اللَّهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

जवाब : ज् हां ! कुरआने पाक पढाने की उजरत लेना, जाईज व मुबाइ है, ज्वाइ इंटरनेट पर पढाया जाये या किसी और जरीअे से पढाया जाये, क्यूंकि मुतअब्बिरीन उलमा अे किराम ने दीनी ज़रत के पेशे नजर तावीमे कुरआन, इमामत वगैरा उमूरे दीनिया की बिदमत सर अन्जाम देने पर उजरत लेने को जाईज करार दिया है.

अलबत्ता इजारे की बुन्यादी शराईत का पूरा होना ज़रूरी है मसलन वक्त तै हो, मुआवजा तै हो और इजारा दुरुस्त होने की दीगर ज़रूरी शराईत पाई जानी याडिअें.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

गेम ओन का काम करना कैसा ?

सवाल : क्या इरमाते हैं उलमा अे किराम इस मस्अले के बारे में कि कोई शप्स गेम ओन (Game zone) फोलना याइता है जिस में लोग आ कर कम्प्यूटर गेम्स फेलेंगे और जितनी देर फेलेंगे उस के पैसे देंगे. क्या येइ कमाई जाईज है ?

الْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اللَّهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

जवाब : गेम ओन से हासिल होने वाली आमदनी जाईज नहीं क्यूंकि येइ लइवो लईब है और ज़रूरी नहीं कि मोतबर दुन्यावी मनकैअत के लिअे ही लोग इसे इस्तेमाल करते हों फिर अैसी चीजों में म्यूजिक और गैर शरई उमूर भी लाजिम होते हैं लेहाजा इन के लइवो लईब होने में शक नहीं और लइवो लईब की उजरत जाईज नहीं.

अल्लाह तआला कुरआने पाक में इरमाता है :

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُخْلِصَ عَنْ سَيِّئِ اللَّهِ وَيَعْبِرَ عَمَّا ظَهَرَ﴾

तर्जुमे कन्जुल इमान : और कुछ लोग फेल की भातें फरीदते हैं कि **अल्लाह** की राइ से फेइका दें फे समजे.

આલા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ લખતે હેં : “હર ખેલ ઔર અબસ ફેલ જિસ મેં ન કોઈ ગરઝે દીન ન કોઈ મનફેઅતે જાઈઝા દુન્યવી હો, સબ મકરૂહે બેજા હેં, કોઈ કમ કોઈ ઝિયાદા.” (ફતાવા રઝવિયા, 24/78)

બહરુર ઈક મેં હે :

“تَرْجَمًا : گانے اور لہو (ياني پہلے اور کھڑکے کاموں) پر ہجرا جائز نہیں۔” (بحر الرائق، 36/8)

وَاللَّهُ أَكْبَمُ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولُهُ أَكْبَمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કિસી કો સિફારિશ કર કે નૌકરી દિલવાના કેસા ?

સવાલ : કયા ફરમાતે હેં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ કિસી કો સિફારિશ કર કે નૌકરી દિલવાના કેસા હે ?

الْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اللَّهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : અગર વોહ ઈસ નૌકરી કા અહલ હે ઔર ઉસ કી સિફારિશ કી તો યેહ સૂરત જાઈઝ હે ઔર અગર એસી સિફારિશ કી, કિ ઉસ સે કિસી હકદાર કા હક મારા ગયા યા કિસી ના અહલ કો સિફારિશ કર કે નૌકરી દિલવા દી તો યેહ જાઈઝ નહીં. નીઝ યેહ વાઝેહ રહે કિ નૌકરી લગવાને કે લિએ રિશ્વત કા લેન દેન હરગિઝ જાઈઝ નહીં.

હદીસે પાક મેં હે :

تَرْجَمًا : “لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الراشي والبرئشي” رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने रिश्वत देने वाले और लेने वाले पर लानत फरमाई है. (ترمذی، 66/3، حدیث: 1342)

આલા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ સિફારિશ કરને કા હુકમ બયાન કરતે હુવે ફરમાતે હેં : નેક બાત મેં કિસી કી સિફારિશ કરના મસલન સિફારિશ કર કે મઝલૂમ કો ઉસ કા હક દિલા દેના યા કિસી મુસલમાન કો ઈઝા સે બચા લેના યા કિસી મોહતાજ કી મદદ કરા દેના શફાઅતે હસના હે, એસી શફાઅત કરને વાલા અજ પાએગા અગર્યે ઉસ કી શફાઅત કારગર ન હો ઔર બુરી બાત કે લિએ

સિફારિશ કર કે કોઈ ગુનાહ કરા દેના શફાઅતે સથિયા હે ઈસ કે ફાઈલ પર ઈસ કા વબાલ હે અગર્યે ન માની જાએ. (ફતાવા રઝવિયા, 23/407)

وَاللَّهُ أَكْبَمُ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولُهُ أَكْبَمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ગિરવી રખી હુઈ ચીઝ સે નફઅ ઉદાના કેસા ?

સવાલ : કયા ફરમાતે હેં ઉલમા એ કિરામ ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કિ જૈદ ને બકર કો કુછ લાખ રુપિયે કર્જ દે કર ઉસ કા ઘર ત્રીન સાલ કે લિએ રેહન પર (ગિરવી) લે લિયા. ત્રીન સાલ કે બાદ બકર જૈદ કી રકમ લૌટા કર અપના ઘર વાપસ લે લેગા ઔર ત્રીન સાલ તક ઈસ મકાન કા કિરાયા જૈદ હાસિલ કરેગા. આયા (કયા) ઈસ તરહ કા મુઆમલા કરના જાઈઝ હે ?

الْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اللَّهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

જવાબ : સવાલ મેં મઝહૂરા સૂરત નાજાઈઝ વ હરામ હે ઔર યેહ સૂદ કે ઝુમરે મેં આતી હે. યુનાન્યે આલા હઝરત ઈમામે એહલે સુન્નત મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હેં : રેહન (ગિરવી) મેં કિસી તરહ કે નફઅ કી શર્ત બિલા શુબા હરામ ઔર ખાલિસ સૂદ હે બલિક ઈન દિયાર (મુલ્કો) મેં મુત્તહિન (ગિરવી લેને વાલે) કા મરહૂન (ગિરવી રખી ચીઝ) સે ઈન્તેફાઅ (નફઅ) બિલા શર્ત ભી હકીકતન (હકીકત મેં) બ હુકમે ઉર્ફ ઈન્તેફાઅ બિશ્શર્ત રિબાએ મહઝ (બગેર શર્ત કે ભી સૂદ હી) હે.

قال الشافعي قال قلت والغالب من احوال الناس انهم انما يريدون عند الدفع الانتفاع و لولا لنا اعطاء الدرهم وهذا بمنزلة الشرطان المعروف كالشروط وهو مبني على المنع

તર્જમા : અલ્લામા શામી ફરમાતે હેં કિ તહાવી ને ફરમાયા : મૈં કેહતા હૂં કિ ગાલિબ હાલ લોગોં કા યેહ હે કિ વોહ રેહન સે નફઅ કા ઈરાદા રખતે હેં અગર યેહ તવકકોઅ ન હો તો કર્જ હી ન દે ઔર યેહ બ મન્જિલા શર્ત કે હે કયૂંકિ મારફ (ઉર્ફ) મશરૂત (શર્ત) કે હુકમ મેં હોતા હે. યેહ બાત અદમે જવાઝ કો મુતઅથ્થન (નાજાઈઝ હોને કો તૈ) કરતી હે.

(ફતાવા રઝવિયા, 25/57)

وَاللَّهُ أَكْبَمُ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولُهُ أَكْبَمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

કારોબાર મેં વાદે કી અહમિયત

અબ્દુરહમાન અતારી મદની

આજ કલ હર કોઈ યેહ ચાહતા હૈ કિ મેરા કારોબાર ખૂબ ફલે ફૂલે. કારોબાર કી કામચાબી કે જહાં ઓર અસ્બાબ હૈં વહાં “વાદે” કી પાસદારી ભી બળી અહમિયત કી હામિલ હૈ. કારોબાર સે તઅલ્લુક રખને વાલા કોઈ ભી શખ્સ ઉસી વક્ત કામચાબ કારોબારી બન સકતા હૈ જબ વોહ અપના એતેમાદ કાઈમ કરને મેં કામચાબ હો જાએ ઓર “વાદા” પૂરા કરને સે લોગોં કા એતેમાદ બહાલ હોતા હૈ. એતેમાદ કી બહાલી કારોબાર કી તરક્કી મેં રીઠ કી હડી કી હૈસિયત રખતી હૈ. બાઝ લોગ પાર્ટિયોં સે ઉધારી પર માલ લેતે હૈં, અગર વોહ ઉન્હેં કિએ ગએ “વાદે” કે મુતાબિક પૈસે દે દેતે હૈં તો પાર્ટિયાં મુતમઈન રેહતી હૈં ઓર જબ વોહ દોબારા ઉન સે માલ લેને જાતે હૈં તો વોહ બ ખુશી ઉન્હેં ઉધાર પર માલ દે દેતી હૈં. યૂંહી ગાહક સે ઓર્ડર લેતે વક્ત જો ચીઝ દેને કા “વાદા” કિયા હો વોહી દી જાએ, ઇસ કા ફાઈદા યેહ હોગા કિ ગાહક કા એતેમાદ કાઈમ હોગા ઓર વોહ અપને કરીબી લોગોં કો ભી આપ કે પાસ આને કા મશ્વરા દેગા, અગર તૈ શુદા ચીઝ ન દી ઓર “વાદા ખિલાફી” કી તો ગાહક બદઝન હો જાએગા ઓર દોબારા કભી આપ કી દુકાન કે કરીબ ભી નહીં ફટકેગા ઓર ન કિસી કો આને દેગા ઓર યૂં બિકી મેં કમી હો જાએગી ઓર કારોબાર ઠપ હોને કા આગાઝ હો જાએગા. કોશિશ કરે જબ ભી કિસી સે “વાદા” કરેં ઉસે

ઝખ્તે તેહરીર મેં લે આએં યા અપને મોબાઈલ ફોન મેં રિમાઈન્ડર (Reminder) રખ લેં તાકિ ભૂલ ચૂક ન હો ઓર “વાદા” વક્ત પર પૂરા હો સકે.

બાઝ દુકાનદાર પૈસે દેને કે બારે મેં સપ્લાયર્ઝ સે ઝૂટે “વાદે” કરતે હૈં કિ કલ આ જાના, પરસોં આ જાના લેકિન ફિર ઉન કો વક્ત પર પૈસે નહીં દેતે ઓર ઘકકે ખિલાતે રેહતે હૈં.

વાદા ખિલાફી હરામ હૈ

યાદ રખિએ ! બદ અહદી (યાની “વાદા” પૂરા ન કરને) કી નિયત સે ઓર ફક્ત ટાલને કે લિએ ઝૂટા “વાદા” કરના નાજાઈઝો હરામ ઓર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ. હદીસ શરીફ મેં હૈ : જો કિસી મુસલમાન સે અહદ શિકની કરે, ઉસ પર **અલ્લાહ** ﷻ, ફરિશ્તોં ઓર તમામ ઇન્સાનોં કી લાનત હૈ ઓર ઉસ કા કોઈ ફર્જ કબૂલ ન હોગા ન નફલ.

(بخاری، 616/1، حدیث: 1870، منقطاً)

“વાદા” કરતે વક્ત અગર કિસી કી નિયત “વાદા ખિલાફી” કી હો મગર ઇતેફાકન પૂરા કર દે તો ફિર ભી ઇસ **બદ નિયતી** કી વજહ સે ગુનહગાર હૈ. હર “વાદે” મેં નિયત કા બળા દખ્લ હૈ.

(ખુલાસા અઝ મિરઆતુલ મનાજીહ, 6/492)

અલ્લાહ ﷻ હમેં “વાદા” પૂરા કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. **اٰمِيْن بِحَا۟لِیْہِ الْاٰمِيْن صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم**

કુરઆને પાક મેં મમકૂર પેશે

મોલાના અબ્દુરહમાન અતારી મદની

પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! કુરઆને મજીદ મેં હર ચીઝ કા બયાન મૌજૂદ હૈ, ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ : ﴿وَكُنَّا لَكَ آدَمَ خَلْقًا وَنَسَّاءً﴾ **તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન :** ઓર હમ ને તુમ પર યેહ કુરઆન ઉતારા જો હર ચીઝ કા રૌશન બયાન હૈ. ⁽¹⁾ હઝરતે સૈયદના અબૂ બક્ર બિન મુજાહિદ રહ્માતે હૈ : ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ رَوًى﴾ યાની કાઈનાત મેં એસી કોઈ ચીઝ નહીં જિસ કા ઝિક્ર કુરઆને મજીદ મેં મૌજૂદ ન હો. ⁽²⁾ હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રહ્માતે હૈ : અગર મેરે ઊંટ કી રસ્સી ગુમ હો જાએ તો ઝરૂર મેં ઉસે કિતાબુલ્લાહ મેં પા લૂંગા. ⁽³⁾ અલ ગરઝ યેહ કિ કુરઆને પાક મેં તમામ ચીઝોં કા ઈલ્મ હૈ લેકિન હમારી અક્લેં ઉસે સમજને સે કાસિર હૈ.

કુરઆને કરીમ મેં મુખ્તલિફ પેશેઠ કા ઝિક્ર : પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! કુરઆને કરીમ મેં જહાં ઓર બાતોં કા બયાન હૈ વહીં ઈસ મેં મુખ્તલિફ પેશેઠ કા ઝિક્ર ભી ઈશારતન મૌજૂદ હૈ, યુનાન્થે અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયૂતી શાફેઈ રહ્માતે અપની માયાનાઝ કિતાબ “**إِتْقَانُ فِي عُلُومِ الْقُرْآنِ**” મેં લિખતે હૈ : કુરઆને પાક મેં પેશેઠોં કી અસ્લ મૌજૂદ હૈ ઓર ઉન આલાત કે નામ ભી મઝકૂર હૈં જિન કી ઝરૂરત પેશ આતી હૈ. ⁽⁴⁾ આઈએ કુરઆને પાક સે ચન્દ પેશેઠોં કા ઝિક્ર મુલાહઝા કરતે હૈં.

લોહે કે કામ કા ઝિક્ર : પારહ 16, સૂરએ કહફ કી આયત નમ્બર 96 મેં ઈરશાદ હોતા હૈ : ﴿أَتُوبُ إِلَىٰ رَبِّكَ الْوَيْلُ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન : મેરે પાસ લોહે કે ટુકળે લાઓ. ⁽⁵⁾ આયતે મુબારકા કા પસ મન્ઝર કુદ્ર યૂં હૈ કિ દુન્યા મેં ગુઝરને વાલે ચાર બળે બાદશાહોં મેં સે એક હઝરતે સૈયદના સિકન્દર ઝુલ કરનેન રહ્માતે કી દોરાને સફર એક કૌમ સે મુલાકાત હુઈ થી જો યાજૂજ માજૂજ કે ફસાદાત ઓર ઉન કી શરારતોં સે તંગ આ ચુકી થી. ઉન્હોં ને આપ સે એક દીવાર બનાને કી દરખવાસ્ત કી થી તાકિ યાજૂજ માજૂજ ઉન કે પાસ આ કર ઉન્હેં તંગ ન કર સકેં યુનાન્થે આપ ને દીવાર બનાને કે લિએ ઉન સે કહા થા : મેરે પાસ લોહે કે ટુકળે લાઓ. જબ વોહ લે આએ તો ઈસ કે બાદ ઉન સે બુન્યાદ ખુદવાઈ, જબ વોહ પાની તક પહુંચી તો ઉસ મેં પથ્થર પિઘલાએ હુવે તાંબે સે જમાએ ગએ ઓર લોહે કે તપ્તે ઊપર નીચે ચુન કર ઉન કે દરમિયાન લકળી ઓર કોઈલા ભરવા દિયા ઓર આગ દે દી ઈસ તરહ યેહ દીવાર

પહાળ કી બુલન્દી તક ઊંચી કર દી ગઈ ઓર દોનોં પહાળોં કે દરમિયાન કોઈ જગહ ન છોળી ગઈ, ફિર ઊપર સે પિઘલાયા હુવા તાંબા દીવાર મેં પિલા દિયા ગયા તો યેહ સબ મિલ કર એક સખ્ત જિસ્મ બન ગયા (યાની બહુત હી મઝબૂત દીવાર બન ગઈ).” ⁽⁶⁾ * એક મકામ પર ઈરશાદ હોતા હૈ : ﴿وَأَنذَرْتُكَ الْيَوْمَ﴾ **તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન :** ઓર હમ ને ઉસ (યાની હઝરતે દાવૂદ عَلَيْهِ السَّلَام) કે લિએ લોહા નર્મ કિયા. ⁽⁷⁾ (લોહા) હઝરતે સૈયદના દાવૂદ عَلَيْهِ السَّلَام કે દસ્તે મુબારક મેં આ કર મોમ યા ગૂંધે હુવે આટ્ટે કી તરહ નર્મ હો જાતા થા ઓર આપ ઉસ સે જો ચાહતે બગૈર આગ કે ઓર બગૈર ઠોકે પીટે બના લેતે. ⁽⁸⁾

કાશતકારી કા ઝિક્ર : ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ :

﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُفَرْتُمْ أَن تَقُولُوا لَا تَنْصَرِفْ عَلَيْنَا مَا عَلَىٰ آلِهَةٍ تُقَرَّبُ إِلَيْنَا﴾ **તર્જમએ કન્ઝુલ ઈરફાન :** તો ભલા બતાઓ તો કિ તુમ જો બોતે હો. ક્યા તુમ ઉસ કી ખેતી બનાતે હો યા હમ હી બનાને વાલે હૈં ? અગર હમ ચાહતે તો ઉસે ચૂરા ચૂરા ઘાસ કર દેતે ફિર તુમ બાતેં બનાતે રેહ જાતે કિ હમ પર તાવાન પળ ગયા હૈ. બલ્કિ હમ બે નસીબ રહે. ⁽⁹⁾

(1) પ 14, التحمل 89:2 (2) الاتقان في علوم القرآن 2/1027 (3) الاتقان في علوم القرآن 2/1028 (4) الاتقان في علوم القرآن 2/1031 (5) 16, الكهف 96 (6) صراط الجنان 6/36 (7) 22, سبأ 8 (8) خزائن العرفان (9) 27, الواقعة 63:67

મોલાના અદનાન અહમદ અતારી મદની

હઝરતે ખબ્બાબ બિન અરત ^{رضی اللہ عنہ}

એક સહાબી એ રસૂલ ﷺ મકકે મેં લોહે કા કામ કરતે થે ઔર તલવારે બનાયા કરતે થે ઉન્હોં ને કુછ તલવારે બના કર એક કાફિર આસ બિન વાઈલ કો ફરોપ્ત કર દીં જબ ઉસ કાફિર સે રકમ કા મુતાલબા કિયા તો વોહ કેહને લગા : મેં તુમ્હે રકમ ઉસ વક્ત તક નહીં દૂંગા જબ તક તુમ મુહમ્મદ ﷺ કા ઇન્કાર નહીં કરોગે, સહાબી એ રસૂલ ને કહા : તુમ મર જાઓ ઔર ફિર ઝિન્દા કિએ જાઓ તો ફિર ભી મેં મુહમ્મદે અરબી ﷺ કા સાથ નહીં છોળુંગા. યેહ સુન કર ઉસ કાફિર ને કહા : ફિર તુમ મુઝે છોળ દો, મેં મર જાઉં ફિર દોબારા ઝિન્દા કિયા જાઉં ઔર મેરે પાસ માલ વ ઔલાદ હોગી તો અદા કર દૂંગા.⁽¹⁾ પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઇશકે રસૂલ ઔર જઝબએ ઈમાની સે લબરેઝ, સબ્રો શુક કે સાથ ઈસ્લામ પર સાબિત કદમ રેહને વાલે યેહ બુલન્દ મર્તબા સહાબી એ રસૂલ હઝરતે ખબ્બાબ બિન અરત رضی اللہ تعالیٰ عنہ થે.

કબૂલે ઈસ્લામ : આપ સાબેકીને અવ્વલીન મેં શામિલ હોને કા એઝાઝ રખતે હૈં આપ છટે નમ્બર પર ઈસ્લામ લાએ.⁽²⁾ જબકિ એક કૌલ કે મુતાબિક આપ ને 19 અફરાદ કે બાદ ઈસ્લામ કબૂલ કિયા યૂં આપ ને 20 કે અદદ કો મુકમ્મલ કિયા⁽³⁾ જિન 7 ખુશ નસીબોં ને સબ સે પેહલે અપને ઈસ્લામ કો ઝાહિર કિયા ઉન મેં આપ કા શુમાર ભી હોતા હૈ.⁽⁴⁾ **મનાકિબ :** આપ ﷺ ઈલ્મો ફઝલ કી દોલત સે માલામાલ થે⁽⁵⁾ ઔર સહાબા એ કિરામ عليهم الرضوان કો કુરઆને પાક પઢાતે થે.⁽⁶⁾ કબૂલે ઈસ્લામ સે કબ્લ જબ હઝરતે ઉમર ફારૂક رضی اللہ تعالیٰ عنہ ગુરસે કી હાલત મેં અપની બહન કે ઘર પહુંચે તો ઉસ વક્ત હઝરતે ખબ્બાબ رضی اللہ تعالیٰ عنہ ઉન કી બહન

ઔર બહનોઈ કો કુરઆને પાક કી તાલીમ દે રહે થે.⁽⁷⁾ હઝરતે ખબ્બાબ ને રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી હમરાહી મેં ગઝવએ બદ્ર, ઉહુદ ઔર ખન્દક સમેત કઈ ગઝવાત મેં શામિલ હોને કા એઝાઝ ભી પાયા હૈ.⁽⁸⁾ ગઝવએ બદ્ર મેં રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી હમ રકાબી કા શરફ પાયા તો પૂરી રાત પ્યારે આકા ﷺ (કે ખૈમે) કી નિગેહબાની કરતે રહે યહાં તક કિ ફજા કા વક્ત હો ગયા.⁽⁹⁾ આપ નબિય્હે કરીમ ﷺ કા નેઝા રખા કરતે થે.⁽¹⁰⁾ જબ માલે ગનીમત સે આપ કા હિસ્સા નિકાલા જતા તો આઝમાઈશ મેં પળ જાને કે ખૌફ સે આપ રો પળતે થે.⁽¹¹⁾ **રાહે ખુદા મેં તકલીફ :** આપ કી નસ્લ અરબી હૈ, ઝમાનએ જાહિલિયત મેં કુછ લોગોં ને આપ કો ગુલામી કી ઝન્જરોં મેં જકળ કર મકકે મેં બેચ ડાલા થા.⁽¹²⁾ કબૂલે ઈસ્લામ કે બાદ મુશરિકીન ને આપ કો કમઝોર પાયા તો આપ કો સખ્ત તકલીફ દેની શુરૂઅ કર દીં તાકિ આપ દીને ઈસ્લામ કો છોળ દેં મગર આપ સબ્રો ઈસ્તેકામત કા પહાળ બન કર ખળે રહે,⁽¹³⁾ કુફરફારે મકકા આપ કો કાંટોં પર ઘસીટતે ફિરતે થે,⁽¹⁴⁾ આપ કો ઝિરહ યાની લોહે કા જંગી લિબાસ પેહના દેતે ઔર તપતી ધૂપ મેં ડાલ દેતે થે. ગર્મ પથ્થરોં પર લિટાતે રહે યહાં તક કિ આપ કી પીઠ કા ગોશ્ત (જગહ જગહ સે) કમ હો ગયા.⁽¹⁵⁾ આપ કે જિસ્મ કો દાગા જાતા,⁽¹⁶⁾ એક મરતબા મુશરિકીન ને આગ જલાઈ (ફિર આપ કો પકળ કર ઉસ પર લિટા દિયા), આપ કી પીઠ કી (પિઘલને વાલી) ચર્બી હી ને ઉસ આગ કો બુઝાયા⁽¹⁷⁾ એક મરતબા આપ ને હઝરતે સૈયદના ઉમર ફારૂકે આઝમ رضی اللہ تعالیٰ عنہ કો અપની તકલીફ કી રૂદાદ યૂં

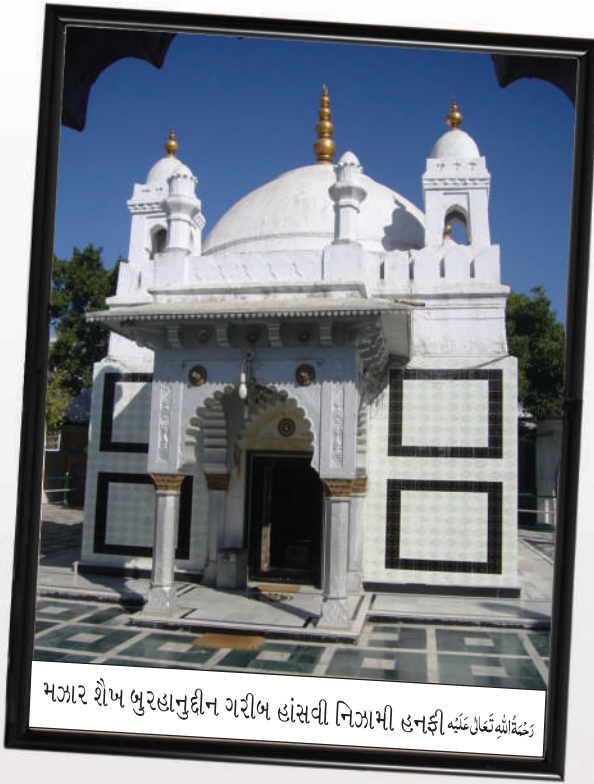
સુનાઈ : એક દિન મુશરિકીને મક્કા ને મુઝે પકળા, આગ જલાઈ ઔર મુઝે ઉસ પર પીઠ કે બલ લિટા દિયા, એક શખ્સ મેરે સીને પર પાઉ રખ કર ખળા હો ગયા, મેં ઝમીન સે ઉસ વક્ત અલગ હુવા જબ મેરી પીઠ જલ ચુકી થી. ફિર હઝરતે ખબ્બાબ ને અપની પીઠ સે કપળા હટાયા તો વહાં બર્સ (કોઢ) જેસે ધબ્બે થે.⁽¹⁸⁾ રસૂલુલ્લાહ ﷺ આપ સે બહુત ઉન્સિયત રખા કરતે ઔર આપ કે પાસ તશરીફ લાયા કરતે થે, આપ કી માલિકન કો ઇસ કી ઇતેલાઅ મિલતી તો વોહ ગર્મ સલાખ સે આપ કે સર કો દાગ દેતી, રસૂલે અકરમ ﷺ તક ઇસ કી ખબર પહુંચી તો આપ ને હઝરતે ખબ્બાબ કે લિએ દુઆ કી : ઐ **અલ્લાહ** ! તૂ ખબ્બાબ કી મદદ કર. (કુછ દિનોં બાદ) આપ ﷺ કી માલિકન કે સર મેં કોઈ બીમારી હો ગઈ જિસ કી વજહ સે વોહ કુત્તે કી તરહ ભોંકને લગ ગઈ, કિસી ને ઉસે સર કો ગર્મ સલાખ સે દાગને કા ઇલાજ બતાયા, ખુદા કી કુદરત કિ અબ હઝરતે ખબ્બાબ કી યેહ ડ્યૂટી લગ ગઈ કિ આપ ગર્મ સલાખ લેતે ઔર અપની ઝાલિમ માલિકન કે સર કો દાગા કરતે.⁽¹⁹⁾ **ઈશકે રસૂલ :** આપ ફરમાતે હેં : એક મરતબા રસૂલે કરીમ ﷺ ને મુઝે કિસી લશ્કર કે સાથ ભેજા તો મેં ને અર્ઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ ! આપ મુઝે દૂર ભેજ રહે હેં હાલાંકિ મેં (આપ કી હિફાઝત કી ગરઝ સે) આપ કી તરફ સે ફિકમન્દ રેહતા હું, ઇરશાદ ફરમાયા : (મેરે બારે મેં) કિતના ફિકમન્દ રેહતે હો ? અર્ઝ કી : સુબહ કરતા હું તો ગુમાન નહીં હોતા કિ આપ શામ કર પાઁંગે, શામ કરતા હું તો ગુમાન નહીં હોતા કિ આપ સુબહ કર પાઁંગે.⁽²⁰⁾ **કરામત :** એક મરતબા પ્યારે નબી ﷺ ને જંગ કે લિએ એક લશ્કર રવાના ફરમાયા. રાહ મેં પાની ખત્મ હો ગયા ઔર સબ પ્યાસ સે બેચેન હો ગએ યેહ દેખ કર આપ ને એક સાથી કી ઊંટની કો બિઠાયા, અચાનક ઉસ કે થન (દૂધ સે ભર કર) મશકીઝે કી તરહ ફૂલ ગએ, સબ ને સેર હો કર દૂધ પિયા.⁽²¹⁾ **ઈન્ફિરાદી કોશિશ :** આપ ને એક મર્દ કો મુલાહઝા કિયા જો નિસ્કુન્નહાર કે વક્ત નમાઝ પઢ રહા થા આપ ને ઉસે રોકા ઔર ઇરશાદ ફરમાયા : યેહ વોહ ઘળી હૈ જિસ મેં જહન્નમ કે દરવાઝે ખોલ દિએ જાતે હેં તુમ ઇસ વક્ત મેં નમાઝ મત પઢો.⁽²²⁾ **તિલાવતે કુરઆન :** એક મરતબા આપ કા પળોસી મસ્જિદ સે બાહર નિકલ રહા થા તો આપ ને ઉસ કા હાથ પકળા ઔર ફરમાયા : જિતની તાકત રખતે હો ઉસ સે

અલ્લાહ કા કુર્બ હાસિલ કરો, બેશક ! તુમ ઉસ કે કલામ (કુરઆન) સે બઢ કર કિસી ચીઝ કે ઝરીએ ઉસ કા કુર્બ નહીં પા સકતે.⁽²³⁾ આપ જહાં નેકી કી દાવત આમ કરતે વહીં હદ દરજા મોહતાત ભી થે એક મરતબા કુછ લોગ મસ્જિદ મેં બૈઠે હુવે થે કિ આપ મસ્જિદ મેં તશરીફ લે આએ ઔર ખામોશી સે બૈઠ ગએ, લોગોં ને અર્ઝ કી : લોગ આપ કે ઈર્દ ગિર્દ જમા હો ચુકે હેં તાકિ આપ ઉન સે ગુફ્તગૂ કરેં યા ઉન કો કિસી બાત કા હુક્મ દે. આપ ને ફરમાયા : મેં ઉન્હેં કિસ ચીઝ કા હુક્મ દૂ ? શાયદ મેં ઉન્હેં એસી બાત કા હુક્મ દે બેઠૂં જિસે મેં ખુદ નહીં કરતા.⁽²⁴⁾ **વફાત :** કૂફા મેં લોગ અપને મુર્દોં કો ઘરોં કે સેહન યા દરવાઝે કે પાસ દફન કરતે થે. હઝરતે ખબ્બાબ કૂફા તશરીફ લાએ તો આપ કો યેહ બાત નાગવાર ગુઝરી લેહાઝા આપ ને અપને બેટે કો વસિયત કી : તુમ મુઝે કૂફા સે બાહર મૈદાન મેં દફન કરના, આપ કી વસિયત પર અમલ કિયા ગયા ઇસ તરહ કૂફા કે બાહર મૈદાન મેં બનને વાલી સબ સે પેહલી કબ્ર આપ કી થી, દેખા દેખી દીગર લોગ ભી અપને મર્દૂમીન કો મૈદાન મેં દફનાને લગે.⁽²⁵⁾ આપ કી ઉમ્ર મુબારક 73 સાલ થી.⁽²⁶⁾ હઝરતે સૈયદના મૌલા અલી رضي الله تعالى عنه માહે સફર સિન 37 હિજરી મેં હોને વાલી જંગે સિફફીન સે ફારિગ હો કર વાપસ⁽²⁷⁾ કૂફા શેહર કે દરવાઝે પર પહુંચે તો વહાં સાત કબ્રેં નઝર આઈ, મૌલા અલી رضي الله تعالى عنه કો આપ કી વફાત કા ઇલ્મ હુવા તો ફરમાને લગે : “**અલ્લાહ** ખબ્બાબ પર રેહમ ફરમાએ ! વોહ બખુશી ઇસ્લામ લાએ ઔર રાઝી બ રિઝા હો કર હિજરત કી ઔર મુજાહિદ બન કર અપની ઝિન્દગી ગુઝારી.”⁽²⁸⁾ આપ સે 32 અહાદીસે કરીમા રિવાયત કી ગઈ હેં, 3 અહાદીસ બિલ ઇત્તેફાક બુખારી વ મુસ્લિમ મેં હેં. 2 હદીસેં ઇમામ બુખારી ને જબકિ 1 હદીસ ઇમામ મુસ્લિમ ને ઇન્ફિરાદી તૌર પર રિવાયત કી હૈ.⁽²⁹⁾

(1) بخاری، 3/272، حدیث: 4733، 4734، میرت ابن هشام، ص 141 (2) اسد الغابہ، 2/141 (3) میر اعلام النبلاء، 4/45 (4) تاریخ ابن عساکر، 366/43 (5) استیعاب، 2/21 (6) عمدة القاری، 11/583، تحت الحديث: 3867 (7) تاریخ ابن عساکر، 34/44 (8) مستدرک، 4/468، حدیث: 5692 (9) نسائی، ص 285، حدیث: 1635 (10) معجم کبیر، 4/64 (11) حلیۃ الاولیاء، 1/194 (12) اسد الغابہ، 2/141 (13) الاعلام للزرکلی، 2/301 (14) در منثور، ج 14، الخ، تحت الاية: 106، 5/170 (15) اسد الغابہ، 2/141 (16) حلیۃ الاولیاء، 1/194 (17) الطبقات اکبری للشرانی، 1/35 (18) طبقات ابن سعد، 3/123 (19) اسد الغابہ، 2/142 (20) معجم کبیر، 4/81 (21) معجم کبیر، 4/78 (22) تحفیف من النار، ص 93 (23) مستدرک، 3/231، حدیث: 3704 (24) اسد الغابہ، 2/143 (25) معجم کبیر، 4/56، مستدرک، 4/468، حدیث: 5691 (26) میر السلف الصالحین، ص 178 (27) سیر السلف الصالحین، ص 178 (28) تاریخ ابن عساکر، 359/43 (29) معجم کبیر، 4/56 (29) شرح ابی داؤد للبیہقی، 3/460، تحت الحديث: 778.

અપને બુઝુર્ગોં કો યાદ રખિએ

મોલાના અબૂ માજિદ મુહમ્મદ શાહિદ અતારી મદની

સફરુલ મુઝફ્ફર ઈસ્લામી સાલ કા દૂસરા મહીના હે. ઈસ મેં જિન સહાબા એ કિરામ, ઔલિયા એ ઉઝઝામ ઔર ઉલમા એ ઈસ્લામ કા વિસાલ યા ઉર્સ હૈ, ઈન મેં સે 12 કા મુખ્તસર તઆરુફ મુલાહઝા ફરમાઈએ :

સહાબા એ કિરામ રહ્મેલ્લાહુએંહી :

(1) સહાબી એ રસૂલ હઝરતે સૈયદના આમિર બિન હુદૈરા અઝદી રહ્મેલ્લાહુએંહી ગુલામ થે, એલાને નબુવ્વત કી ઈબ્તેદા મેં ઈસ્લામ લા કર અસાબુરુન કાકૂન મેં શામિલ હુવે, ઝુલ્મો સિતમ કા નિશાના બનાએ ગએ, હઝરતે અબૂ બક્ર સિદ્દીક રહ્મેલ્લાહુએંહી ને ખરીદ કર આઝાદ કર દિયા, હિજરત કે દૌરાન નબિયે કરીમ રહ્મેલ્લાહુએંહી કે મુખ્તસર કાફિલે કા હિસ્સા થે, અસ્હાબે સુફફા મેં શામિલ હો કર કારી (આલિમ) હોને કા શરફ પાયા. બીરે મહીના સફર 4 હિજરી કી મુહિમ મેં શરીક હો કર ચાલીસ સાલ કી ઉમ્ર મેં જામે શહાદત નોશ કર ગએ, શહાદત કે બાદ આપ કી લાશ મુબારકા તલાશ કરને કે બાવુજૂદ ન મિલ સકી, યા તો ફરિશ્તોં ને લાશ મુબારકા કો દફન કર દિયા યા ફિર આસ્માન પર ઉઠા લિયા. (1) (2) હઝરતે સય્યદતુના બીબી સુવૈબા અસલમિયા રહ્મેલ્લાહુએંહી અબૂ લહબ કી લોંડી થીં, જિસ ને રસૂલે કરીમ રહ્મેલ્લાહુએંહી કી પૈદાઈશ કી ખુશી મેં ઈન્હેં આઝાદ કર દિયા, આપ ને હઝરતે હલીમા સઅદિયા રહ્મેલ્લાહુએંહી સે

પેહલે નબિયે કરીમ રહ્મેલ્લાહુએંહી કો ચાર માહ દૂધ પિલાયા, હઝરતે હમ્મા બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ ઔર હઝરતે અબૂ સલમા મખઝૂમી રહ્મેલ્લાહુએંહી ને ભી ઈન સે દૂધ પિયા થા. આપ દૌલતે ઈમાન સે મુશરફ હુઈ, હઝરતે ખદીજા રહ્મેલ્લાહુએંહી ઈન કી તાઝીમ ફરમાતી, હુઝૂરે અકરમ રહ્મેલ્લાહુએંહી ઈન કા ઈકરામ ફરમાતે ઔર મદીના શરીફ સે કપળે વગૈરા બતૌરે તહાઈફ ભેજતે, આપ કા વિસાલ 7 હિજરી ગઝવએ ખૈબર કે બાદ (ગાલિબન સફર) મેં હુવા. (2)

ઔલિયા એ કિરામ રહ્મેલ્લાહુએંહી :

(3) બુરહાનુલ ઔલિયા શૈખ બુરહાનુદ્દીન ગરીબ હાંસવી નિઝામી હનફી કી વિલાદત 654 હિજરી કો હાંસી (ઝિલ્લ હિસાર સૂબા હરિયાણા) હિન્દ મેં હુઈ ઔર 12 સફર 738 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝાર મુબારક ખુલ્દાબાદ (ઝિલ્લ ઔરંગાબાદ સૂબા મહારાષ્ટ્ર) હિન્દ મેં હૈ. આપ ખલીફા વ ખાદિમે ખાસ ખ્વાજા નિઝામુદ્દીન ઔલિયા, આલિમે દીન, શૈખે તરીકત ઔર ખાનકાહે બુરહાનુદ્દીન ખુલ્દાબાદ કે બાની હૈં. (3) (4) રઈસુલ ઉકલા હઝરતે શાહ અબ્દુલ્લાહ કુરૈશી સોહરવર્દી રહ્મેલ્લાહુએંહી શૈખુલ ઈસ્લામ બહાઉદ્દીન કે દેહલ્વી ખાનદાન કે ચશ્મો યરાગ હૈં, આપ કા વિસાલ 22 સફર 890 હિજરી કો દેહલી મેં હુવા, આપ કા મકબરા પુરાની દેહલી મેં મુફસ્સિરે કુરઆન હઝરતે શૈખ અબ્દુલ વહ્હાબ સોહરવર્દી રહ્મેલ્લાહુએંહી કે મકબરે સે મુતસિલ હૈ. આપ આલી મર્તબત ઘરાને સે તઅલ્લુક રખને વાલે, બહુત મુજાહદે કરને વાલે, સાલિક, મજઝૂબ ઔર સાહિબે કરામત વલિયુલ્લાહ થે. (4) (5) મરજએ ખાસો આમ હઝરતે સૈયદ ગિયાસુદ્દીન બગદાદી અહમદાબાદી રહ્મેલ્લાહુએંહી કી વિલાદત ખાનદાને ગૌસુલ આઝમ મેં હુઈ, બગદાદ સે અહમદાબાદ તશરીફ લાએ, સાહિબે ઈઝઝતો જલાલ બુઝુર્ગ, મુબલિલગે ઈસ્લામ ઔર બા કરામત વલિયુલ્લાહ થે, કસીર કુફફાર ને આપ કે દસ્તે અકદસ પર ઈસ્લામ કબૂલ કિયા, 22 સફર 895 હિજરી કો વિસાલ ફરમાયા, મઝાર કસ્બા સર સમની ગુજરાત હિન્દ મેં હૈ. (5) (6) મોહતસિબે ઉલમા વ ઔલિયા હઝરતે ઈમામ શૈખ અબુલ અબ્બાસ અહમદ ઝઈફ બુરનુસી માલિકી રહ્મેલ્લાહુએંહી

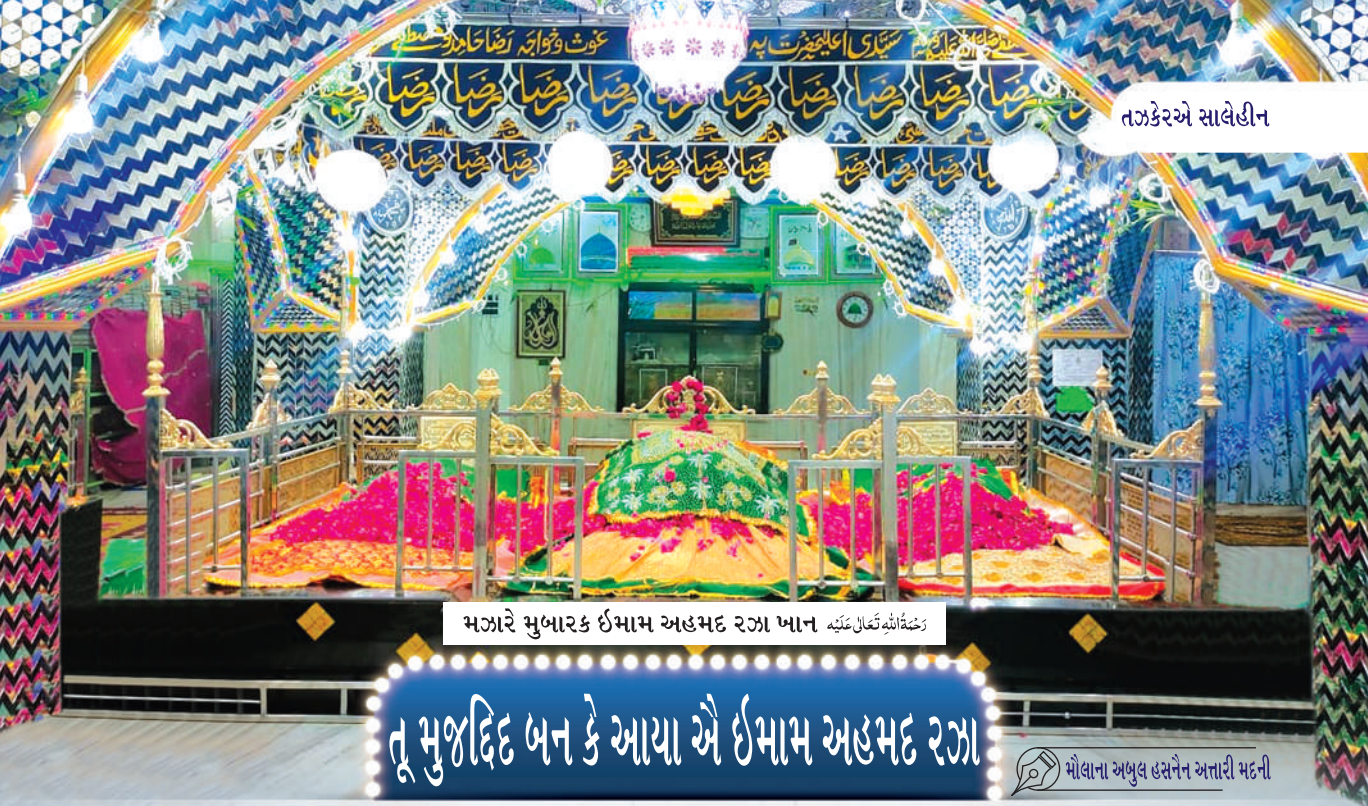
کی ویلاہت 846 ھجری تہیوان نژد جہلول پورنوسی، فاس، مگریم (یانی مرکیش) مں ھوئی. 18 سہر 899 ھجری کو ویسالی فرمایا، تہذیبی موسراتا لیبیا مں ھوئی. آپ ھاکیے کورآن، فاجیلے جہماتول اہلکے، فکیہ مالیکی، 31 کتوب کے موسنیک، سالیہ ویلایت اور آہیدو جالید تہ. (6) (7) مہلولول آلام ھجرت شہب ھما رینا مہدوم کھڑی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کی ویلاہت 900 ھجری تہر شریک (سوپر جیلیم بارلمولا) کھمر مں ھوئی اور 25 سہر 984 ھجری کو ویسالی فرمایا، مزارے مہارک مہللا مہدوم مہو تہر شریک مں مرکھو پاسو آم ھے. اہلے کھمر مسایہو مرکھلات مں آپ کے اتاکہا "وہیکے اہم شریک" پڑتے ھے. یل ھلے مرکھلات و ھکے مسایہ کے لیکے مہریم ھے. (7)

ولما ے ھسلام رحمہم اللہ السلام :

(8) نہرے گوسول آلام ھجرتے شہب اہلول مہاسین فلولللا ھلانی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ شلآدے گوسول ورا ھجرتے شہب اہلرکھک ھلانی کے ہتے تہ، آپ نے اپنے والیدہ گیرامی، اپنے ییا شہب اہلول وڈلاہ ھلانی اور دیگر ولما سے ھلم ھاسیل کیا. سہرل مہکھ 656 ھجری مں تاتاریہ کے ھایو شہید ھوے. (8) (9) ہتہ پواریم ھجرتے مہکھک بھن اہم مہک کی ھنکی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کی ویلاہت تکریم 484

ھجری مں ھوئی اور سہر 568 ھجری کو پواریم مں ویسالی فرمایا، آپ ہلتریم اہیہو ہتہ، فاجیلے جہانا، فکیہ ھنکی، ھستالول ولما اور کھ کتوب کے موسنیک ھے، آپ نے اپنے تہنیک "مناکھول ھمامول آلام اہی ھنکی" کی وھل سے شلرت پائی. (9) (10) شے ھسلام ھجرتے مہلانا گولام اہم مہ اہر اہمتر رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کی پھایہ 1281 ھجری کو اک کھمری ہرانی مں ھوئی اور ویسالی 16 سہر 1346 ھجری کو اہمتر ھم مں ھوا، آپ جہد آلیہ دیں، مہناجیرے اہلے سہنت، ہلتریم وایہ، اہلے شایر، ہانی اے اہلار اہلے فیکھ اہمتر، آہیدو جالید، ھجرتے اہرے مہللت پیر سہد جہامت اہی شال مہدیس اہیپوری رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کے مہلول اور جہسار ہلیکا تہ. (10) (11) ھستالول ولما ھجرتے مہلانا مہم مہر کاہری رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کی ویلاہت ہلوال یکوال مں ھوئی اور 5 سہر 1356 ھجری کو ویسالی فرمایا، ہلوال مں تہذیب ھوئی. آپ جہد آلیہ دیں، ھستالول ولما مہلانا کاہی ھجرتے گولام ھلانی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کے داماہ اور مہررے مہرسے ھشآتول ولوم یکوال تہ، ھجرتے سولان ہاڈ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کے سلسلےکے کاہریا مں مہر تہ. (11) (12) ھجرتے مہلانا اہلول مہانی اہلرکھلر ہر مہشور ھجاری رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ کی ویلاہت 1341 ھجری کو ہاہلر شریک (ہریپور ھجاری، KPR) کے سہی ہرانی مں ھوئی اور یکوم سہر 1436 ھجری کو ویسالی فرمایا. آپ فاجیلے دلول ولوم مہرے ھسلام ہرلی شریک، ہلیکا اے ھجھلول ھسلام اہلاما ھامید رجا ہان رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ، ہانی اے جہما اہلارلر کورآن ھسن اہللال و ھدارے ھلمیہ (جہم مہشھ آلیہا سیدیکا گہتر مہی، گہرانوالا)، موسنیک کتوبے کسیرا، سالیہ دیوان شایر اور ھستالول ولما تہ. اہلے دلال تہ گہتر مہی مں ہتاہت فرمائی. (12)

(1) الاستیاب، 2/344 (2) طبقات ابن سعد، 87/1، تاریخ الخلفاء، 408/1، فتاویٰ رضویہ، 30/295 (3) اخبار الاختیار فارسی، ص 93، نقاس الانفس مترجم، ص 10/16 (4) اخبار الاختیار فارسی، ص 214/215 (5) تذکرۃ الانساب، ص 115 (6) قواعد التصوف، ص 7/12 (7) تذکرۃ اولیاء کشمیر، ص 96/104، تصوف اور کشمیری صوفیاء، ص 281/291 (8) اتحاف اکابر، ص 372 (9) الجواہر المہنیہ، 2/188، اعلام للزکلی، 7/333 (10) تذکرۃ خلفائے امیر ملت، ص 67/72 (11) تذکرۃ علمائے اہل سنت و جماعت، ص 81/12 (12) تذکرۃ علمائے اہل سنت و جماعت، ص 332، حسن ابدال کے صاحب کتاب، ص 27۔

મઝારે મુબારક ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه

તૂ મુજદિદ બન કે આયા ઐ ઇમામ અહમદ રઝા

મૌલાના અબુલ હસનેન અતારી મદની

ઇબ્નેદા એ ઇસ્લામ સે આજ તક હર સદી કે આખિર મેં બળે બળે ફિતને ઝાહિર હુવે જિન પર કાબૂ પાને કે લિએ **અલ્લાહ** પાક ને ગૈર મામૂલી સલાહિયતોં કે હામિલ અપને મખસૂસ બન્દોં કો ભેજા જિન્હોં ને દીને ઇસ્લામ કી તાલીમાત કો નએ સિરે સે તરો તાઝા કર કે મુસલમાનોં તક પહુંચાયા. સદી કે આખિર મેં તશરીફ લા કર દીને ઇસ્લામ કો બાતિલ કી આમેઝિશ સે પાક કરને વાલી મખસૂસ સિફાત કી હામિલ ઇન શખિસ્યાત કો મુજદિદ કહા જાતા હૈ. ઇસ અઝીમ ખિદમત કે લિએ 14 વીં સદી હિજરી મેં **અલ્લાહ** પાક ને હિન્દુસ્તાન કે શેહર બરૈલી સે એક અઝીમ આશિકે રસૂલ કો મુન્તાખબ ફરમાયા જિન્હેં દુન્યા ઇમામે એહલે સુન્નત, ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه કે નામ સે જાનતી હૈ.

મુજદિદ કી તાલીન કેસે હોતી હૈ ? ઇમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી શાફેઈ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : કિસી બુઝુર્ગ કે મુજદિદ હોને કા ફૈસલા ઉન કે હમ ઝમાના ઉલમા કે બયાન સે હોતા હૈ જો ઉન બુઝુર્ગ કી દીની ખિદમાત ઔર ઉન કે ઇલ્મ સે લોગોં કો પહુંચને વાલા ફાઈદા દેખ કર અપને ગાલિબ ગુમાન કે મુતાબિક ઉન્હેં મુજદિદ કરાર દેતે હૈં. ⁽¹⁾ મુફતી શરીફુલ હક અમજદી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه લિખતે હૈં : કિસી (મખસૂસ ફદી) કે મુજદિદ હોને પર અબ કોઈ દલીલે મન્સૂસ (યાની કુરઆનો હદીસ કી દલીલ) નહીં હો સકતી,

વહી કા સિલસિલા મુન્કતેઅ હૈ. અબ યેહી દલીલ હૈ કિ ઉસ અહદ (ઝમાને) કે ઉલમા, અવામ, ખવાસ જિસે મુજદિદ કહેં વોહ મુજદિદ હૈ. ⁽²⁾

ઇમામે એહલે સુન્નત કે મુજદિદ હોને કા એલાન : સબ સે પેહલે 1318 હિજરી મેં પટના શેહર મેં મુનઅકિદા એક અઝીમ ઇજલાસ જિસ મેં ઉસ વક્ત કે તમામ અકાબિરે એહલે સુન્નત મૌજૂદ થે, ઉસ મેં હઝરતે અલ્લામા કાઝી અબ્દુલ વહીદ સાહબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه ને ઇમામે એહલે સુન્નત કી શાન મેં એક કસીદા પઢા જિસ કા એક મિસ્રઅ યેહ હૈ : **مَجْدِدُ الْفُرْقَانِ** યાની યેહ અપને ઝમાને કે મુજદિદ ઔર યક્તા ઓ યગાના હૈં. ઉસી ઇજલાસ મેં ખાનકાહે કાદરિયા બદાયૂં શરીફ કે સજજાદા નશીન મુતીઉરસૂલ મૌલાના શાહ અબ્દુલ મુક્તદિર કાદરી સાહબ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه ને ઇમામે એહલે સુન્નત કા તઝકેરા ઇન અલ્ફાઝ મેં ફરમાયા : જનાબ આલિમે એહલે સુન્નત, મુજદિદે માઈતે હાઝિરા (મૌજૂદા સદી કે મુજદિદ) મૌલાના અહમદ રઝા ખાન સાહબ.

ઇન દોનોં બુઝુર્ગોં કે યેહ ઇરશાદાત સુન કર તમામ ઉલમા ને કબૂલ ફરમાયા, કિસી ને રદ્દો ઇન્કાર નહીં ફરમાયા. યેહ હકીકત મેં હિન્દુસ્તાન કે ઉલમા એ એહલે સુન્નત કા ઇસ પર ઇજમાઅ હૈ કિ 14 વીં સદી કે મુજદિદ આલા હઝરત હૈં. ⁽³⁾

સૂરજ સે ઝિયાદા રૌશન : મલિકુલ ઉલમા, ખલીફા એ આલા હઝરત મૌલાના ઝફરુદ્દીન બિહારી رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ફરમાતે હેં : યેહ બાત સૂરજ સે ઝિયાદા રૌશન હે કિ ઇમામે એહલે સુન્નત કે ઝમાને કે ઉલમા વ મશહૂર શખ્સિયાત ને આપ કે ઉલૂમ સે લોગોં કો પહુંચને વાલા ફાઈદા દેખ કર આપ કો મુજદ્દિદ માના. અગર ઉન તમામ હઝરાત કે સિર્ફ નામ હી લિખે જાએ જિન્હોં ને આપ કો મુજદ્દિદ માના તો ઇસ કે લિએ એક દફતર દરકાર હો. ⁽⁴⁾

મુહિયે સુન્નત ઓર મુજદ્દિદ ઇસ સદી કે આપ હેં

એ ઇમામે મુફ્તિયાં અહમદ રજા ખાં કાદરી ⁽⁵⁾

મુજદ્દિદ કી 5 અલામાત ઓર ઇમામે એહલે સુન્નત કી ઝાત : એ આશિકાને રજા ! મુજદ્દિદ કી અલામાત કી રૌશની મેં ઇમામે એહલે સુન્નત કી સિફાત ઓર તજદ્દીદી કારનામે તફસીલન બયાન કરને કે લિએ સેંકળોં સફહાત દરકાર હેં. શારેહે બુખારી મુફ્તી શરીફુલ હક અમજદી رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ કી એક તેહરીર કી રૌશની મેં ઇખ્તેસાર કે સાથ ઇમામે એહલે સુન્નત કી ઝાત મેં પાઈ જાને વાલી મુજદ્દિદ કી 5 અલામાત મુલાહઝા ફરમાઈએ :

પેહલી અલામાત : મુજદ્દિદ વોહ હોગા જો એક સદી કે આખિર ઓર દૂસરી સદી કે ઇખ્તેદાઈ હિસ્સે મેં મૌજૂદ હો.

ઇમામે એહલે સુન્નત : ઇમામે એહલે સુન્નત કી વિલાદત 10 શવ્વાલ 1272 હિજરી બરોઝ પીર જબકિ વિસાલ 25 સફર 1340 હિજરી જુમ્હાતુલ મુબારક કે દિન હુવા. ઇસ તરહ આપ ને 13 વીં સદી હિજરી કે 28 સાલ 2 મહીને 20 દિન જબકિ 14 વીં સદી કે 39 સાલ 1 મહીના 25 દિન પાએ.

દૂસરી અલામાત : મુજદ્દિદ અપને ઇલ્મો ફઝલ, વરઅ વ તક્વા, ઇસ્તેકામત ફિદ્દીન, તેહરીર ઓર તકરીર મેં એસા યક્તા હો કિ અવામો ખવાસ સબ અપની દીની ઝરૂરતોં મેં ઉસ કી તરફ રુજૂઅ કરતે હોં ઓર સબ ઇસ કી બાતોં કો તસ્લીમ કરતે હોં.

ઇમામે એહલે સુન્નત : આલા હઝરત ને 8 સાલ કી ઉમ્ર મેં વિરાસત (Inheritance) કા એક સહીહ મસ્અલા તેહરીર ફરમાયા. 10 સાલ કી ઉમ્ર મેં “હિદાયતુન નહૂવ” કી અરબી શર્હ લિખી. શાબાન 1286 હિજરી મેં ઉસ વક્ત કે દીની નિસાબ મેં મુરવ્વજા તમામ ઉલૂમે દર્સિયા સે ફરાગત કે બાદ 13 સાલ 10 મહીને 4 દિન કી ઉમ્ર મેં વાલિદે માજિદ ને આપ કો ફતવા લિખને કી ઇજાઝત અતા ફરમાઈ.

13 વીં સદી કે ઇખ્તેતામ તક આપ અસ્સાયુલ મશહૂર, ઝૌઉન્નિહાયત, એતેકાદુલ અહબાબ, અનફસુલ ફિક, મતલુલ કમરૈન ઓર ઇકામતુલ કિયામહ સમેત કઈ

અહમ ઓર તેહકીકી રસાઈલ સમેત હઝારોં સવાલાત કે જવાબાત લિખ ચુકે થે.

1295 હિજરી મેં જબ આપ કી ઉમ્ર કા 23 વાં સાલ જારી થા, પેહલે સફરે હજ કે લિએ હરમૈને તથ્થિબૈન હાઝિર હુવે તો શૈખ હુસૈન બિન સાલેહ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ કી દરખવાસ્ત પર ઉન કે રિસાલે અલ જૌહરતુલ મદિય્હલ કી અરબી શર્હ અન નૈથિરતુલ વદિય્હલ સિર્ફ 2 દિન મેં તેહરીર ફરમાઈ જિસે પઢ કર ઉલમા એ કિરામ હૈરત ઝદા હો ગએ ઓર આપ કે અન્વારે ઇલ્મ કા એતેરાફ કિયા.

અલ ગરઝ 13 વીં સદી કે આખિર તક આપ કે ઇલ્મો ફઝલ કી શોહરત સર ઝમીને હિન્દ સે લે કર અઝેં હિજાઝ તક પહુંચ ચુકી થી. અવામ તો અવામ, મશહૂર ઉલમા એ કિરામ ભી અહમ મુઆમલાત ઓર મઝહબી મસાઈલ મેં આપ કી તરફ રુજૂઅ કરને લગે થે. ⁽⁶⁾

તીસરી અલામાત : દીની ઉલૂમો ફુનૂન ઓર જો ઉલૂમો ફુનૂન દીની ઉલૂમો ફુનૂન કે લિએ ઝરીઆ હેં, સબ કા જામેઅ, માહિર ઓર સબ કી તન્કીદ વ તસવીબ કા મલકએ તામ્મહ (મુકમ્મલ સલાહિયત) રખતા હો.

ઇમામે એહલે સુન્નત : આલા હઝરત કી તસાનીફ કા જો ભી મુતાલઆ કરેગા ઉસ પર વાઝેહ હો જાએગા કિ આપ તમામ ઉલૂમો ફુનૂન મેં, ખ્વાહ દીની હોં યા દુન્યવી, સબ મેં મહારત રખતે થે. યેહી વજહ હૈ કિ તકરીબન 51 યા 52 ઉલૂમો ફુનૂન મેં આપ ને તકરીબન એક હઝાર કિતાબેં તસ્નીફ ફરમાઈ ઓર હર તસ્નીફ અપની જગહ બે મિસાલ વ લા જવાબ હૈ.

સિર્ફ ફતાવા રઝવિયા કો લે લીજિએ. જદીદ તરતીબ ઓર તખરીજ કે બાદ ઇસ કી 30 ઝખીમ જિલ્લેં હેં. કેહને કો તો યેહ ફતાવા કા મજમૂઆ હૈ મગર હકીકત મેં ઇલ્મે કુરઆન, તફસીર, ઉસૂલે તફસીર, હદીસ, ઉસૂલે હદીસ, અસ્માએ રિજાલ, લુગત, ઇલ્મે બયાન, મઆની, બદીઅ, ફિક્હ, ઉસૂલે ફિક્હ, રસ્મુલ મુફ્તી, સર્ફ, નહવ, ઇલ્મે કલામ, સિયર, તારીખ, તસવ્વુફ, હિસાબ, હૈઅત, ઇલ્મે તૌકીત, જોગ્રાફિયા, હૈઅતે કદીમ, હૈઅતે જદીદ, અખ્લાક, તજવીદ, કિરાઅત, ઇલ્મે ફરાઈઝ વગૈરા ઉલૂમ કા ખજાના હૈ. જિસ કા જી ચાહે મુતાલઆ કર કે ઇતમીનાન કર લે. ફિર એસી બારીક બહસેં ફરમાઈ ઓર અક્લ કો હૈરાન કર દેને વાલે એસે ઇમાન અફરોઝ નિકાત બયાન ફરમાએ કિ બળે બળે ઉલમા હૈરાન હેં. અલ ગરઝ મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત ઇમામ અહમદ રજા ખાન رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ તમામ ઉલૂમો ફુનૂન મેં યક્તાએ રોઝગાર, માહિર ફાઈક થે, ખ્વાહ વોહ દીની ઉલૂમ હોં યા દુન્યવી.

ચૌથી અલામત : સુન્નત કી હિમાયત વ નુસરત ઔર બિદઅત કા ઇસ્તીસાલ ઔર ઇસ કી બૈખકુની (જળ સે ઉખાળને) મેં મસરૂફ હો.

ઇમામે એહલે સુન્નત : 14 વીં સદી કે તમામ ઉલમા કે કારનામોં ઔર ઇમામે એહલે સુન્નત કે જો કારનામે અબ તક મન્ઝરે આમ પર આ સકે હેં ઉન કા મુવાઝના (Comparison) કીજિએ તો ઝાહિર હો જાએગા કિ તન્હા આલા હઝરત કે કારનામે પૂરી સદી કે તમામ ઉલમા કે કારનામોં પર ભારી હેં. આલા હઝરત કે ફતાવા ઔર રસાઇલ કા મુતાલઆ કરે તો ઝાહિર હોતા હૈ કિ આપ ને એક નહીં સેંકળોં સુન્નતોં કો ઝિન્દા ફરમાયા, ઇસ કી ફેહરિસ્ત ઇતની તવીલ હૈ કિ ઇન સબ કો ઝિક કરને કે લિએ એક ઝખીમ કિતાબ લિખને કી ઝરૂરત હૈ.

સુન્નત ઝિન્દા કરને કે લિએ બિદઅત કો ખતમ કરના ઝરૂરી હૈ ઔર બિદઅત કી 2 કિસ્મેં હેં : એતેકાદી ઔર અમલી. ઇમામે એહલે સુન્નત ને એતેકાદી બિદઅતોં ઔર ગૈર ઇસ્લામી અકીદોં કે ખિલાફ તકરીબન 500 કિતાબેં લિખીં ઔર જુઝઈ તૌર પર હઝારોં ફતાવા લિખે જો છપે હુવે મૌજૂદ હેં. અમલી બિદઅત મેં સે આપ ને સજદએ તાઝીમી, ઔરતોં કી ઔલિયા એ કિરામ કે મઝારાત પર હાઝરી, દાદી મુન્ડાના યા કતરના, ઇસ્લામી વઝૂઅ છોળ કર અંગ્રેઝોં કી વઝૂઅ ઇખ્તિયાર કરના વગૈરા સેંકળોં બિદઅત કી તરદીદ ફરમાઈ ઔર અપને રૂહાની તસરૂફાત સે કરોળોં બન્દગાને ખુદા કો સુન્નત કા પાબન્દ બના કર બિદઅતોં સે દૂર ફરમા દિયા.

પાંચવીં અલામત : હિફાઝતે દીન કી હર મુમકિન તદબીર ઇખ્તિયાર કરે, ઇસ્લામ દુશ્મન અફકાર ઔર તેહરીકાત કે ખિલાફ મસરૂફ રહે.

ઇમામે એહલે સુન્નત : દીન કી હિફાઝત કરને, બુરાઈયોં કો ખતમ કરને કે લિએ ઇમામે એહલે સુન્નત ને અપને ખર્ચ સે કિતાબેં છપવાઈ, પ્રેસ લગાયા ઔર મદારિસ કાઈમ કિએ તાકિ ઇસ મિશન કો ચલાને વાલે ઉલમા તૈયાર હોં. ખુદ દર્સ દે કર બા સલાહિયત, દીનદાર મુખ્લિસ ઉલમા તૈયાર કિએ, બળે બળે ઇજલાસ કિએ, ઉલમા સે ગુમરાહિયત કે ખિલાફ તકરીરેં કરવાઈ, ખુદ ભી તકરીરેં કીં ઔર મુખ્તલિફ તન્ઝીમેં કાઈમ ફરમાઈ. આપ કી કાઈમ કદર્દા જમાઅતે રઝાએ મુસ્તફા ને ઇસ્લામ કે અન્દરૂની ઔર બૈરૂની દુશ્મનોં કા મુકાબલા કિયા. જબ મુસલમાનોં કો મુર્તદ બનાને કે લિએ બા કાઈદા તેહરીક ચલાઈ ગઈ તો ઇસ તન્ઝીમ ને કરોળોં મુસલમાનોં કો મુર્તદ હોને સે બચાયા ઔર લાખોં ગૈર મુસ્લિમોં કો મુસલમાન કિયા.

ખુલાસા યેહ હૈ કિ ઉલમા એ કિરામ ને મુજદિદ કી જો નિશાનિયાં લિખી હેં વોહ ઇમામે એહલે સુન્નત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى مَعَهُ મેં મુકમ્મલ તૌર પર મૌજૂદ હેં જિસ કી બિના પર ઉલમા એ અરબો અજમ, હિલ્લો હરમ ને આપ કો 14 વીં સદી કા મુજદિદ કરાર દિયા હૈ. (7)

ઝોર બાતિલ કા, ઝલાલત કા થા જિસ દમ હિન્દ મેં

તૂ મુજદિદ બન કે આયા ઔ ઇમામ અહમદ રઝા (8)

ઉલમા એ અરબ કા ઇમામે એહલે સુન્નત કો મુજદિદ કરાર દેના : સિર્ફ ગૈર મુન્કસિમ હિન્દુસ્તાન હી નહીં બલ્કિ મક્કએ મુકર્રમા, મદીનએ મુનવ્વરા, શામ, મિસ્ર ઔર યમન વગૈરા કઈ મમાલિક કે અકાબિર ઉલમા એ કિરામ, મુફતિયાને ઇઝામ ઔર શુયૂખુલ હદીસ ને ઇમામે એહલે સુન્નત કી ઇલ્મી વ દીની ખિદમાત કા એતેરાફ કિયા ઔર આપ કો મુજદિદ કરાર દિયા. તફસીલ જાનને કે લિએ હુસ્સામુલ હરમૈન ઔર અદ્દૌલતુલ મક્કિયહ વગૈરા ઇમામે એહલે સુન્નત કી કિતાબોં પર અરબ દુન્યા કે ઉલમા એ કિરામ કી તકરીઝાત કા મુતાલઆ ફરમાયેં. યહાં નમૂને કે તૌર પર સિર્ફ એક અરબ આલિમે દીન, મક્કએ મુકર્રમા મેં મસ્જિદુલ હરામ શરીફ કી કિતાબોં કે મુહાફિઝ (Librarian) હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સૈયદ ઇસ્માઈલ ખલીલ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى مَعَهُ કે તાસ્સુરાત મુલાહઝા ફરમાઈએ. હુસ્સામુલ હરમૈન પર અપની તકરીઝ મેં લિખતે હેં :

أَقُولُ لَوَقِيلَ لِي فَقِهِ أَنَّهُ مُجَدِّدُ هَذَا الْقُرْنِ لَكَانَ حَقًّا وَصِدْقًا

યાની મેં કેહતા હૂં કિ અગર ઇન કે બારે મેં યેહ કહા જાએ કિ યેહ ઇસ સદી કે મુજદિદ હેં તો યેહ બાત ઝરૂર હક ઔર સચ હૈ. (9)

અલ્લાહ પાક ઇમામે એહલે સુન્નત કે હુયૂઝો બરકાત કો મઝીદ આમ ફરમાએ ઔર તમામ મુસલમાનોં કો આપ કે ઇલ્મી ફૈઝાન સે મુસ્તફીદ હોને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. اَوْفَيْنَ بِجَاوِزِ الْخَيْرِ اَلْمُؤْمِنِينَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

(1) اَللَّهُمَّ، ص 62 (2) فتاوى شارح بحارى، 3/350 (3) فتاوى شارح بحارى، 3/357

(4) હયાતે આલા હઝરત, 3/151 તસ્લીલન

(5) કબાલએ બખ્શિશ, સ. 352

(6) ઇમામે એહલે સુન્નત કી તરફ ઉલમા એ કિરામ કે રુજૂઅ કી તફસીલ જાનને કે લિએ ફતાવા રઝવિયા જિલ્દ 1 (હિસ્સા અવ્વલ) કે સફહા 31 પર મૌજૂદ શૈખુલ હદીસ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના હાફિઝ ખાદિમ હુસૈન રઝવી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى مَعَهُ કા મુકાલા મુલાહઝા ફરમાઈએ.

(7) فتاوى شارح بحارى، 3/352

(8) વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 32

(9) હયાતે આલા હઝરત, 3/153

એક અઝીમ ઇલ્મી શાહકાર

مَنَاقِبُ رَضَوِيَّة

અહમદ રજા શામી અતારી મદની

“ફતાવા રઝવિયા” આલા હઝરત, ઇમામે એહલે સુન્નત ઇમામ અહમદ રજા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કી ઝહાનતો ફતાનત, તબહદુરે ઇલ્મી ઔર તફકકોહ ફિદ્દીન કા એક અઝીમુશ્શાન ઔર ફકીદુલ મિસાલ શાહકાર હૈ. કઈ દહાઈયાં ગુઝરને કે બા વુજૂદ અબ તક ફિકહે હનફી કે ફતાવા જાત કા એસા જામેઅ, મબસૂત, મુદલ્લલ ઔર મુબરહન કોઈ દૂસરા મજમૂઆ મુરતબ ન હો સકા. જહાઝી (જમ્બો) સાઈઝ કી 12 જિલ્દો પર મુશ્તમિલ ફતાવા રઝવિયા શરીફ જો અબ તેહકીક વ તખરીજ ઔર અરબી વ ફારસી ઇબારતોં કે તર્જમે કે બાદ જદીદ તર્જો તબ્અ સે મુઝય્યન હો કર 33 મુખર્જા જિલ્દોં તક પહુંચ ગયા હૈ, જિસે હમ બિલા મુબાલગા ઉર્દૂ ઝબાન મેં દુન્યા કા ઝખીમ તરીન ફતાવા કેહ સકતે હૈં. **ફતાવા રઝવિયા કા તઆરુફ** ઇસ બે મિસાલ ઇલ્મી શાહકાર કા નામ ઇમામે એહલે સુન્નત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ને “**الْعَطَايَا النَّبَوِيَّةُ فِي الْفَتَاوَى الرَّضَوِيَّةِ**” રખા હૈ, જો જદીદ તેહકીક વ તખરીજ કે સાથ શાએઅ હોને કે બાદ તકરીબન 22000 સફહાત, 6847 સવાલાત વ જવાબાત ઔર 206 તેહકીકી રસાઈલ પર મુશ્તમિલ હૈ. જબકિ હઝારોં મસાઈલ ઝિમનન ઝેરે બહસ આએ હૈં. (ફતાવા રઝવિયા ઇશારિયા, સફહા 3) **ફતાવા રઝવિયા કા મકામ** ફતાવા રઝવિયા કે બુલન્દ ઇલ્મી મકામ કા અન્દાઝા લગાને કે લિએ સિર્ફ યેહી બાત કાફી હૈ કિ ઇસ મેં અહકામે શરીઅત દરયાફત કરને વાલે સિર્ફ અવામુન્નાસ હી નહીં બલ્કિ આલા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કે બહરે ઇલ્મ સે પ્યાસ બુઝાને વાલોં મેં મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક સે તઅલ્લુક રખને વાલે વક્ત કે બળે બળે ઉલમા ઓ ફુઝલા, મુફતિયાને ઇઝામ, મોહદિસીને કિરામ, મુશાહિરે મુસન્નિફીન વ મોઅર્રિખીન, અસ્હાબે તરીકતો મારેફત, દાનિશવર વ વુકલા હતાકિ મુખાલિફીન ભી શામિલ હૈં, ઇન તિશનગાને ઇલ્મ કી તાદાદ એક તેહકીક કે મુતાબિક 541 બનતી હૈ જિન્હોં ને પેચીદા મસાઈલ મેં ગૌરો ખૌઝ કરને કે બાદ ઇન મસાઈલ કે કાફીઓ શાફી હલ કે લિએ ઇમામ

અહમદ રજા ખાન رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى સે રાબેતા કિયા ઔર આલા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ને ઉન્હેં તેહકીકી ઔર તસલ્લી બખ્શ જવાબાત ઇનાયત ફરમાએ. અગર ફતાવા રઝવિયા ગૈર મુખર્જા કી 9 જિલ્દોં મેં દરયાફત કિએ ગએ ઇસ્તિફતા કી તાદાદ કો દેખા જાએ તો વોહ 4095 હૈ, જિસ મેં સે 3034 અવામુન્નાસ કે ઇસ્તિફતા હૈં જબકિ 1061 ઇસ્તિફતા ઉલમા એ કિરામ ને ભેજે હૈં, ઇસ કા મતલબ યેહ હુવા કિ આલા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى સે સવાલ કરને વાલોં મેં એક ચોથાઈ તાદાદ સિર્ફ ઉલમા ઓ દાનિશવરોં કી હૈ. (ફતાવા રઝવિયા, 1/16) **ફતાવા રઝવિયા કી નુમાયાં ખુસૂસિયાત** ફતાવા રઝવિયા ઉલૂમો ફુનૂન કે જવાહિર પારોં સે મુઝય્યન હૈ. ઇસ કી એક છોટી સી નઝીર ખુત્બએ ફતાવા રઝવિયા હૈ જિસ મેં અઈમ્મએ મુજતહિદીન વ કુતુબે ફિક્હ કે તકરીબન 90 અસ્મા એ ગિરામી કો સન્અતે બરાઅતે ઇસ્તિહલાલ ઇસ્તેમાલ કરતે હુવે ઇસ અન્દાઝ સે એક લખી મેં પિરો દિયા હૈ કિ **اَللّٰهُ** عَزَّ وَجَلَّ કી હમ્દો સના ભી હો ગઈ ઔર ઉન અસ્માએ મુકદ્દસા સે તબર્ક ભી હાસિલ હો ગયા. ઇસ ખુત્બે સે મુસન્નિફ કી ફકાહત, કાદિરલ કલામી ઔર વુસ્અતે ઇલ્મી કા બ ખૂબી અન્દાઝા હો જાતા હૈ. ઇસ મેં મૌજૂદ ફતાવા જાત કુરઆનો હદીસ, નુસૂસે ફિકહિયા વ અકવાલે સલફ વ ખલફ સે ભરપૂર નઝર આતે હૈં ઇસ કી ચન્દ મિસાલેં મુલાહઝા ફરમાઈએ : 1 તયમ્મુમ કી તારીફ વ માહિયતે શરઈયા કા એસા ઇલ્મી વ તેહકીકી મસ્અલા ઉસ ફતાવા કી ઝીનત હૈ કિ દોરે હાઝિર કે બુલન્દ જદીદ મોહકકિકીન ભી વર્તએ હૈરત મેં પળ જાતે હૈં, પેહલે તયમ્મુમ કી 7 તારીફાત ઝિક કી ગઈ, ફિર પાની સે ઇજઝ કી તરતીબ વાર 175 સૂરતેં બયાન ફરમાઈ, જો દીગર કુતુબે ફિક્હ મેં 40 યા 50 સે ઝાઈદ ન મિલેંગી નીઝ જિન ચીઝોં સે તયમ્મુમ કિયા જા સકતા હૈ પેહલે કુતુબે ફિક્હ સે તકરીબન 74 અશ્યા કે નામ બા હવાલા ઝિક કરને કે બાદ મુસન્નિફે ફતવા ને અપની ખુદા દાદ ફકાહત કી બદૌલત ઉસ મેં 107 કા ખુદ સે ઇઝાફા

ફરમાયા. જિન સે તયમ્મુમ જાઈઝ નહીં કુતુબે ફિક્કહ સે 58 કા ઝિક બહવાલા ફરમાને કે બાદ અપને તફકકોહ સે ઉસ મેં 72 કા ઈઝાફા ફરમાયા, જુમ્લા અશ્યા કા શુમાર કિસી કાબિલે એતેમાદ ફિક્કહી કિતાબ મેં મિલના તો દર કિનાર ઈન કા નિસ્ફ ભી એક સાથ ન મિલ પાએગા. 2 સજદએ તાઝીમી કી હુરમત પર જબ મુસન્નિફે ફતવા ને કલમ કો જુમ્બિશ દી તો 40 અહાદીસ ઔર ડેઠ સૌ નુસૂસ (દલીલો) સે અપને દાવે કો સાબિત કિયા. (ફતાવા રઝવિયા, 22/251) 3 દલાઈલ વ ઇસ્તિશ્હાદાત કી કસરત કી જો બહાર ફતાવા રઝવિયા મેં હે કિસી ઔર ફતાવા મેં ઉસ કા ઉશરે અશીર ભી નહીં મિલતા જિસ કી એક ઝલક “نَعْيَةُ الْمُتْلَى فِي عَقْدَةِ الْحَيِّ” જેસા તેહકીકી ફતવા હે જો એક મુઢી દાઢી કે વુજૂબ પર તેહરીર કિયા ગયા હે. ઈસ મેં જવાઈદ કે ઈલાવા અસ્લે મક્સદ મેં 18 આયતોં 72 હદીસોં, 60 ઈરશાદાતે ઉલમા વગૈરા કુલ ડેઠ સૌ નુસૂસ કે ઝરીએ બાતિલ કા ઈબ્તાલ ઔર હક કા એહકાક કિયા ગયા. (ફતાવા રઝવિયા, 22/607) 4 નબિયે કરીમ ﷺ કે અફઝલુલ મુર્સલીન હોને પર એક આલિમે દીન ને સવાલ કિયા કિ નબિયે કરીમ ﷺ કી અફઝલિયત પર સરાહતન કોઈ આયતે કુરઆની નહીં મિલતી તો આપ ﷺ ને 10 આયાતે કરીમા ઔર 100 અહાદીસે અઝીમા સે હક કો ઉજાગર ફરમાયા. (ફતાવા રઝવિયા, 30/129) 5 નબિયે કરીમ ﷺ કે નામે પાક પર અંગૂઠે યૂમને કે મસ્અલે પર “مُبَيِّنُ الْعَيْنِ فِي حَكْمِ تَقْبِيلِ الْأَيْمَانِ” કે નામ સે તકરીબન 200 સફહાત પર મુશ્તમિલ યેહ ફતવા ભી ફતાવા રઝવિયા કા હિસ્સા હે જો 30 ઈફાદાત ઔર 12 ફાઈદોં પર મુશ્તમિલ હે ઔર હર ફાઈદે મેં એક ઉસૂલે હદીસ ઝિક કરને કે બાદ ઈસ કે ઈસ્બાત મેં દલાઈલ કા અમ્બાર લગા દિયા, હદીસે ઝઈફ કે કબૂલ વ રદ પર ઈલ્મે ઉસૂલે હદીસ કે કવાઈદ કી રૌશની મેં એસા જામેઅ ઔર મુફસ્સલ કલામ કિયા કિ દેખને વાલે અંગુશ્ત બ દન્દાં રેહ જાતે હૈં. (ફતાવા રઝવિયા, 5/429) 6 સવાલ કે હર પેહલૂ પર તન્કીહ ભી ફતાવા રઝવિયા કા ખાસ્સા હે જેસા કિ એક સવાલ તલાક વાકેઅ હોને યા ન હોને કે મુતઅલ્લિક પૂછા ગયા તો જવાબ મેં આલા હઝરત رَضِىَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને ફરમાયા : જિસ તરહ સવાલ કિયા ગયા હે ઔર જો મુઆમલે કી નોઈયત હે ઉસ લેહાઝ સે તો ઈસ સવાલ કે 58 જવાબ હો સકતે હૈં કયૂંકિ ઈસ કી 58 શકલે બનતી હૈં ન જાને સવાલ કરને વાલે કો કૌન સી શકલ દરપેશ હો. લેહાઝા તમામ મુશ્કિના સૂરતોં કા જવાબ ભી મરહમત

ફરમાયા ઔર કહીં સાઈલ 58 શકલોં કે ઈસ જવાબ કો દેખ કર પરેશાન ન હો જાએ ઔર ઉસે ફૈસલા કરના દુશ્વાર ન હો જાએ ઈન સબ સૂરતોં કા હુકમ ચાર અસ્લે કુલ્લી સે નિકાલ કર ઉસ જવાબ કો આસાન ભી ફરમા દિયા.

(ફતાવા રઝવિયા, 12/436, મુલખખસન)

યેહ સિર્ફ ફિક્કહી ફતાવા જાત કી ચન્દ અમસિલા હૈં અબ એક સાઈન્સી તેહકીક કા જલ્વા ભી મુલાહઝા ફરમાઈએ યુનાન્યે 7 અમરીકી મુનજજિમ પ્રોફેસર અલ્બર્ટ ને 1338 હિજરી મુતાબિક 17 દિસમ્બર 1919 ઈસવી કો એક હૌલનાક પેશગોઈ કી જિસ મેં સૂરજ મેં સૂરાખ હોને ઔર ઝમીન કી તબાહી કે મુતઅલ્લિક ઈન્કેશાફાત થે, આલા હઝરત رَضِىَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને આયાતે કુરઆનિયા ઔર 17 દલાઈલે અકલિયા કે ઝરીએ ઉસ કી પેશગોઈ કો પારા પારા કરને કે બાદ આખિર મેં ફરમાયા : બયાને મુનજજિમ પર ઔર મુવાખઝાત ભી હૈં મગર 17 દિસમ્બર કે લિએ 17 પર હી ઈકતેફા કરે. (ફતાવા રઝવિયા, 27/241 તા 242) ઔર ફિર સબ ને દેખા કિ ઉસ મુનજજિમ કી પેશગોઈ ઝૂટી ઔર ઈમામે એહલે સુન્નાત કા કલામ સચ્ચા સાબિત હુવા. 8 ફતાવા રઝવિયા કા 15 સફહાત પર મુશ્તમિલ મુખ્તસર તરીન રિસાલા બનામ “الْمُحْكِمُ بِبَابِ الشَّيْبِ” ભી 21 આયાતે કુરઆની, 40 અહાદીસે નબવી ઔર કસીર નુસૂસ વ જુઝઈયાત સે મામૂર હે. ઈતના તેહરીર કરને કે બાદ સાહિબે ફતવા આલા હઝરત رَضِىَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી શાન દેખિએ આપ ફરમાતે હૈં : ફકીર رَضِىَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ દાવા કરતા હે કિ إِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى અગર મેહનત કી જાએ તો, દસ હઝાર સે ઝાઈદ આયાત વ અહાદીસ ઈસ પર જમ્મ હો સકતી હૈં. 9 ઈલ્મે કલામ, ઈલ્મે હદીસ વ ઉસૂલે હદીસ, ફિક્કહ કે ઈલાવા તિબ્બ, નુજૂમ, તારીખ, હૈઅત, ફલસફા ઔર ઈસ જેસે કઈ ઉલૂમે જદીદા કદીમા કે મુતઅલ્લિક ફતાવા જાત વ મસાઈલ ભી ફતાવા રઝવિયા કા હિસ્સા હૈં. 10 ફતાવા રઝવિયા કી એક નુમાયાં ખુસૂસિયત યેહ ભી હે કિ ઈસ મેં મૌજૂદ હર રિસાલે કા નામ તારીખી હે જિસ સે ઉસ રિસાલે કા સિને તેહરીર નિકાલા જા સકતા હે.

કયા બયાન કીજિએ ઔર કયા છોળિએ ! યેહ તો ઉસ અઝીમ વ બે નઝીર શાહકાર કે બહરે બે કરાં મેં સે ચન્દ કીમતી મોતી બતૌરે નમૂના ઝિક કિએ ગએ હૈં વરના ઈસ કી ગેહરાઈયોં મેં સે ગોહરે નાયાબ નિકાલને કે લિએ મોહકકિકીન અબ તક ઈસ સમુન્દર મેં ગોતા ઝન હૈં ઔર યેહ સિલસિલા જારી ઓ સારી રહેગા. رَضِىَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ

જુમ્મા કા દિન **અલ્લાહ** પાક કી એક અઝીમ નેમત હૈ જો સરવરે કાઈનાત **عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** કે સદકે આપ કી ઉમ્મત કો નસીબ હુઈ હૈ. અરબી ઝબાન મેં ઈસ દિન કા નામ અરુબા થા બાદ મેં જુમ્મા રખા ગયા ઓર સબ સે પેહલે જિસ શખ્સ ને ઈસ દિન કા નામ જુમ્મા રખા વોહ કઅબ બિન લુવી હૈં. ⁽¹⁾

ઈસ મુબારક દિન કી બહુત સી ખસ્લતેં ઓર ખાસ બાતેં હૈં, ઝૈલ મેં 16 ફરામીને મુસ્તફા **عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** મુલાહઝા કીજિએ :

(1) **ઈદ કા દિન** : ઈસ દિન (જુમ્મા) કો **અલ્લાહ** ને મુસલમાનોં કે લિએ ઈદ બનાયા હૈ. ⁽²⁾

(2) **દિનોં કા સરદાર** : જુમ્મા દિનોં કા સરદાર હૈ. ⁽³⁾

(3) **બેહતરીન દિન** : બેહતરીન દિન જિસ પર સૂરજ તુલૂઅ હોતા હૈ વોહ જુમ્મા કા દિન હૈ. ⁽⁴⁾

(4) **બખ્શિશ કા દિન** : જુમ્મા ઓર શબે જુમ્મા કી હર ઘણી મેં 600 લોગ જહન્નમ સે નજાત પાતે હૈં. ⁽⁵⁾

(5) **સાલ ભર કે કિયામ વ સોમ કા સવાબ** : જો કોઈ જુમ્મા કે દિન ગુસ્લ કરે, જલ્દ પૈદલ જાએ કરીબ સે તવજજોહ કે સાથ ખુતબા સુને, કોઈ ફુઝૂલ કામ ન કરે ઉસ કે લિએ હર કદમ પર એક સાલ કે રોઝોં ઓર શબ ભર કી ઈબાદત કા સવાબ હૈ. ⁽⁶⁾

(6) **જહન્નમ નહીં ભળકાયા જાતા** : જુમ્મા કે ઈલાવા હર દિન જહન્નમ કો ભળકાયા જાતા હૈ ઓર ઉસ કે દરવાઝોં કો ખોલા જાતા હૈ. ⁽⁷⁾

(7) **70 જુમ્મોં કા સવાબ** : ઈમામે કે સાથ એક જુમ્મા બગૈર ઈમામા સત્તર જુમ્મા કે બરાબર હૈ. ⁽⁸⁾

(8) **અઝાબે કબ્ર સે નજાત** : જુમ્મા યા શબે જુમ્મા કો જિસ મુસલમાન કા ઈન્તેકાલ હોતા હૈ **અલ્લાહ** ઉસે ફિતનએ કબ્ર સે મેહફૂઝ રખતા હૈ. ⁽⁹⁾

(9) **મસાકીન કા હજ** : જુમ્મા મસાકીન કા હજ હૈ. ⁽¹⁰⁾

(10) **ઉમરહ કા સવાબ** : જુમ્મા કે બાદ સે નમાઝે અસ્ર કા ઈન્તેઝાર કરને વાલે કે લિએ ઉમરહ કા સવાબ હૈ. ⁽¹¹⁾

(11) **કબૂલિયત કા વક્ત** : જુમ્મા કે દિન એક ઘણી હૈ જિસ મેં દુઆ કબૂલ હોતી હૈ. ⁽¹²⁾

(12) **સબ્તે મોહર** : જુમ્મા કો છોળને વાલે લોગ બાઝ આ જાએ વરના **અલ્લાહ** ઉન પર મોહર લગા દેગા ફિર યેહ ગાફિલોં મેં શુમાર હોગે. ⁽¹³⁾

જુમ્મા કી 16 ખાસ બાતેં

 મોલાના શાહઝેબ અત્તારી મદની

(13) **કફફારે કા હુકમ** : જો કોઈ બગૈર ઉઝર જુમ્મા કઝા કરે વોહ એક દીનાર વરના આધા દીનાર સદકા કરે. ⁽¹⁴⁾

(14) **કિયામત કા દિન** : કિયામત જુમ્મા કે દિન હી હોગી. ⁽¹⁵⁾

(15) **શહાદત કા સવાબ** : જિસ કા ઈન્તેકાલ જુમ્મા કો હુવા ઉસ કે લિએ શહાદત કા સવાબ હૈ. ⁽¹⁶⁾

(16) **મેહશર મેં જુમ્મા કી શાન** : કિયામત કે દિન **અલ્લાહ** પાક તમામ દિનોં કો ઉન કી સૂરત પર ઉઠાએગા જબકિ જુમ્મા કો ચમકતા હુવા રૌશન રૌશન ઉઠાએગા. ⁽¹⁷⁾

અલ્લાહ પાક હમ સબ કો ઈસ બા બરકત દિન કી બરકાત નસીબ ફરમાએ.

أَوْفَيْنَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَوْفَيْنَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

- (1) صراط الجنان، 10/152 (2) ابن ماجه، 16/2، حديث: 1098 (3) ابن ماجه، 8/2، حديث: 1084 (4) مسلم، ص 331، حديث: 1977 (5) مسند أبي يعلى، 235/3، حديث: 3471 (6) ابن ماجه، 10/2، حديث: 1087 (7) مسند الشافعيين، 2/238، حديث: 9512 (8) كنز العمال، 15/133، حديث: 41131 (9) ترمذی، 2/339، حديث: 1076 (10) جامع الصغير، ص 221، حديث: 3635 (11) شعب الایمان، 3/115، حديث: 3046 (12) مسلم، ص 330، حديث: 1973 (13) مسلم، ص 433، حديث: 2002 (14) ابوداؤد، 1/393، حديث: 1053 (15) مسلم، ص 331، حديث: 1977 (16) مرقاة المفاتیح، 461/3 (17) المستدرک للحاکم، 1/567، حديث: 1066 مختصراً

ડૉક્ટર ઉમ્મે સારિબ અત્તારિયા

થેલીસીમિયા ઔર એનીમિયા (Thalassemia and Anemia)

એનીમિયા જિસ્મ મેં ખૂન કી કમી કો કહા જાતા હૈ, એનીમિયા કી અક્સામ ઔર વુજૂહાત બહુત ઝિયાદા હૈં. થેલીસીમિયા ભી એનીમિયા કી એક કિસ્મ હૈ. ઇસ બીમારી મેં ખૂન મેં મૌજૂદ લાલ ખલિયોં (Red Blood Cells) મેં હીમોગ્લોબીન (એક કિસ્મ કી પ્રોટીન) કી સહીહ મિકદાર ઔર સહીહ મેયાર બનને મેં મસ્અલા હોતા હૈ ઔર યેહ એક જીન કી ખરાબી કી વજહ સે હોતા હૈ.

જનિયાતી એતેબાર સે થેલીસીમિયા કી અક્સામ :

- ① અલ્ફા થેલીસીમિયા (A-Thalassemia)
- ② બીટા થેલીસીમિયા (B-Thalassemia)

શિદ્દત કે લેહાઝ સે થેલીસીમિયા કી અક્સામ :

- ① થેલીસીમિયા મેજર (Major) :

થેલીસીમિયા મેજર સબ સે ઝિયાદા શદીદ હૈ. યેહ એક ખતરનાક કિસ્મ હૈ જો નસલ દર નસલ ભી હો જાતી હૈ. ઇસ કિસ્મ મેં ખૂન કી કમી બહુત ઝિયાદા હોતી હૈ ઔર

અગર વક્ત પર ખૂન ન લગવાયા જાએ તો જાન જાને કા ખતરા રેહતા હૈ.

- ② થેલીસીમિયા ઇન્ટર મીડિયા (Intermedia) :

થેલીસીમિયા ઇન્ટર મીડિયા મેં શિદ્દત દરમિયાની હોતી હૈ, ઇસ મેં ખૂન લગવાને કી ઝરૂરત કમ હોતી હૈ, ઉમૂમન હીમોગ્લોબીન કી મિકદાર 7 સે 9 તક રેહતી હૈ.

- ③ થેલીસીમિયા માઈનર (Minor) :

થેલીસીમિયા માઈનર મેં સબ સે કમ શિદ્દત પાઈ જાતી હૈ. યેહ મરીઝ ઉમૂમન આમ લોગોં કી તરહ ઝિન્દગી ગુઝારતે હૈં. ઔર ઇસ કિસ્મ મેં અલામાત ભી ઝાહિર નહીં હોતી, સિફ લેબોરેટરી ટેસ્ટ કે ઝરીએ હી માલૂમ હો સકતા હૈ. ઇસ કી તશખીસ ખુસૂસન શાદી સે પેહલે બહુત અહમ હૈ ક્યૂંકિ અગર મિયાં બીવી દોનોં ઇસ કે મરીઝ હોં તો બચ્ચોં કો થેલીસીમિયા મેજર હો સકતા હૈ.

થેલીસીમિયા મેજર કી અલામાત આમ તૌર પર 6 માહ કી ઉમ્મ તક ઝાહિર હો જાતી હૈં. ચન્દ

અલામાત યેહ હેં : ❄ બેચૈની ❄ પીલાપન ❄ ભૂક ન લગના ❄ બઢોતરી મેં નાકામી ❄ યરકાન વગૈરા.

થેલીસીમિયા કી તશ્ખીસ (Diagnosis) કા

તરીકા : ખૂન કા એક ટેસ્ટ જિસ કા નામ હેમોગ્લોબીન ઇલેક્ટ્રોફોરેસિસ (H.B. Electrophoresis) હૈ યેહ સિર્ફ ઝિન્દગી મેં એક હી દફઆ કરાના ઝરૂરી હૈ, ઔર છે મહીને કી ઉમ્મર કે બાદ કિસી ભી ટાઈમ કરવાયા જા સકતા હૈ. અગર વાલિદૈન મેં સે દોનોં કો થેલીસીમિયા માઈનર હો તો બચ્ચે કો થેલીસીમિયા મેજર હોને કા ખતરા રેહતા હૈ.

થેલીસીમિયા કે મરીઝોં કે લિએ ખૂરાક : કમ ચર્બી વાલી ગિઝાએં ઔર સજ્જિયાં વગૈરા બિલ ઉમૂમ સભી લોગોં કે લિએ મુફીદ હેં. જબકિ થેલીસીમિયા કે મરીઝ કે લિએ તો યેહ ઝરૂરી હૈ કિ ચર્બી વ ચિકનાઈ વાલી ગિઝાએં બહુત કમ ખાએ નીઝ અગર ખૂન મેં આયર્ન કી મિકદાર પેહલે હી મૌજૂદ હૈ તો મરીઝ કો આયર્ન સે ભરપૂર ખાને કી અશ્યા કો મઝીદ મેહદૂદ કરને કી ઝરૂરત હૈ. મદ્યલી, ગોશત, દૂધ ઔર બ્રેડ વગૈરા મેં આયર્ન કી મિકદાર બહુત ઝિયાદા હોતી હૈ.

થેલીસીમિયા ફોલિક એસિડ કી કમી કા સબબ બન સકતા હૈ. ગેહરે સજ્જ પત્તોં વાલી સજ્જિયોં ઔર ફલોં મેં ફોલિક એસિડ કુદરતી તૌર પર પાયા જાતા હૈ, યેહ આલા આયર્ન લેવલ કે અસરાત કો રોકને ઔર ખૂન કે સુર્ખ ખલિયોં કી હિફાઝત કે લિએ ઝરૂરી હૈ. અગર મરીઝ કો અપની ગિઝા મેં કાફી ફોલિક એસિડ નહીં મિલ રહા હૈ તો ડોક્ટર સે ઝરૂર મશ્વરા કરે.

સમાજી એતેબાર સે થેલીસીમિયા કી

આગાહી : ❶ અવામ કે લિએ યેહ માલૂમાત ઝરૂરી હૈં કિ રેહાઈશી અલાકે, તાલીમ, પેશે, આબોહવા, કપણોં યા સાથ રેહને સે યેહ મરઝ મુન્તકિલ નહીં હોતા ❷ અગર વાલિદૈન મેં સે કિસી એક કો થેલીસીમિયા માઈનર હૈ તો બચ્ચે મેં ભી સિર્ફ થેલીસીમિયા માઈનર કી મુન્તકિલી હોગી ❸ થેલીસીમિયા માઈનર હો યા મેજર પૈદાઈશ કે વક્ત જિસ્મ મેં મૌજૂદ હોતા હૈ

❹ થેલીસીમિયા માઈનર તા ઝિન્દગી માઈનર યાની સગીરા હી રેહતા હૈ ઔર થેલીસીમિયા મેજર યાની કબીરા તા ઝિન્દગી મેજર હી રેહતા હૈ. યેહ દોનોં અક્સામ કભી ભી એક દૂસરે મેં તબદીલ નહીં હો સક્તીં.

❺ થેલીસીમિયા માઈનર જિન વાલિદૈન મેં હો તો ઉન કે બચ્ચોં મેં યેહ મુન્તકિલ હોને કા ચાન્સ 50 ફીસદ હૈ ઔર 25 ફીસદ થેલીસીમિયા મેજર કા ચાન્સ હૈ. અગર્યે યેહ લોગ બઝાહિર તન્દુરુસ્ત હોતે હેં લેકિન યેહ મરઝ ઇન કી આઈન્દા નસ્લોં મેં મુન્તકિલ હોતા હૈ.

ઝરૂરી એહતિયાત : બીમારિયાં ઔર ઇન કે ઇલાજ અલ્લાહ કરીમ કી તરફ સે હેં, વોહી શિફા દેને વાલા ઔર મેહફૂઝ રખને વાલા હૈ લેકિન જહાં તક તેહકીક વ તજરિબાત સે માલૂમ હો ઇસ મેં એહતિયાત લાઝમી કરની ચાહિએ. થેલીસીમિયા સે બચત કે લિએ એક એહતિયાતી તદબીર પર અમલ કિયા જાએ. શાદી સે પેહલે મર્દ વ ઔરત કા ટેસ્ટ લાઝમી કરવાએં, અગર દોનોં મેં સે કિસી એક કો માઈનર હો તો મસ્અલા નહીં હૈ લેકિન અગર દોનોં કો હી માઈનર હો તો બચ્ચોં કો મેજર હોને કે ભી ચાન્સ હેં, ઇસ લિએ જિસ કે ટેસ્ટ મેં થેલીસીમિયા કી મૌજૂદગી સામને આએ તો ઉસ કી શાદી ઉસી સે કી જાએ જિસ કા ટેસ્ટ નોર્મલ હો.

નોટ : તમામ ઇલાજ અપને તબીબ (ડોક્ટર) કે મશ્વરે સે કરે.

યૂંહી હદીસ શરીફ મેં ફરમાયા : مَنْ كَتَبَ وَكَمَّ يَغْنَمْ مِنْهُ طِبٌّ فَهُوَ ضَامِنٌ જો તિબ કરને બૈઠા ઓર ઉસ કા તબીબ હોના
 માલૂમ ન હો ઉસ પર તાવાન હૈ. (3504: حدیث: 641/1: مشکوٰۃ) યાની
 ઉસ કે ઈલાજ સે કોઈ બિગળ જાએગા તો ઉસ કા ખૂન બહા
 ઈસ કી ગર્દન પર હોગા. અગર્યેં કિસી ઉસ્તાદે શકીફ ને તુમ્હે
 મજાઝ વ માઝૂન કર દિયા હો (યાની ઈલાજ કરને કી
 ઈજાઝત દે દી હો) મગર મેરી રાએ મેં તમ હરગિઝ હરગિઝ

તબીબોં કે લિએ
આલા હઝરત કે મદની ફૂલ

બાજ મકામાત પર મામૂલી તરમીમ કી ગઈ છે.

મદની ક્લીનિક

હનૂઝ મુસ્તકિલ તન્હા (ઇલાજ) ગવારા ન કરો ઔર જબ તક મુમકિન હો મતબ (Clinic) દેખતે ઔર ઈસ્લાહે લેતે રહો. મેં નહીં કેહતા કિ જુદાગાના મુઆલજા (Medical treatment) કે લિએ ન બૈઠો, બૈઠો મગર અપની રાએ કો હરગિઝ રાએ ન સમજો ઔર ઝરા ઝરા મેં અસાતિઝા સે ઈસ્તેઆનત (મદદ) લો. ② રાએ લેને મેં કિસી છોટે બળે સે આર (શર્મ) ન કરો કોઈ ઈલ્મ (મેં) કામિલ નહીં હોતા, આદમી (ને) બાદ ફરાગે દર્સ (તાલીમ હાસિલ કરને કે બાદ) જિસ દિન અપને આપ કો આલિમે મુસ્તકિલ જાના ઉસી દિન ઉસ સે બઢ કર કોઈ જાહિલ નહીં. ③ કભી મહઝ તજરિબે પર બે તશખીસે હાદિસએ ખાસ (બીમારી કો Diagnose કિએ બગૈર) એતેમાદ ન કરો. ઈપ્તેલાફે ફસ્લ, ઈપ્તેલાફે બલદ, ઈપ્તેલાફે ઉમ્ર, ઈપ્તેલાફે મિઝાજ (મૌસમ, શેહર, ઉમ્ર, મિઝાજ કે મુપ્તલિફ હોને) વગૈરહા બહુત બાતોં સે ઈલાજ મુપ્તલિફ હો જાતા હૈ. એક નુસ્ખા એક મરીઝ કે લિએ એક ફસ્લ મેં સદહા બાર મુજર્બ (સંકળોં બાર તજરિબા) હો ચુકા, કુછ ઝરૂરી નહીં કિ દૂસરી ફસ્લ મેં ભી કામ દે બલકિ મુમકિન કિ ઝરર (નુક્સાન) પહુંચાએ وَلَٰكِنْ هَٰذَا اخْتِارٌ لِّمَلِكٍ وَآمِرٌ وَمَنْعَةٌ وَنَهْيٌ (શેહરોં, ઉમ્રોં ઔર મિઝાજોં કે મુપ્તલિફ હોને કા ભી યેહી મુઆમલા હૈ). ④ મરઝ કભી મુરકકબ હોતા હૈ. મુમકિન કિ એક નુસ્ખા એક મરઝ કે લિએ તુમ ને ફુસૂલે મુપ્તલિફાં બિલાદે મુતઅદિદા વ આમારે મુતફાવિતા વ અમઝિજા મુતબાઈના (મુપ્તલિફ મૌસમોં, શેહરોં, ઉમ્રોં ઔર મિઝાજોં) મેં તજરિબા કિયા ઔર હમેશા ઠીક ઉતરા મગર વોહ મરઝ સાઝિજ (સાદા, Simple) થા યા કિસી એસે મરીઝ (Patient) કે સાથ જિસે યેહ મુઝિર (નુક્સાનદેહ, Harmful) ન થા, અબ જિસ શખ્સ કો દે રહે હો ઉસ મેં (સાદા મરઝ) એસે મરઝ સે મુરકકબ હો જિસ કે બિલાફ ઝરર (નુક્સાન) દેગા ઔર વોહ તજરિબા સદ (100) સાલહ લગવ (બેકાર) હો જાએગા. ⑤ અભી ઈબ્તેદા એ અમ્ર (Practice કા આગાઝ) હૈ. કભી બાઝ દલાલાત (અલામતોં) પર મદારે તશખીસ (બીમારી કી

પેલયાન કી બુન્યાદ) ન રખો મસલન સિર્ફ નજીયા મુજર્દ તફસિરહ (સિર્ફ કારૂ) યા મહઝ ઈસ્તિમા એ હાલ (હાલત સુનને) પર કનાઅત ન કરો, ક્યા મુમકિન નહીં કિ નજી દેખ કર એક બાત તુમ્હારી સમઝ મેં આએ ઔર જબ કારૂ (પેશાબ કી શીશી, Urine Bottle) દેખો, રાએ (Opinion) બદલ જાએ, તો બિઝાઝર હત્તલ ઈમકાન બ તર્ફ તશખીસ (મરઝ કી પેલયાન કે એક સે ઝાઈદ ઝરાએઅ) કો અમલ મેં લાઓ ઔર હર વક્ત અપની ઈલ્મો ફેહમ વ હૌલો કુવ્વત સે બરી હો કર **અલ્લાહ** તઆલા કી જનાબ મેં ઈલ્તેજા કરો કિ ઈલ્કા એ હક (સહીહ બાત કી તરફ રેહનુમાઈ) ફરમાએ.

⑥ કભી કેસે હી હલ્કે સે હલ્કે મરઝ કો આસાન ન સમઝો ઔર ઉસ કી તશખીસ વ મુઆલજે મેં સહલ અંગારી (સુસ્તી) ન કરો,

દુશ્મન ના તુવાં હકીર વ બે યારા શુમરુદ

(દુશ્મન કો છોટા ઔર બે બસ નહીં સમઝના ચાહિએ)

હો સકતા હૈ કિ તુમ ને બાદિઉન્નઝર મેં (સરસરી નઝર સે) સહલ (આસાન) સમઝ કર જોહદે તામ્મ ન કિયા (ખૂબ કોશિશ ન કી) ઔર વોહ બાઈસે ગલતી તશખીસ હુવા જિસ ને સહલ કો દુશ્વાર કર દિયા યા ફિલ વાકેઅ (દર હકીકત) ઉસી વક્ત એક મરઝ અસીર (મુશ્કલ) થા ઔર તુમ ને કિલ્લતે તેહકીક સે આસાન સમઝ લિયા. ક્યા તુમ ને નહીં પઢા કિ દિક (ટીબી) જેસા દુશ્વાર મરઝ **عِلْمُ الدُّعَاةِ** અવ્વલ (શુરૂઅ મેં) સહલ માલૂમ હોતા હૈ. ⑦ મરીઝ યા ઉસ કે તીમારદાર જિસ કદર હાલ બયાન કરેં કભી ઉસ પર કનાઅત ન કરો, ઉન કે બયાન મેં બહુત બાતેં રેહ જાતી હેં જિન્હેં વોહ નુક્સાન નહીં સમઝતે યા ઉન કે ખયાલ ઉસ તરફ નહીં જાતે. મુમકિન હૈ કિ વોહ સબ બયાન મેં આએ (તો) સૂરતે વાકિઆ દિગર ગૂં (કુછ ઔર) માલૂમ હો. મેં ને મસાઈલ મેં સદહા (સેંકળોં મરતબા) આઝમાયા હૈ કિ સાઈલ ને તકરીરન યા તેહરીરન (ઝબાની યા તેહરીરી તૌર પર) જો કુછ બયાન કિયા ઉસ કા હુકમ કુછ ઔર થા, જબ તફતીશ કર કે તમામ મા લહૂ વમા અલૈહ (તફસીલાત) ઉસ સે પૂછે ગએ, અબ હુકમ બદલ ગયા. બહુત મવાકેઅ પર હમ લોગોં (મુફતિયાને કિરામ) કો રુખ્સત હૈ કિ મુજર્દ (સિર્ફ) બયાને સાઈલ પર ફતવા દે દે મગર તબીબ (Doctor) કો હરગિઝ ઈજાઝત નહીં કિ બે તશખીસે કામિલ (મરઝ કો અચ્છી તરહ Diagnose કિએ બગૈર) ઝબાન ખોલે. ⑧ તમામ અતિબ્બા (Doctors) કા મામૂલ હૈ **يُحْتَمَلُ** (ચન્દ એક કે ઈલાવા) કિ નુસ્ખા લિખા ઔર હવાલા કિયા, તરકીબે ઈસ્તેમાલ ઝબાન

સે ઈરશાદ નહીં હોતી. બહુત મરીઝ જુહલાએ ઝમાના (બે પઢે લિખે) હોતે હેં કિ આપ કા લિખા હુવા ન પઢ સકેંગે. તબીબ સાહબ (Doctor) કો એતેમાદ યેહ હૈ કિ અત્તાર (દવા બેચને વાલા) બતા દેગા, અત્તાર કી વોહ હાલત હૈ કિ મિઝાજ નહીં મિલતે ઔર હુજૂમે મરિઝ (યાની મરીઝોં કે હુજૂમ) સે ઉસ બેચારે કે ખુદ હવાસ ગુમ હેં. ઉસ જલ્દી મેં ઉન્હોં ને આધી ચહારુમ (ના મુકમ્મલ) બાત કહી ઔર દામ સીધે કિએ ઔર રુખ્સત. બારહા દેખા ગયા હૈ કિ ગલત ઈસ્તેમાલ સે મરીઝ કો મઝર્રતેં પહુંચ ગઈ (નુક્સાન પહુંચ ગયા), લેહાઝા બહુત ઝરૂરી હૈ કિ તમામ તરકીબે દવા વ તરીકએ ઈસ્લાહ વ ઈસ્તેમાલ ખૂબ સમઝા કર સમઝ કર હર મરીઝ સે બયાન કરે, ખુસૂસન જહાં એહતેમાલ હો કિ ફર્ક આને સે નુક્સાન પહુંચ જાએગા. ⑨ અક્સર અતિબ્બા ને કજ ખુલ્કી વ બદ ઝબાની વ ખર દિમાગી વ બે એતેનાઈ અપના શિઆર (પેલયાન) કર લી, ગોયા તિબ્બ કિસી મરઝે મુઝમિન (પુરાની બીમારી) કા નામ હૈ જિસ ને યૂં બદ મિઝાજ કર લિયા. યેહ બાત તબીબ કે લિએ દીનો દુન્યા મેં ઝહર હૈ. દીન મેં તો ઝાહિર હૈ કિ તકબ્બુર વ રુઊનત વ તશદુદ વ ખુશૂનત (સખ્તી) કિસ દર્જા મઝમૂમ હૈ ખુસૂસન હાજત મન્દ કે સાથ ઔર દુન્યા મેં યૂં કિ રુજૂએ બલ્ક (લોગોં કી આમદ) ઉન કી તરફ કમ હોગી, વોહી આએંગે જો સખ્ત મજબૂર હો જાએંગે, લેહાઝા તબીબ પર અહમ વાજિબાત સે હૈ કિ નેક ખુલ્ક, શીરીં ઝબાન, મુતવાઝેઅ, હલીમ, મેહરબાન હો, જિસ કી મીઠી બાતેં શરબતે હયાત કા કામ કરેં. તબીબ કી મેહરબાની વ શીરીં ઝબાની મરીઝ કા આધા મરઝ ખો દેતી હૈ ઔર ખ્વાહી ન ખ્વાહી દિલ ઉસ કી તરફ ટુકતે હેં ઔર નેક નિયત સે હોતા હૈ તો ખુદા ભી રાઝી હોતા હૈ જો ખાસ જાલિબે દસ્તે શિફા હૈ. ⑩ બહુત જાહિલ અતિબ્બા કા અન્દાઝ હૈ કિ નજી દેખતે હી મરઝ કા અસીરુલ ઈલાજ (મુશ્કલ ઈલાજ વાલા) હોના બયાન કરને લગતે હેં અગર્યે વાકેઈ મેં સહલુતદારુક (આસાન ઈલાજ વાલા) હો. મતલબ યેહ કિ અચ્છા હો જાએગા તો હમારા શુક ઝિયાદા અદા કરેગા ઔર શોહરા ભી હોગા કિ એસે બિગળે કો તન્દુરુસ્ત કિયા હાલાંકિ યેહ મહઝ જેહાલત હૈ, બલ્કિ અગર વાકેઅ મેં મરઝ દુશ્વાર ભી હોતા હમ હરગિઝ ઉસ કી બૂ આને ન પાએ (મરીઝ કો ઈસ બાત કા પતા ન ચલને પાએ) કિ યેહ સુન કર દર્દમન્દ દિલ ટૂટ જાતા હૈ ઔર સદમા પા કર ઝોકે તબીઅત બાઈસે ગલ્બએ મરઝ હોતા હૈ, બલ્કિ હમેશા બ કુશાદા પેશાની તસ્કીન વ તસલ્લી કી જાએ કિ કોઈ બાત

નહીં, **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** અબ આપ અચ્છે હુવે. 11 બાઝ અહમક ના કર્દકાર યેહ ઝુલ્મ કરતે હૈં કિ દવા કો ઝરીઅએ તશખીસે મરઝ બતાતે હૈં યાની જો મરઝ અચ્છી તરહ ખયાલ મેં ન આયા ઉન્હોં ને રજમન બિલગૈબ (અન્દાઝે સે) એક નુસ્ખા લિખ દિયા કિ અગર નફઅ કિયા તો ફિબિહા (અચ્છી બાત) વરના કુછ હાલ તો ખુલેગા, યેહ હરામે કતઈ હૈ. ઇલાજ બાદે તશખીસ હોના ચાહિએ ન કિ તશખીસ બાદે ઇલાજ.

ઇસ કિસ્મ કી સદહા બાતેં હૈં મગર ઇસ કલીલ કો કસીર પર હમ્લ કરો ઓર મેં **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** વક્તન ફ વક્તન તુમ્હેં મુત્તલઅ કરતા રહૂંગા. બહુત બાતેં એસી હૈં જિન કા ઇસ વક્ત બયાન ઝરૂર નહીં, જબ ખુદા ને કિયા કિ તુમ્હારા મતબ (Clinic) ચલ નિકલા ઓર રુજૂએ ખલાઈક હુઈ ઇસ વક્ત **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** બયાન કરૂંગા. અગર તુમ્હેં યેહ મેરી તેહરીર મકબૂલ (હો) તો ઇસે બતૌરે દસ્તૂરુલ અમલ અપને પાસ રખો ઓર ઇસ કે ખિલાફ કબી ન ચલો, **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** બહુત નફઅ પાઓગે ઓર અગર યેહ સમઝ કર યેહ તિબ્બ સે જાહિલ હૈ, ઇસ ફન મેં ઇસ કી બાત પર કયા એતેમાદ, તો બેશક યેહ ખયાલ તુમ્હારા બહુત સહીહ હૈ. ઇસ તકરીર પર મુનાસિબ હૈ કિ અપને અસાતિઝા કો દિખા લો ઓર વોહ પસન્દ કરેં (તો) મામૂલ યેહ કરો.

غَفُورٌ عَلِيمٌ વસ્સલામુ ખૈર ખિતામ ફકીર અહમદ રઝા કાદરી

4 જુમાદલ આખિર, રોઝે જુમ્આ 1306 હિજરી

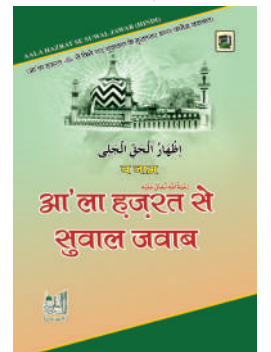
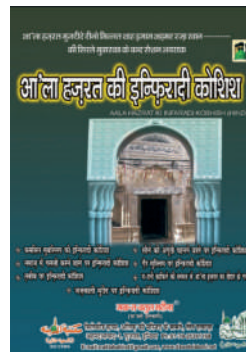
(કુલિયાત મકાતીબે રઝા દુલુમ, સફહા 147)

ખુલાસા : 1 ઇલ્મે ફિક્હ કી તરહ ઇલ્મે તિબ્બ કા મુઆમલા ભી ઇન્તેહાઈ નાઝુક ઓર દુશ્વાર હૈ. એહતિયાત ઇસ મેં હૈ કિ ઇલ્મે તિબ્બ કે હુસૂલ કે બાદ ફૌરન ઇલાજ મુઆલજા શુરૂઅ કરને કે બજાએ કુછ અર્સા કિસી માહિર ડૉક્ટર કી સોહબત મેં રેહ કર ઇલાજ કી મશક કી જાએ. 2 તબીબ કો ચાહિએ કિ કિસી બળે યા છોટે સે મશ્વરા કરને મેં શર્મ ન કરે ઓર વક્તન ફ વક્તન માહિર ડૉક્ટરોં સે મશ્વરા કરતા રહે. અપને આપ કો મશ્વરે સે બે પરવાલ ઓર ફન કા માહિર સમઝના, ના સમઝી કી પેહલવી સીદી હૈ.

3.4 એક દવા બસા અવકાત એક મરીઝ કે લિએ ફાઈદા મન્દ ઓર દૂસરે કે લિએ નુક્સાન દેહ હોતી હૈ લેહાઝા બીમારી કી પેહયાન કે બગૈર હરગિઝ દવા કા ઇસ્તેમાલ ન કરવાયા જાએ. યૂંહી બસા અવકાત એક સે ઝાઈદ અમરાઝ જમ્મ હો જાતે હૈં, ઇસ કે એતેબાર સે ભી દવા મેં ફર્ક હોગા. ઉમ્ર, મિઝાજ ઓર આબોહવા વગૈરા કે મુખ્તલિફ હોને સે ભી ઇલાજ મુખ્તલિફ હો સકતા હૈ. 5 મરઝ કી પેહયાન કે

લિએ એક ઝરીએ પર ઇન્દિસાર ન કિયા જાએ બલ્કિ મુખ્તલિફ ઝરાએઅ સે ઇસ કી તસ્દીક કી જાએ નીઝ અપની મહારત પર ભરોસા કરને કે બજાએ **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** સે દુઆ કી જાએ. 6 કિસી બીમારી કો મામૂલી સમઝ કર ઇસ કે ઇલાજ મેં કોતાહી ન કી જાએ, ટીબી જેસી ખતરનાક બીમારી ભી ઇબ્તેદા મેં મામૂલી લગતી હૈ. 7 મરીઝ યા ઇસ કે સાથ આને વાલે ફર્દ કે બયાન કો કાફી ન સમઝા જાએ બલ્કિ તમામ ઝરૂરી માલુમાત હાસિલ કર કે ફિર ઇલાજ શુરૂઅ કિયા જાએ. 8 કૌન સી દવા કિતની ઓર કબ ઇસ્તેમાલ કરની હૈ નીઝ ખાને પીને વગૈરા મેં કયા એહતિયાતેં કરની હૈં ઇસ કે બારે મેં મરીઝ યા ઇસ કે તીમારદાર કો અચ્છી તરહ સમઝાયા જાએ. મેડીકલ સ્ટોર વાલે કે ભરોસે પર યા દીગર મરીઝોં કો દેખને કી જલ્દી મેં ઇસ મુઆમલે સે પેહલૂ તહી ન કી જાએ. 9 મરીઝોં કે સાથ બે એતેનાઈ ઓર બદ અખ્લાકી સે પેશ આના દીન કે સાથ સાથ દુન્યા મેં ભી નુક્સાન દેહ હૈ કિ બદ અખ્લાક આદમી સે લોગ દૂર ભાગતે હૈં. રિઝા એ ઇલાહી પાને કે લિએ ખુશ અખ્લાકી કો મામૂલ બનાયા જાએ તો ઇસ કી બરકત સે **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى** લોગ ઝિયાદા રુજૂઅ કરેંગે ઓર ઉન્હેં શિફા ભી હાસિલ હોગી. 10 બીમારી અગર્યે ખતરનાક ઓર જાન લેવા હો લેકિન હત્તલ ઇમકાન મરીઝ કો તસલ્લી ઓર શિફા કી ઉમ્મીદ દિલાઈ જાએ, ઇસ કી ઢારસ બન્ધાઈ જાએ. અપની શોહરત (Publicity) કી ખાતિર મામૂલી બીમારી કો ભી બઢા ચઢા કર પેશ કરના કિ મરીઝ કે ઠીક હોને પર મેરા નામ હોગા શરઈ ઓર અખ્લાકી એતેબાર સે ઇન્તેહાઈ ના મુનાસિબ અમલ હૈ. 11 બીમારી કી તશખીસ (Diagnose) કિએ બગૈર અન્દાઝે સે મરીઝ કો દવા દેના કિ યા તો ઠીક હો જાએગા યા ફિર ઇસ કી બીમારી ઝાહિર હો જાએગી, નાજઈઝ અમલ હૈ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى કી આલા હઝરત પર રેહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગફેરત હો. **أَمِينُ يَا وَلِيُّ الْأَمِينِ**

PAGE - 43

ઈસ કે પૈદા હોને વાલે બચ્ચે પર ઈસ મૈયત કા સાયા હો સકતા હૈ. યેહ ગલત હૈ, ઈસ લિએ કિ હર ઈન્સાન કો વોહી પહુચતા હૈ જો ઉસ કી તકદીર મેં હૈ.

અલ્લાહ કરીમ હમેં કિસી ચીઝ કો મન્હૂસ સમજને ઔર ઉસ સે બદ શુગૂની લેને સે બચને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. **اَمِنْ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**

ખત્મે નબુવ્વત અહાદીસ કી રૌશની મેં

મુહમ્મદ નાઝિમ રઝા અતારી (દરજાએ ખામેસા, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અતાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ)

મસ્અલએ ખત્મે નબુવ્વત અકાઈદ કે બાબ મેં ઈન્તેહાઈ હુસ્સાસ ઔર બુન્યાદી અહમિયત કા હામિલ હૈ. હુઝૂરે અકરમ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા ખાતમુન્નબિય્થીન હોના કુરઆનો હદીસ કી સેકળોં નુસૂસ સે સાબિત હૈ ઔર ઈસ કા મુન્કર કાફિર હૈ.

ખત્મે નબુવ્વત કે બારે મેં 8 અહાદીસે

મુબારકા મુલાહઝા હોં :

1 યાની મેં **اِنَّ عِبْدَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ** કા બન્દા હૂં ઔર નબિયોં કા સિલસિલા ખત્મ કરને વાલા હૂં.

(મસ્તદાહિદ, 84/6, 17151)

2 મેં **اَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الْأَوَّلُ، اَنَا مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الْآخِرُ، وَلاَ نَبِيَّ بَعْدِي** કા મુહમ્મદ હૂં, ઉમ્મી નબી હૂં ત્રીન મરતબા ઈરશાદ ફરમાયા, ઔર મેરે બાદ કોઈ નબી નહીં. (મસ્તદાહિદ, 665/2, 7000)

3 યાની મેં **اِنَّ خَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَلاَ فَخْرَ** કા ખાતમુન્નબિય્થીન હૂં ઔર યેહ બતોરે ફખ્ર નહીં કેહતા.

(મસજિદ ઓસ્ટ, 63/1, 170)

4 હઝરતે અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ, નબિયે કરીમ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈરશાદ ફરમાયા : મેરી ઔર મુઝ સે પેહલે અમ્મિયા કી મિસાલ ઔસી હૈ જૈસે કિસી ને ઘર તામીર કિયા ઔર ઉસે ખૂબ આરાસ્તા કિયા લેકિન એક ગોશે મેં એક ઈંટ કી જગહ છોળ દી ઔર લોગ ઉસ કો દેખ કર ખુશ હોને લગે ઔર કેહને લગે : **هَلَا وَضِعَتْ هَذِهِ الْبَيْتَةُ؟** યેહ ઈંટ ભી ક્યું ન રખ દી ગઈ ? ફિર આપ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા : મેં હી વોહ ઈંટ હૂં ઔર મેં આખિર નબી હૂં.

(બઘારી, 484/2, 3535)

5 **إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنَّبِيَّةَ قَدْ انْقَطَعَتْ فَلَا رَسُولَ بَعْدِي وَلَا نَبِيَّ** ઈરશાદ રિસાલત ઔર નબુવ્વત મુન્કતેઅ હો ચુકી હૈ, પસ મેરે બાદ ન કોઈ રસૂલ હોગા ઔર ન કોઈ નબી.

(તરમ્ઝી, 121/4, 2279)

6 હુઝૂરે અકરમ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા : “મેં **اَللّٰهُ** પાક કે નઝદીક ખાતમુન્નબિય્થીન લિખા હુવા થા હાલાંકિ હઝરતે આદમ **عَلَيْهِ السَّلَام** કા ખમીર તૈયાર હો રહા થા. (શરહ સન્ને લિબ્ઘી, 7/13, 3520)

7 હઝરતે સૌબાન **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે રિવાયત હૈ હુઝૂરે અકરમ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા : મેરી ઉમ્મત મેં ત્રીસ ઝૂટે

પૈદા હોંગે ઔર હર એક અપને નબી હોને કા દાવા કરેગા હાલાંકિ મેં હી આખરી નબી હૂં ઔર મેરે બાદ કોઈ નબી નહીં. (તરમ્ઝી, 93/4, 2226)

હઝરતે અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હેં : રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી મસ્જિદ મેં એક નમાઝ દૂસરી મસાજિદ મેં એક હઝાર નમાઝોં સે અફઝલ હૈ સિવા એ મસ્જિદે હરામ કે. બિલા શુબા રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** તમામ અમ્મિયા મેં સે આખરી હેં, ઔર આપ કી મસ્જિદ (ભી કિસી નબી કી તામીર કદા) આખરી મસ્જિદ હૈ.

(મસ્લમ, 553, 3376)

હઝરતે શુઅબ **عَلَيْهِ السَّلَام** કી કૌમ કી ના ફરમાનિયાં

મુહમ્મદ નાઝિમ રઝા અતારી (દરજાએ ખામેસા, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અતાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ)

અલ્લાહ પાક ને હઝરતે શુઅબ **عَلَيْهِ السَّلَام** કો મદયન શેહર કી તરફ ભેજા તો આપ ને અપની કૌમ સે ઈરશાદ ફરમાયા : **يَقُومُوا عِبَادَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ آلٍ يَتَوَكَّلُونَ عَلَىٰ عِبَادِي يَوْمَ تَوَكَّلْتُمْ**

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔ મેરી કૌમ **અલ્લાહ** કી ઈબાદત કરો ઉસ કે સિવા તુમ્હારા કોઈ માબૂદ નહીં બેશક તુમ્હારે પાસ તુમ્હારે રબ કી તરફ સે રૌશન દલીલ આઈ. (પૃષ્ઠ 8, 85) યાની મેં વાઝેહ દલીલ લે કર આયા હૂં જિસ સે મેરી તાલીમાત કી સદાકત સાબિત હોતી હૈ ઔર ઈસ બાત કા સુબૂત મિલતા હૈ કિ **અલ્લાહ** પાક ને મુઝે નબી બના કર ભેજા હૈ મગર કૌમ ન માની ઔર તરહ તરહ કી ખરાબિયોં મેં લગી રહી. ઉન ખરાબિયોં મેં સે કુછ યહાં બયાન કી જાતી હેં તાકિ હમ ભી ઉન ખરાબિયોં સે બચેં :

1 હઝરતે શુઅબ **عَلَيْهِ السَّلَام** કી કૌમ નાપ તોલ મેં ડન્ડી મારતી થી 2 આપસ મેં ધોકા દહી કરતી થી 3 ખાને પીને કી ચીઝોં મેં મિલાવટ કરતી થી, માલે તિજારત મેં ફરેબ ઉન કે લિએ આમ બાત થી 4 આપસ મેં સૂદ કે લૈન દૈન કા રસ્મો રવાજ કાઈમ કર ચુકી થી ઔર ઈસ મુઆમલે મેં વોહ હદ સે બઢ ચુકે થે ઔર **અલ્લાહ** પાક હદ સે તજવુઝ કરને વાલોં કો પસન્દ નહીં કરતા. હઝરતે શુઅબ **عَلَيْهِ السَّلَام** કી કૌમ ને કહા :

يُسْعِبُ أَصْلُوكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتَوَكَّلَ مَا يَعْجِدُ آيًا وَنَاوُ

أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَا تَتَّحِلُّمُ الرِّشِيدُ ①

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔ શુઅબ કયા તુમ્હારી નમાઝ તુમ્હે યેહ હુકમ દેતી હૈ કિ હમ અપને બાપ દાદા કે ખુદાઓ કો છોળ દેં યા અપને માલ મેં જો ચાહેં ન કરેં હાં જી તુમ્હી બળે અકલ મન્દ નેક ચલન હો. (હુદ, 12, 87)

તબ હઝરતે શુઅબ **عَلَيْهِ السَّلَام** ને કહા :

يَقُومُوا أَرْبَابُهُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَأَيْتُمْ مِنْهُمْ قَارِحَةً

وَمَا أَرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَكُمْ عَنْهُ إِنْ أَرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ②

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : એ મેરી કૌમ ભલા બતાઓ તો અગર મેં અપને રબ કી તરફ સે એક રૌશન દલીલ પર હોઊં ઔર ઉસ ને મુઝે અપને પાસ સે અચ્છી રોઝી દી ઔર મેં નહીં ચાહતા હૂં કિ જિસ બાત સે તુમ્હે મન્અ કરતા હૂં આપ ઉસ કા ખિલાફ કરને લગૂં મેં તો જહાં તક બને સંવારના હી ચાહતા હૂં ઔર મેરી તૌફીક **અલ્લાહ** હી કી તરફ સે હૈ મેં ને ઉસી પર ભરોસા કિયા ઔર ઉસી કી તરફ રુજૂઅ હોતા હૂં. (88: હુદ, 12પ) ઔર ફરમાયા :

﴿وَيَقَوْمَ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ

نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : એ મેરી કૌમ તુમ્હે મેરી ઝિદ યેહ ન કમવા દે (બુરા કામ કરા દે) કિ તુમ પર પડે જો પળા થા નૂહ કી કૌમ યા હૂદ કી કૌમ યા સાલેહ કી કૌમ પર લૂત કી કૌમ તો કુછ તુમ સે દૂર નહીં. (89: હુદ, 12પ)

હઝરતે શુએબ عليه السلام કી કૌમ ને કહા :

﴿يَسْعَيْبُ مَا تَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّكَ لَمِنْ فَتِنَا صَعِيفًا

وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَمَجَسْتُكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : એ શુએબ હમારી સમઝ મેં નહીં આતીં તુમ્હારી બહુત સી બાતેં ઔર બેશક હમ તુમ્હે અપને મેં કમઝોર દેખતે હૈં ઔર અગર તુમ્હારા કુમ્બા ન હોતા તો હમ ને તુમ્હે પથરાવ કર દિયા હોતા ઔર કુછ હમારી નિગાહ મેં તુમ્હે ઈઝઝત નહીં. (91: હુદ, 12પ)

ઈસ મઝમૂન સે હાસિલ હોને વાલે નિકાત :

① લોગોં કો ધોકા દેના, ચીઝોં મેં મિલાવટ ઔર નાપ તોલ મેં કમી કરના **અલ્લાહ** પાક કે નઝદીક સખ્ત ના પસન્દીદા કામ હૈં.

② ઈસ્લામ અદ્દલો ઈન્સાફ ઔર ઈમાનદારી કી તલ્કીન કરતા હૈ, જો લોગ દૂસરોં કો ધોકા દે કર સામાને દુન્યા જમ્અ કરતે હૈં ઉન્હેં સખ્ત વઈદ સુનાઈ ગઈ હૈ.

③ નાપ તોલ મેં કમી કરને વાલોં કે લિએ હલાકત હૈ કિ જબ લોગોં સે લેતે હૈં નાપ કર લેતે હૈં ઔર જબ કિસી કો દેના હો તો કમી કર દેતે હૈં.

અલ્લાહ પાક હમેં ઈન બુરાઈયોં સે દૂર રખે.

امین بن جابر التیمی الاثین علی الله علیه و آله وسلم

તેહરીરી મુકાબલે મેં મઝમૂન ભેજને વાલોં કે નામ

મઝમૂન ભેજને વાલે અસાતિઝા એ કિરામ :

① શેહબાઝ અહમદ મિસ્બાહી (જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને તાજુશરીઆ, પળાવ, બનારસ)

② અબ્દુલ અલીમ રઝવી મિસ્બાહી (જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને ઈમામ શાફેઈ, મેંગલોર)

મઝમૂન ભેજને વાલે તલબા એ કિરામ :

① મુહમ્મદ નાઝિમ રઝા અત્તારી (દરજએ ખામિસા, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ)

② મુહમ્મદ ઈમરાન રઝા અત્તારી (દરજએ દૌરતુલ હદીસ, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ) ③

મુહમ્મદ ઈસ્લામ કાદરી (દરજએ સાલિસા, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને રઝા, બરૈલી શરીફ) ④ મુહમ્મદ ઉવૈસ અત્તારી

(દરજએ રાબેઆ, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને રઝા, બરૈલી શરીફ) ⑤ મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી (દરજએ રાબેઆ,

જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ) ⑥ મુહમ્મદ અશ્ફાક અત્તારી (દરજએ સાલિસા, જામેઅતુલ

મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ) ⑦ અલમાસ નૂરી અત્તારી (દરજએ સાનિયા, નેપાલ ગંજ, નેપાલ) ⑧ મુહમ્મદ ચાંદ

મુસ્તફાઈ (દરજએ ઊલા, જામેઅતુલ મદીના ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ) ⑨ મુહમ્મદ ઈરશાદ અત્તારી

(જામેઅતુલ મદીના, ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ) ⑩ મુહમ્મદ કમરુઝઝામાં (દરજએ રાબેઆ, જામેઅતુલ મદીના

ફૈઝાને અત્તાર, નેપાલ ગંજ, નેપાલ).

અલ્લાહ પાક કે આખરી નબી મુહમ્મદે અરબી
 انظروا الى من هو اسفل منكم : ने इरमाया : यानी (दुन्यावी अतेबार से) अपने से कम मर्तबा लोगों
 को देखो. (مسلم، ص 1211، حديث: 7430)

ધ્યારે બચ્ચો ! દુન્યા મેં હર તરહ કે લોગ પાએ
 જાતે હેં, બીમાર ઔર તન્દુરુસ્ત, ખુશહાલ ઔર
 તંગદસ્ત, અમીર ઔર ગરીબ, યેહ સબ **અલ્લાહ** પાક
 કી તક્સીમ કારી હૈ જિસ કો જૈસે ચાહે રખે.

એક મરતબા **અલ્લાહ** કે નેક બન્દે શૈખ
 સઅદી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى کے پاس پہننے کے لیے جوتے نہ تھے تو
 થોળા ગમઝદા હો ગએ. **અલ્લાહ** પાક કી કુદરત કિ
 ઉસી વક્ત ઉન કી નઝર એસે શપ્સ પર પળી જિસ કે
 દોનોં પાઉ હી ન થે. યેહ દેખ કર ઉન્હોં ને **અલ્લાહ**
 પાક કા શુક અદા કિયા ઔર જૂતે ન હોને પર સબ્ર કિયા.
 (હિર્સ, સ. 178 માખૂઝન)

અચ્છે બચ્ચો ! કિસી કે પાસ અચ્છે કપળે,
 પસન્દીદા ખિલોને યા કોઈ ખાને પીને કી ચીઝ દેખ કર
 માયૂસ હોને કે બજાએ હમેં યેહ દેખના ચાહિએ કિ એસે
 બચ્ચે ભી હેં જિન કે પાસ ખાને કે લિએ પૈસે નહીં હેં,
 પેહનને કે લિએ કપળે નહીં હેં, હમારે અબ્બૂ ને જો હમેં

બચ્ચોં કા | માહેનામા
કૈઆને મદીના

આઓ બચ્ચો ! હદીસે રસૂલ સુનતે હેં

સબ્રો શુક

મૌલાના મુહમ્મદ જાવેદ અત્તારી મદની

લે કર દિયા હૈ ઈસ પર **અલ્લાહ** પાક કા શુક અદા
 કરના ચાહિએ, આપ કો પતા હૈ કિ શુક કરને સે હમારા
 રખ ખુશ હોતા ઔર મઝીદ નેમતેં ભી અતા ફરમાતા હૈ.

અલ્લાહ પાક હમ સબ કો સબ્રો શુક કે સાથ
 ઝિન્દગી ગુઝારને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. أَمِينُ بِنَايَ الْإِيمَانِ
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

મૌલાના ઉવૈસ યામીન અત્તારી મદની

બચ્ચોં કે લિએ અમીરે એહલે સુન્નત કી નસીહત

જૂતે કૈસે પેહને ?

અચ્છે બચ્ચો ! અમીરે એહલે સુન્નત અલ્લામા મુહમ્મદ ઈલ્યાસ કાદરી સાહબ ફરમાતે હેં :

- 1 જૂતે પેહનને સે પેહલે ઝાળ લીજિએ તાકિ કીળા યા કંકર વગૈરા હો તો નિકલ જાએ.
- 2 પેહલે સીધા જૂતા પેહનિએ ફિર ઉલ્ટા ઔર ઉતારતે વક્ત પેહલે ઉલ્ટા જૂતા ઉતારિએ ફિર સીધા. (રિસાલા : 101 મદની ફૂલ, સ. 20)

ધ્યારે બચ્ચો ! પતા ચલા કિ જૂતે પેહનને સે પેહલે ઝાળ લેને ચાહિએ તાકિ ઉન મેં કોઈ નુક્સાન
 પહુંચાને વાલા કીળા વગૈરા હો તો નિકલ જાએ વરના તક્લીફ પહુંચ સક્તી હૈ ઔર યેહ ભી પતા ચલા કિ જબ
 ભી જૂતે યા ચપ્પલ પેહનેં તો પેહલે સીધે પાઉ વાલી ચપ્પલ યા જૂતા પેહનિએ ઔર ઉતારતે વક્ત પેહલે ઉલ્ટે
 પાઉ વાલી ચપ્પલ યા જૂતા ઉતારિએ. **અલ્લાહ** પાક કે આખરી નબી મકકી મદની મુહમ્મદે અરબી
 صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इरमाया : જબ તુમ મેં સે કોઈ જૂતે પેહને તો દાઈ (યાની સીધી) જાનિબ સે ઇબ્તેદા કરની
 ચાહિએ ઔર જબ ઉતારે તો બાઈ (યાની ઉલ્ટી) જાનિબ સે ઇબ્તેદા કરની ચાહિએ તાકિ દાયાં (યાની સીધા)
 પાઉ પેહનને મેં અવ્વલ ઔર ઉતારને મેં આખરી રહે. (بخاری، 65/4، حديث: 5855) બાઝ બચ્ચે જલ્દી જલ્દી મેં ઇન બાતોં
 કા ખયાલ નહીં રખતે, એસા નહીં કરના ચાહિએ બલકિ જૂતે પેહનને કે આદાબ પર અમલ કરના ચાહિએ.

(મઝીદ આદાબ જાનને કે લિએ મક્તબતુલ મદીના કા રિસાલા “101 મદની ફૂલ” પઢિએ)

હાથી સબ કા સાથી

મેરા મોટા દોસ્ત, દુબ્લા ક્યૂં હોતા જા રહા હૈ, કોઈ પરેશાની હૈ ? છોટે બન્દર ને દરખ્ત સે ઉતરતે હુવે કહા.

હાં દોસ્ત ! પરેશાન હૂં, સમજા નહીં આ રહા ક્યા કરું, મોટે હાથી ને અમરૂદ કે દરખ્ત કે નીચે બૈઠતે હુવે જવાબ દિયા.

છોટા બન્દર : મુઝે બતાઓ ! ક્યા મસ્અલા હૈ, મેં ઈસ કા હલ નિકાલૂંગા આબિર તુમ્હારા દોસ્ત હૂં, તુમ્હારા પરેશાન બૈઠના મુઝે ગવારા નહીં.

મોટા હાથી : દોસ્ત ! મેં ચાહતા હૂં કિ અપની તાકત કો કિસી ઈસ્તમાલ મેં લાઉં, અપના વક્ત ઐસે કામોં મેં ખર્ચ કરું કિ જિસ સે દૂસરોં કો આરામ પહુંચે, ઉન કી તક્વીફેં કમ હોં, મુશ્કિલેં હલ હોં, લેકિન સમજા નહીં આ રહા યેહ સબ કેસે કરું ઔર કૌન સા કામ કરું ?

છોટા બન્દર : શાનદાર મેરે દોસ્ત શાનદાર ! બહુત અચ્છા સોચા હૈ તુમ ને, દૂસરોં કી મદદ કરના ઔર ઉન કે કામ આના ઉમ્દા કામ હૈ. મેરે પાસ ઈસ મસ્અલે કા હલ તો નહીં હૈ લેકિન ! હકીમ કબૂતર કે પાસ ઝરૂર ઈસ કા હલ હોગા, કહો તો ! ઉસ કે પાસ લે ચલૂં.

મોટા હાથી : ઝરૂર ક્યૂં નહીં, ચલો અભી ચલતે હૈં. ઈસ કે બાદ દોનોં ને હકીમ કબૂતર કે ઘર કી તરફ ચલના શુરૂઆત કર દિયા.

કુછ દેર બાદ યેહ દોનોં હકીમ કબૂતર કે પાસ થે, હાલ વ અહવાલ કે બાદ છોટે બન્દર ને કહા : જનાબ ! યેહ મેરા દોસ્ત પરેશાન હૈ ઔર ઈસ કી પરેશાની દેખ કર મેં ભી પરેશાન હો ગયા હૂં, બળી ઉમ્મીદ કે સાથ આપ કે પાસ આએ

હૈં, ફિર છોટે બન્દર ને હકીમ કબૂતર કો સારી બાત બતા દી.

હકીમ ને તસલ્લી દેતે હુવે કહા : પરેશાન ન હો, મેરે પાસ ઈસ કા હલ હૈ. જૈસા કિ આપ કો ભી પતા હૈ કિ જંગલ મેં હર તરહ કે જાનવર રેહતે હૈં, કમઝોર તાકતવર, છોટે બળે, દુબ્લે પતલે મોટે, કિસી કો પાને કી ઝરૂરત તો કિસી કો પાની કી, કિસી કો ઊપર ચઢના હૈ તો કિસી ને નીચે ઉતરના હૈ, મતલબ કિ તુમ ઉન સબ કે કામ આ સકતે હો, બસ તુમ્હેં યેહ કરના હોગા કિ જંગલ કે દરમિયાન વાલી જગહ મેં અપના ઘર બનાઓ ઔર ઉસ કે બાહર ઈસ તરહ કી તખ્તી લગા લો :

“હર વક્ત મદદ કે લિએ તૈયાર !! મોટા હાથી સબ કા સાથી”

જિસ કો ઝરૂરત હોગી વોહ આપ કે પાસ આ જાએગા ઔર આપ ઉસ કી મદદ કર દેના, ઈસ તરહ દૂસરોં કા કામ ભી હો જાએગા ઔર આપ કી ખ્વાહિશ ભી પૂરી હો જાએગી.

બહુત ખૂબ, યેહ બેહતરીન તરીકા હૈ, દોનોં દોસ્તોં ને હકીમ કબૂતર કા શુક્રિયા અદા કિયા ઔર વહાં સે તખ્તી લે કર બતાઈ હુઈ લોકેશન કી તરફ રવાના હો ગએ.

પ્યારે બચ્ચો ! ફલાહી કામ કરના, અલ્લાહ પાક કી મખ્લૂક કી ખિદમત કરના, ઉન કી પરેશાની કે હલ કે લિએ ખુદ કો મસરૂફ રખના બહુત અચ્છા કામ હૈ, હમેં ઈસ મેં ઝરૂર હિસ્સા લેના ચાહિએ લેકિન મખ્લૂક કી ખિદમત કી વજહ સે ખાલિક કી બન્દગી કો નહીં ભૂલના ચાહિએ, ઉસ કે અહકામ પર અમલ કરના ચાહિએ ઔર ઉસ કી બાતોં કો માનના ચાહિએ.

ચાંદ ગહન (ચંદ્ર ગ્રહણ)

 મોલાના મુહમ્મદ અરશદ અસ્લમ અતારી મદની

ઈસ બાર ભી સબ બચ્ચે ડિનર કરને કે બાદ દાદાજાન કે કમરે મેં ચલે ગએ. ખુબેબ ને કહા : દાદાજાન ! મેં ને સુના હૈ કે આજ રાત ચાંદ ગ્રહન હોગા.

સુહેબ ને કહા : દાદાજાન ! યેહ ચાંદ ગ્રહન કયું હોતા હૈ ? દાદાજાન ને કહા : સૂરજ ઔર ચાંદ ગ્રહન અલ્લાહ પાક કી તરફ સે હોતા હૈ, જબ ભી એસા હો તો હમેં તૌબા કરની ચાહિએ. હમારે પ્યારે નબી ﷺ ભી એસે મૌકઅ પર ઇસ્તિગફાર કિયા કરતે થે. યેહ તફરીહ યા એન્જોય કા મૌકઅ નહીં હૈ.

ખુબેબ ને કહા : દાદાજાન ! હમેં ચાંદ કે મુતઅલ્લિક કુછ બતાઈએ. ચાય થોળી ઠન્ડી હો ચુકી થી, દાદાજાન ને જલ્દી સે ચાય પી ઔર કપ સાઈડ ટેબલ પર રખ દિયા.

દાદાજાન ને કહા : ઇસ્લામી તારીખ ચાંદ સે તબ્દીલ હોતી હૈ ઔર ચાંદ હી સે મહીને ઔર સાલ બદલતે હૈં. ઇસ કે ઇલાવા હમારી કુછ ઇબાદતોં કા તઅલ્લુક ભી ચાંદ સે હી હૈ. જેસે : રમઝાન કે રોઝે, ઈદ ઔર બકર ઈદ, કુરબાની વ હજ વગૈરા.

સુહેબ ફૌરન બોલા : હાં ! અબ મેં સમઝ ગયા કિ સબ લોગ રમઝાન ઔર ઈદ કા ચાંદ શૌક સે કયું દેખતે હૈં. દાદાજાન ને કહા : હાં ભઈ ! તુમ ઠીક બોલ રહે હો.

ખુબેબ ને કહા : દાદાજાન ! કયા હમારે પ્યારે નબી ﷺ કા ચાંદ સે મુતઅલ્લિક કોઈ મોજિજા હૈ ? બિલ્કુલ હૈ બેટા ! સુહેબ ને ખુશી સે બે કાબૂ હોતે હુવે કહા : દાદાજાન ! બસ ! જલ્દી સે વાકેઆ સુનાઈએ.

દાદાજાન ને થોળા સા સોચને કે બાદ કહા : અચ્છા ! તો ફિર સુનો :

જબ હમારે પ્યારે નબી ﷺ ને લોગોં કો દીન કી દાવત દી તો આહિસ્તા આહિસ્તા લોગ મુસલમાન હોને લગ ગએ, જિસ કી વજહ સે કાફિર બહુત પરેશાન હો ગએ. કાફિરોં ને એક ચાલ ચલી કિ કિસ તરહ લોગોં કો આપ સે દૂર રખા જાએ ઇસ કે લિએ ઉન્હોં ને આપ પર તરહ તરહ કે ઇલ્લામ લગાએ જેસે : કોઈ આપ કો જાદૂગર કેહતા તો કોઈ કાહિન કેહતા.

એક રાત કુછ કાફિર હમારે નબી કે પાસ આએ. ઉન મેં સે એક ને કહા : હમેં કોઈ મોજિજા દિખાઓ. આપ ને

કહા : તુમ કૌન સા મોજિઝા દેખના ચાહતે હો ? ઉસ ને સોચા કિ આજ એસા મોજિઝા બોલું જો બહુત હી મુશ્કલ હો. ફિર બોલા : આપ હમં ચાંદ કે દો ટુકળે કર કે દિખાઈએ.

દાદાજાન ને બચ્ચોં કી તરફ દેખા તો વોહ હૈરત સે દેખ રહે થે. ખુબેબ ને કહા : “દાદાજાન કયા ચાંદ દો ટુકળે હો સકતા હૈ ?” હમારે પ્યારે નબી ચાહેં તો સબ કુછ હો સકતા હૈ. દાદાજાન ને કહા : આગે તો સુનો ફિર કયા હુવા :

આપ ﷺ ને જૈસે હી ચાંદ કો ઇશારા કિયા તો ચાંદ દો ટુકળે હો ગયા. દાદાજાન ને કહા : આસ્માન પર અબ એક નહીં દો ચાંદ નઝર આ રહે થે, આધે આધે દો ચાંદ. સુહેબ ને કહા : ફિર આગે કયા હુવા દાદાજાન ?

કાફિરોં ને કહા : અબ ચાંદ કો દોબારા જોળ દો. આપ ﷺ ને ચાંદ કો ફિર ઇશારા કિયા તો વોહ બિલકુલ પેહલે જૈસા હો ગયા. ઉન કાફિરોં મેં સે એક તો ફૌરન કલિમા પઢ કર મુસલમાન હો ગયા. (روح البیان: 263/9)

દાદાજાન એક લમ્હે કી ખામોશી કે બાદ કેહને

લગે : બચ્ચો ! એક ઔર દિલચસ્પ વાકેઆ સુનાઈ ? સબ ને એક સાથ કહા : જી દાદાજાન ! આજ તો હમં બહુત મઝા આ રહા હૈ.

દાદાજાન ને કહા : યેહ વાકિઆ હમારે પ્યારે નબી ﷺ કે બચપન કા હૈ, મતલબ જબ આપ જૂલે મેં સોતે હોંગે, ઉસ મેં ખેલતે હોંગે તબ કી બાત.

આપ કે ચચા હઝરતે અબ્બાસ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને કહા : યા રસૂલલ્લાહ ! મેં આપ કો જૂલે મેં ચાંદ સે બાતેં કરતે હુવે દેખતા થા. આપ ઉગલી સે ચાંદ કો જિસ તરફ ઇશારા કરતે ચાંદ ઉસ તરફ ઝુક જાતા. આપ ﷺ ને ફરમાયા : મેં ચાંદ સે ઔર વોહ મુઝ સે બાતેં કરતા થા. વોહ મુઝે રોને સે બેહલાતા થા ઔર જબ ચાંદ સજદા કરતા તો મેં ઉસ કી તસ્બીહ કી આવાઝ સુના કરતા થા. (خصائص الكبرى: 91/1)

દાદાજાન ને બચ્ચોં સે કહા : શાયદ ! ચાંદ કો પ્રહન લગ ગયા હોગા આઓ ! હમ નમાઝ પઢતે હૈં ઔર તૌબા ભી કરતે હૈં.

કયા સાધ જાવતે હૈ ?

 મૌલાના અબૂ મુહમ્મદ અત્તારી મદની

સવાલ : કૌમે સમૂદ કી તરફ કિસ નબી કો ભેજા ગયા થા ?

જવાબ : હઝરતે સૈયદના સાલેહ ﷺ.
(النمل: 45)

સવાલ : મસ્જિદે નબવી કી પેહલી તામીર કે વક્ત કિતને દરવાઝે બનાએ ગએ થે ?

જવાબ : ત્રીન દરવાઝે. (طبقات ابن سعد: 185/1)

સવાલ : વોહ કૌન સે નબી થે જિન કા હાથ મોજિઝે કે તૌર પર ચમકને લગતા થા ?

જવાબ : હઝરતે સૈયદના મૂસા ﷺ.
(طه: 22, 16)

સવાલ : દોઝખ કે કિતને દરવાઝે હૈં ?

જવાબ : સાત. (الحج: 44)

સવાલ : અલ્લાહ કરીમ ને આસ્માનોં કો કિસ ચીઝ સે બનાયા ?

જવાબ : ધૂરોં સે. (الحج: 24, سجدة: 11)

સવાલ : અલ્લાહ પાક ને ઝમીનો આસ્માન ઔર જો કુછ ઇન મેં હૈ કિતને દિન મેં બનાએ ?

જવાબ : છે દિન મેં. (الفرقان: 59)

એક આલિમે દીન ઇમામ સાહબ કા બયાન હૈ કિ કુછ અસા પેહલે હમારે અલાકે મેં એક અફસોસ નાક વાકિઆ પેશ આયા :

કટી હુઈ એક પતંગ હવા મેં હિચકોલે ખાતી હુઈ એક ટ્રાન્સફર્મર મેં જા ફંસી, અફસોસ કિ ચેહ સારા મન્ઝર (તકરીબન એક 8 સાલહ) બચ્ચે ને દેખ લિયા, વોહ પતંગ લૂટને કે લિએ ઉસ ટ્રાન્સફર્મર સે મુત્તસિલ એક ઇમારત કી છત પર જા પહુંચા મગર ટ્રાન્સફર્મર સે પતંગ ઉતારના ઉસ કે લિએ ઇતના આસાન ન થા, વોહ બચ્ચા પતંગ ઉતારને કી કોઈ તદબીર (ચાલ) સાચ હી રહા થા કિ ઇતને મેં ઉસ કી નઝર લોહે કે એક વાઈપર પર પળી જિસ કી મદદ સે ઉસ બચ્ચે ને ટ્રાન્સફર્મર મેં ફંસી પતંગ કો ઉતારના ચાહા. બચ્ચે ને જેસે હી વાઈપર પતંગ કી તરફ બઢાયા તો વોહ ટ્રાન્સફર્મર કી નંગી તારોં સે જા ટકરાયા, બિજલી ને ઝોરદાર ઝટકે સે બચ્ચે કો ઝમીન પર દે મારા. બચ્ચે કા એક હાથ ઈસ કદર ઝુલસ ચુકા થા કિ મજબૂરન કાટના પળા. યૂં એક ઝરા સી નાદાની ને નન્હે બચ્ચે કો હમેશા કે લિએ ઉસ કે હાથ સે મેહરૂમ કર દિયા.

મોહતરમ વાલિદૈન ! તજસ્સુસ, કુછ નયા કરના ઔર હર દિલચસ્પ ચીઝ તક પહુંચને કી ઝિદ બચ્ચોં કી ફિતરત કા હિસ્સા હુવા કરતી હૈ. બચ્ચોં કો ઈસ બાત કા કોઈ શુઊર નહીં હોતા કિ ક્યા ગલત હૈ ક્યા સહીહ ઔર ક્યા નુક્સાન દેહ હૈ ક્યા ફાઈદેમન્દ. બચ્ચા જબ તક સમઝદાર ન હો જાએ ઉસે હાદસાત કા ઇમકાન ઝિયાદા લાહિક રેહતા હૈ ઔર વોહ આપ કી નિગેહદાશત (Observation) કા મોહતાજ રેહતા હૈ. બચ્ચોં કો કિસી ભી મુમકિના હાદસે સે બયાને કે લિએ આગે લિખી ગઈ હિફાઝતી તદાબીર પર અમલ કરના ફાઈદેમન્દ હોગા.

★ બહુત છોટે બચ્ચોં પર સોતે, જાગતે, દૂધ પીતે વક્ત નઝર રખના ચાહિએ, જબ બચ્ચા કરવટ બદલને કે કાબિલ હો જાએ તો ઉસ પર ઔર ઝિયાદા નઝર રખિએ ક્યૂંકિ વોહ કિસી ભી વક્ત બિસ્તર સે ગિર સકતા હૈ યા લુઢક કર કિસી ચીઝ સે ટકરા સકતા હૈ ★ જબ બચ્ચા ઘુટનોં કે બલ ચલને લગ જાએ તો ઉસ કી પહુંચ મેં કોઈ ભી ઔસી ચીઝ ન રેહને દેં જિસ સે ઉસે નુક્સાન પહુંચને કા ઇમકાન હો ★ સીઢિયોં કે સાથ જો ઝિલ હોતી હૈ ઉસ કી સલાખોં કા દરમિયાની ફાસિલા (Gap) ઝિયાદા ન હો વરના બચ્ચા સીઢિયોં સે ગિર સકતા હૈ યા અપના સર (Head) ઉસ મેં ફંસા સકતા હૈ ★ જિન ખિળકિયોં મેં ઝિલ ન લગી હો બચ્ચોં કો

અફસોસ નાક હાદસા

 મોલાના બિલાલ હુસૈન અતારી મદની

ઉન સે દૂર હી રખેં, ચૂંકિ ખિળકી સે બાહર કી દુન્યા બચ્ચે કે લિએ ઈન્નોહાઈ દિલચસ્પ હોતી હૈ ઈસ લિએ ગૈર મેહફૂઝ ખિળકિયોં કે પાસ કોઈ ઔસા ફર્નીચર ન રખેં કિ જિસ પર ચઢ કર બચ્ચા ખિળકી તક પહુંચ સકે ★ છત પર બળી મુન્ડેર (Boundary) લાઝમી તામીર કરવાએં વરના છત કી તરફ જાને વાલે દરવાઝે બચ્ચોં કે લિએ મુકમ્મલ બન્દ રખેં ★ બચ્ચોં કો અકેલે બાહર ન જાને દેં ઔર અપને સાથ લે કર જાએં તો બચ્ચોં કા હાથ થામે રખેં ★ બચ્ચોં કો જબ કાર મેં લે કર બેઠેં તો ચાઈલ લોક લગાને કા લાઝમી એહતેમામ કરેં ★ બચ્ચોં કો વક્તન ફ વક્તન નુક્સાન દેહ અશ્યા કા તઆરુફ (Introduction) કરાતે રહેં.

અલ્લાહ કરીમ હમારે કલ કે મેહકતે ઈન ફૂલોં કો અપની હિફઝો અમાન મેં રખે. આમીન

મુરત મઠ્ઠો કી મદદ

 મૌલાના હેદર અલી મદની

નન્હે મિયાં આજ બહુત ખુશ થે કિ ઉન કી સાયકલ આને વાલી હૈ. દર અસ્લ કુછ મહીને પેહલે માર્કેટ સે ગુઝરતે વક્ત નન્હે મિયાં કો એક પ્યારી સી સાયકલ નઝર આઈ થી, જબ ઉન્હોં ને અબ્બૂજાન સે ખરીદને કા કહા તો વોહ બોલે : બેટા અભી તો પૈસે નહીં હૈં, ઐસા કરતે હૈં મેં હર મહીને કી તનખ્વાહ સે કુછ પૈસે અલગ રખ લિયા કરૂંગા યૂં તીન માહ મેં આપ કી સાયકલ આ જાએગી ઔર રાત ખાના ખાતે હુવે અબ્બૂજાન ને બતાયા થા કિ આજ તનખ્વાહ મિલ જાએગી તો પૈસે પૂરે હો જાએંગે.

નન્હે મિયાં સાયકલ કે ખયાલોં મેં ગુમ થે જબ અમ્મીજાન ને આવાઝ દી ઔર કહા : યેહ નિયાઝ કા ઝર્દા સામને વાલોં કે ઘર દે આઓ !

નન્હે મિયાં : અમ્મીજાન ! મુહર્રમ કા મહીના તો ગુઝર ગયા હૈ ફિર નિયાઝ કિસ કી ?

બેટા ! યેહ નિયાઝ તો હમ ને આલા હઝરત કે ઈસાલે સવાબ કે લિએ દિલવાઈ હૈ જો ઈસી માહ યાની સફર કી 25 તારીખ કો ફૌત હુવે થે, અબ જલ્દી સે ઝર્દા દે આઓ વરના ઠન્ડા હો જાએગા.

મગરિબ કે બાદ અબ્બૂ જાન ઘર આએ લેકિન ખાલી હાથ. ખાના ખાને બૈઠે તો નન્હે મિયાં બોલે : અબ્બૂજાન આજ તો આપ ને સાયકલ લાની થી.

અબ્બૂજાન : જી બેટા ! મુઝે યાદ થા લેકિન ઓફિસ મેં ઝરૂરી કામ આ ગયા થા, આપ બસ કુછ મહીને ઔર સબ્ર કર લેં ફિર મેં અપને બેટે કો અચ્છી સી સાયકલ દિલવાઉંગા.

નન્હે મિયાં સે તો કલ તક સબ્ર નહીં હો રહા થા, મઝીદ કુછ માહ કા સુન કર તો ચેહરે કા રંગ ઐસે બદલને લગા જૈસે બસ અભી રોને લગ જાએંગે.

દાદીજાન : લેકિન બેટા ! તુમ ને તો કહા થા ઈસ મહીને આ જાએગી.

અબ્બૂજાન : દર અસ્લ પૈસે તો ઈકઢે હો ગએ થે અમ્મીજાન ! લેકિન આજ સુબહ ડ્યૂટી પર આતે હુવે હમારે ઓફિસ સ્વેપર કા એક્સીડન્ટ હો ગયા થા, અસ્ર કે બાદ હમ સબ કલિગઝ (Colleagues) ઉસી કી ઈયાદત કે લિએ ગએ થે ઉસ બેચારે કી તો ટાંગ કી હડી મેં ફેકચર હો ગયા હૈ ડોક્ટરોં ને બેડ રેસ્ટ કા કહા હૈ.

અલ્લાહ પાક ઉસે જલ્દ શિફા એ કામિલા અતા ફરમાએ, દાદીજાન કી દુઆ પર અમ્મી ઔર અબ્બૂજાન દોનોં ને આમીન કહા.

ઊપર સે બાઈક કા નુક્સાન અલગ, ઘર મેં કોઈ ભી કમાને વાલા નહીં હૈ. તભી હમ સબ ને મિલ કર અપની અપની સેવિંગઝ ઉસે દે દી તાકિ ઈલાજ ભી અચ્છે તરીકે સે હો જાએ ઔર ઘર કે ઝરૂરી અખરાજાત ભી ચલતે રહેં.

ઈતના સુનના થા કિ નન્હે મિયાં મુંહ બસોર કર બૈઠ ગએ.

દાદી અમ્માં ને દેખા તો ઝર્દે કી પ્લેટ હાથ મેં લિએ નન્હે મિયાં કે કરીબ હુઈં ઔર પ્યાર કરતે હુવે કહા : નન્હે મિયાં અબ આલા હઝરત કી નિયાઝ કે સાથ ભી નારાઝ હો ક્યા ?

નન્હે મિયાં મુંહ બસોરતે હુવે દાદી અમ્માં કે હાથ સે પ્લેટ પકળને લગે તો વોહ બોલી : નહીં ! આજ મેં અપને બેટે કો અપને હાથોં સે ખિલાઈંગી.

છોટે છોટે લુકમે ખિલાતે હુવે દાદી અમ્માં ને પૂછા : આપ કો પતા હૈ આલા હઝરત કૌન થે ? નન્હે મિયાં : જી વોહી ! જિન્હોં ને એક માહ મેં કુરઆને પાક હિફઝ કર લિયા થા, બહુત બળે આશિકે રસૂલ થે.

દાદી ને નન્હે મિયાં કો સમઝાતે હુવે કહા : શાબાશ બેટા, તો આપ મેરી બતાઈ હુઈં બાતેં યાદ રખતે હો, આજ મેં આપ કો ઉન કી એક ઔર બાત બતાતી હૂં, આલા હઝરત અલ્લાહ પાક કે ઝરત મન્દ ઔર ગરીબ બન્દોં કા ભી બહુત ખયાલ રખતે થે, એક બાર રાત મેં હવેલી કે ફાટક તક આએ તો સર્દાં કે મૌસમ

મેં મુલાઝિમ કો વૈસે હી બૈઠે દેખ કર હેરાન હુવે ઔર પૂછા : કોઈ રઝાઈ વગૈરા નહીં હૈ તુમ્હારે પાસ ક્યા ? વોહ બેચારા ચુપ હો ગયા. આપ અન્દર ગએ ઔર અપની રઝાઈ લા કર ઉસ મુલાઝિમ કો દે દી.

નન્હે મિયાં : વાહ, લેકિન અપની રઝાઈ ક્યું દે દી ?

દાદી ને ઝર્દે કા એક લુકમા નન્હે મિયાં કે મુંહ મેં ડાલતે હુવે કહા : હાં જી ! તભી તો વોહ આલા હઝરત થે, અલ્લાહ પાક કે નેક બન્દે ગરીબોં કી મદદ કરતે હૈં ઔર અલ્લાહ પાક કો રાઝી કરને કે લિએ અપની ઝરત કી ચીઝેં ઝરત મન્દોં કો દે દેતે હૈં. તો નન્હે મિયાં બુઝુર્ગોં કી નિયાઝ ખાને કે સાથ ઉન કી સીરત ભી અપનાને કી કોશિશ કરની ચાહિએ.

દાદી ! અબ મુઝે કોઈ ગમ નહીં, સાચકલ કા ક્યા હૈ વોહ તો બાદ મેં ભી આ સકતી હૈ. યેહ કેહ કર નન્હે મિયાં ને અપને નન્હે મુન્ને હાથ સે ઝર્દે કા એક લુકમા દાદી કે મુંહ મેં ડાલ દિયા તો દાદી ને નન્હે મિયાં કો અપને સીને સે લગાયા.

હુરફ મિલાઈએ !!!

પ્યારે બચ્ચો ! હમારે પ્યારે નબી હઝરત મુહમ્મદ ﷺ અલ્લાહ પાક કે આખરી નબી હૈં, હમારે સચ્ચે નબી ને ખુદ બતાયા હૈ કિ મેરે બાદ કોઈ નબી નહીં આએગા ઔર મેં આખરી નબી હૂં. દુન્યા કે સારે મુસલમાન ભી આપ કો આખરી નબી જાનતે ઔર માનતે હૈં ઔર જો હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા ﷺ કે બાદ કિસી ઔર કો નબી માનતા હૈ તો વોહ મુસલમાન નહીં હૈ. મુસલમાન ઈસ અકીદે કો “અકીદએ ખત્મે નબુવ્વત” કેહતે હૈં. હમેં એસે લોગોં સે દૂર રેહના ચાહિએ જો હમારે પ્યારે નબી કો આખરી નબી નહીં માનતે.

આપ ને ઊપર સે નીચે ઔર સીધી સે ઉલટી તરફ હુરફ મિલા કર નામ તલાશ કરને હૈં જેસે ટેબલ મેં લફઝ “અલ્લાહ પાક” તલાશ કિયા ગયા હૈ.

યેહ નામ તલાશ કીજિએ :

آ	ق	ے	ت	ر	ع	و	ق	ئ
خ	ک	ا	پ	ه	ل	ل	ا	ی
ر	ا	ت	خ	م	گ	ھ	ج	ه
ی	ا	س	و	ح	ف	ا	ة	پ
ن	ز	ن	ا	م	ل	س	م	ل
ب	ش	ب	ه	و	ی	ق	ع	ک
ی	چ	ت	و	ب	ن	م	ت	خ

① محمد ② آخری نبی ③ عقیدہ ④ نبوت ⑤ مسلمان ⑥ اکیدا ⑦ ખત્મે નબુવ્વત ⑧ મુસલમાન

હર મુસલમાન કી સબ સે અહમ ઓર અઝીઝ તરીન ચીઝ ઉસ કા ઇમાન હોતા હૈ, યેહી વજહ હૈ કિ શૈતાન કી ભરપૂર કોશિશ મુસલમાન કો ઉસ કે ઇમાન સે મેહઝૂમ કરના હોતી હૈ. દીન મેં ઇમાન કી અહમિયત ઇસી બાત સે જાન લીજિએ કિ કુરઆને કરીમ મેં **અલ્લાહ** પાક ને કઈ મકામાત પર “إِنَّ أَلْيَنَ أَمْنًا وَاعْبُوا الصَّطِيطَ” ફરમા કર આમાલ સે પેહલે ઇમાન કા ઝિક ફરમાયા હૈ જો ઇસ બાત કા વાઝેહ સુબૂત હૈ કિ ઇમાન વ અકીદે કી પુખ્તગી ઓર દુરુસ્તી કે બગેર નેકિયોં ઓર ઇબાદાત કા કોઈ ફાઈદા નહીં ક્યૂંકિ અકીદે હી પર તમામ મઝહબી આમાલ ઓર રૂહાની અહવાલ કી ઇમારત બની હોતી હૈ. યૂં સમજિએ કિ જિસ તરહ કોઈ ઇમારત કમઝોર બુન્યાદોં પર કાઈમ નહીં રેહ સકતી, ઇસી તરહ આમાલ વ ઇબાદાત કી ઇમારત કી મઝબૂતી કે લિએ અકીદે કી બુન્યાદોં કા પુખ્ત હોના નિહાયત ઝરૂરી હૈ.

યાદ રખિએ ! ઇમાન કા એક લુગવી માના તસ્દીક કરના યાની સચ્ચા માનના હૈ. (تفسير طي، البقرة، تحت الآية: 174/3)

ઓર એક માના અમ્ન દેના હૈ. ચૂંકિ મોમિન અચ્છે અકીદે ઇખ્તિયાર કર કે અપને આપ કો હમેશા વાલે અઝાબ સે અમ્ન દે દેતા હૈ ઇસ લિએ અચ્છે અકીદોં કે ઇખ્તિયાર કરને કો ઇમાન કેહતે હૈં. (تفسير نعيم، البقرة، تحت الآية: 143/98)

ઓર ઇસ્તેલાહે શર્મ મેં ઇમાન સે મુરાદ સચ્ચે દિલ સે ઉન સબ બાતોં કી તસ્દીક કરના હૈ જો ઝરૂરિયાતે દીન સે હૈં. (બહારે શરીઅત, 1/172 બ તગયુરિન) જબકિ ઝરૂરિયાતે દીન સે મુરાદ ઇસ્લામ કે વોહ અહકામ હૈં જિન કો હર ખાસો આમ જાનતે હોં, જૈસે **અલ્લાહ** પાક કા એક હોના, અખિયા એ કિરામ عَلَيْهِمُ السَّلَام કી નબુવ્વત, નમાઝ, રોઝે, હજ, જન્નત, દોઝખ, કિયામત મેં ઉકાયા જાના, હિસાબો કિતાબ લેના વગૈરા, મસલન યેહ અકીદા રખના (ભી ઝરૂરિયાતે દીન મેં સે હૈ) કિ હુઝૂરે અકરમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم પાતમુન્નબિય્હીન હૈં, હુઝૂર કે બાદ કોઈ નયા નબી નહીં હો સકતા. ઝરૂરિયાતે દીન કા મુન્કર બલિક ઇન મેં અદના શક કરને વાલા બિલ યકીન કાફિર હોતા હૈ એસા કિ જો ઇસ કે કુફ્ર મેં શક કરે વોહ ભી કાફિર.

(ફતાવા રઝવિયા, 29/413 મુલખખસન)

પ્યારી ઇસ્લામી બહનો ! ગૌર ફરમાઈએ ! કયા હમેં અપને અકાઈદ માલૂમ હૈં ? યા ફિર હમ ને કભી ઇન્હેં સીખને કી કોશિશ કી ? યા કમ અઝ કમ યેહ જાનને કી કોશિશ કી, કિ વોહ કૌન સી બાતેં હૈં જો અકીદે કી ખરાબી કા બાઈસ બન કર હમેં દાઈરએ ઇસ્લામ સે ખારિજ કર સકતી હૈં ? યાદ રખિએ ! જેહાલત વ નાદાની કે બાઈસ કઈ

રહે આમાલ

ઉમ્મે મીલાદ અત્તારિયા

ખવાતીન કી ઝબાન સે કુફિયા કલેમાત તક સુનને કો મિલતે હૈં, તવજજોહ દિલાઈ જાએ તો માલૂમ હોતા હૈ કિ એસા વોહ અપની બળી બૂઢી ઓરતોં સે સુનતી આઈ હૈં. લેહઝા અપને બળોં કી એસી ખિલાફે શરીઅત બાતોં સે બચના ઓર અપને બચ્ચોં કો બચાના ઝરૂરી હૈ. યુનાન્હે ઝરૂરી વ બુન્યાદી અકાઈદ સે ખુદ ભી આગાહ રહેં ઓર અપને બચ્ચોં કે સામને ભી ઇન કા તઝકેરા કરતી રહેં કિ હમેં પૈદા કરને વાલા **અલ્લાહ** હૈ, હમ સબ ઉસ કે બન્દે હૈં, હમારે પ્યારે નબી હઝરતે મુહમ્મદ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم **અલ્લાહ** કે આખરી નબી હૈં, ઉન કે બાદ કોઈ નબી નહીં આએગા, પ્યારે નબી કે તમામ સહાબી જન્નતી હૈં. ઇસી તરહ જન્નત ઓર દોઝખ કા ઝિક કરેં ઓર આખેરત કી ઝિન્દગી કે મુતઅલ્લિક ભી ઇન્હેં બચપન સે હી બતાતી રહેં કિ બચપન કી સિખાઈ હુઈ બાત આખરી ઉમ્મ તક ઝેહન મેં પુખ્ત રેહતી હૈ નીઝ મામૂલાતે એહલે સુન્નત પર અમલ કરેં ઓર કરવાએં, હો સકે તો હર માહ ઘર મેં બારહવીં, ગ્યારહવીં કા એહતેમામ કરેં, બુઝુર્ગાને દીન કે ઉર્સ પર નિયાઝ કા એહતેમામ કરને કે ઇલાવા ઇન કા કુહ ન કુહ ઝિકે ખૈર ભી કરેં, ઇસ સે બચ્ચોં કે દિલોં મેં બુઝુર્ગાને દીન કી અકીદત વ મહબ્બત પૈદા હોગી ઓર દુન્યા ઓ આખેરત કી બરકતે ભી મિલેંગી. **અલ્લાહ** પાક હમેં અહસન અન્દાઝ મેં દીન કે અકાઈદો આમાલ કા ઇલ્મ સીખને ઓર બચ્ચોં કી ઇસ્લામી તરબિયત કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ ઓર કુફિયા કલેમાત બોલને સુનને સે હમેશા મેહફૂઝ ફરમાએ નીઝ હમારા પાતેમા ઇમાન પર ફરમાએ. آمين بِحَاجَةِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

હઝરતે સુમય્યા બિન્તે ખુબ્બાત

(1) الإصابة في تمييز الصحابة، 8/190 (2) اسد الغابه، 7/167 لخصاً (3) الاستيعاب، 4/419 لخصاً (4) الاستيعاب، 4/419 لخصاً (5) طبقات ابن سعد، 8/208-

ઔરત કા ઈદત મેં પર્દે કા ઁહતેમામ કિતના ઝરૂરી ?

મુફતી ફુઝૈલ રઝા અતારી

સવાલ : કયા ફરમાતે હેં ઉલમા ઁ કિરામ ઈસ બારે મેં કિ અગર કિસી ઔરત કે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાએ તો ઉસે અપની ઈદત કે દૌરાન કિન લોગોં સે પર્દા કરના ઝરૂરી હૈ ઔર કિન સે નહીં ? નીઝ ઈસ દૌરાન ભતીજોં ભાંજોં યાની સગે ભાઈ ઔર બહનોં કે બચ્ચોં સે ભી પર્દા કરના લાઝિમ હૈ યા નહીં ? ઈસી તરહ દામાદ સે પર્દા હૈ યા નહીં ? બાઝ લોગ યેહ ભી સમઝતે હેં કિ ઈદતે વફાત મેં આસ્માન સે ભી પર્દા હૈ, કયા યેહ દુરુસ્ત હૈ ?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْجَوَابُ بِعَوْنِ اللَّهِ الْكَوْنِ هَذِهِ الْحَقُّ وَالصَّوَابُ

બાઝ લોગ બર બિના ઁ જેહાલત યેહ સમઝતે હેં કિ ઈદત મેં પર્દે કે કોઈ ખુસૂસી અહકામ હોતે હેં, વોહ સખ્ત ગલતી પર હેં. દર અસ્લ શરીઅત મેં ઔરત કે લિઅે જિન મર્દોં સે પર્દા કરને કા હુકમ હૈ ઉન સે હર હાલ મેં પર્દા કરના હૈ. ઔરત ઈદત મેં હો યા ન હો. ઔર જિન મર્દોં સે પર્દે કા હુકમ નહીં હૈ ઉન સે ઈદત મેં ભી પર્દા નહીં. યાની ઈદત સે પર્દે કે સાબેકા અહકામાત બદલતે નહીં હેં બલ્કિ વોહી રેહતે હેં.

કિન સે પર્દા કરના હૈ ઔર કિન સે નહીં ઈસ હવાલે સે શરઈ ઉસૂલ યેહ હૈ કિ :

❶ ગૈર મેહરમ યાની અજનબી મર્દ, મસલન દેવર, જેઠ, ચચાઝાદ, ફૂફીઝાદ, ખાલાઝાદ, મામૂંઝાદ, બહનોઈ વગૈરા સે પર્દા હર હાલ મેં વાજિબ હૈ ચાહે ઔરત ઈદત મેં હો યા આમ હાલત મેં હો.

❷ મહારિમ નસબી યાની ભાઈ, બેટા, ચચા, મામૂં ઔર વાલિદ વગૈરા સે પર્દા ન કરના વાજિબ, અગર ઈન સે પર્દા કરેગી તો ગુનહગાર હોગી.

❸ સહરી મહારિમ યાની સુસરાલી રિશ્તે સે જો મહારિમ હેં જેસે સુસર વગૈરા યૂંહી રિઝાઈ મહારિમ જેસે રિઝાઈ ભાઈ ઔર રિઝાઈ વાલિદ વગૈરા સે પર્દા કરના વાજિબ નહીં, પર્દા કરે, તો ભી જાઈઝ હૈ, ન કરે, તો ભી જાઈઝ હૈ, અલબત્તા જવાની કી હાલત મેં પર્દા કરના હી મુનાસિબ હૈ. ઔર મઝિન્નઅે ફિતના યાની ફિતને કા ઝન્ને ગાલિબ હો તો પર્દા કરના વાજિબ હૈ.

ઈસ તફસીલ કી રૌશની મેં પૂછી ગઈ સૂરત કા જવાબ વાઝેહ હૈ વોહ યૂં કિ ભતીજે ઔર ભાંજે યૂંકિ નસબી મહારિમ મેં દાખિલ હેં ઈસ લિઅે ઈન સે ઈદત કે દૌરાન પર્દા ન કરના વાજિબ હૈ યાની કરેગી તો ગુનહગાર હોગી. ઔર દામાદ યૂંકિ સુસરાલી રિશ્તે કે ઁતેબાર સે મેહરમ હૈ ઈસ લિઅે ઈસ સે પર્દા કરના ન કરના દોનોં હી જાઈઝ હૈ અલબત્તા સાસ કે જવાન હોને કી હાલત મેં પર્દા કરના મુનાસિબ વ બેહતર હૈ ઔર અગર ફિતને કા ગાલિબ ગુમાન હો તો પર્દા કરના વાજિબ હોગા. યેહ હુકમ ભી મુતલકન હૈ ઈદત કે સાથ હી ખાસ નહીં હૈ. ઔર શરીઅત મેં આસ્માન સે પર્દે કા કોઈ તસવ્વુર નહીં હૈ. લેહાઝા ઈદત મેં ઔરત અપને ઘર કી ચાર દીવારી મેં રેહતે હુવે મકાન કે ખુલે હિસ્સે યાની સેહન વગૈરા મેં આ સકતી હૈ ઈસ કો દેખ ભી સકતી હૈ હાં ઈસ સૂરત મેં જિન મર્દોં સે પર્દા કરના ઝરૂરી હૈ ઉન સે બે પર્દગી ન હો ઈસ બાત કા ઝરૂર ધ્યાન રખા જાએ.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

સફાઈ આધા ઈમાન હૈ

રિશાલા	પઢને / સુનને વાલે ઇસ્લામી ભાઈ	ઇસ્લામી બાઈને	કુલ તાદાદ
ફૈઝાને ઇમામ બુખારી	21 લાખ 49 હજાર 504	8 લાખ 3 હજાર 497	29 લાખ 53 હજાર 1
ઈરશાદાતે ઇમામ અહમદ રઝા	20 લાખ 76 હજાર 574	7 લાખ 72 હજાર 959	28 લાખ 49 હજાર 533
અપની પરેશાની ઝાહિર કરના કેસા ?	22 લાખ 55 હજાર 937	7 લાખ 13 હજાર 87	29 લાખ 69 હજાર 24
બાદશાહ કી સળી હુઈ લાશ	20 લાખ 5 હજાર 337	7 લાખ 57 હજાર 562	27 લાખ 62 હજાર 899
કામ કે અવરાદ	18 લાખ 36 હજાર 127	7 લાખ 96 હજાર 884	26 લાખ 33 હજાર 11
ઈમામ માલિક કા ઈશકે રસૂલ	21 લાખ 6 હજાર 864	8 લાખ 29 હજાર 948	29 લાખ 36 હજાર 812
ઘરેલૂ ઝગળોં કા ઈલાજ	22 લાખ 24 હજાર 549	7 લાખ 46 હજાર 113	29 લાખ 70 હજાર 662
કુરબાની ક્યું કરતે હૈં ?	21 લાખ 31 હજાર 150	8 લાખ 71 હજાર 349	30 લાખ 2 હજાર 499

અલ્લાહ કી નેમત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે એહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદરી રઝવી رحمۃ اللہ علیہ

અલ્લાહ કી નેમત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી રહમાન કી રેહમત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઇસ્લામ કી ઝીનત⁽¹⁾ હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઇસ્લામ કી કુવ્વત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઇસ્લામ કી દાવત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી સબ નબિયોં કી, વલિયોં કી, અસ્લાબ કી, એહલે બૈત ફૈઝાને રઝા હૈ ઔર, યેહ ગૌસ કા ફૈઝાં હૈ ઉશ્શાકે મુહમ્મદ કી ઠન્ક હૈ યેહ આંખોં કી મૌજૂદા સિયાસત સે હૈ ઇસ કો અલાકા⁽⁵⁾ ક્યા !

અલ્લાહ કે ડર મેં ઔર ઉલ્ફત મેં મુહમ્મદ કી صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم દીદારે મુહમ્મદ કી હસરત મેં તમન્ના મેં સરકાર કે રૌઝે કે દીદાર કી હસરત મેં આપસ કી મહબ્બત કે યેહ જામ પિલાતી હૈ મલહૂઝ⁽⁷⁾ શરીઅત હૈ, તો પાસે તરીકત હૈ ઇસ્લામ કી તાલીમાત ઔર દીન કે અહકામાત કુરઆં કી તિલાવત હૈ, નાતોં કી હલાવત⁽⁹⁾ હૈ આ જાઓ ગુનહગારો ! બદકારો ! સિયહકારો ! સરકાર કી દુખ્યારી ઉમ્મત કી હૈ ખૈર અંદેશ⁽¹⁰⁾ **અલ્લાહ** કી રેહમત સે દુન્યા મેં ભી ઉકબા⁽¹¹⁾ મેં

આકા કી ઇનાયત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી શૈતાં કી હલાકત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઔર દીન કી ઇઝઝત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઔર દીન કી શૌકત⁽²⁾ હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઔર દાઈ એ⁽³⁾ સુન્નત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી કી ખાસ ઇનાયત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ખ્વાજા કી હિમાયત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી હર દિલ મેં સરાયત⁽⁴⁾ હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી બસ નેકી કી દાવત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી કરવાતી ઝિયાદત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી કરવાતી ઝિયાદત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી કરવાતી ઝિયાદત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઔર દાફેએ⁽⁶⁾ નફરત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી સર તા પા સઆદત⁽⁸⁾ હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી સિખલાતી શરીઅત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી અઝકાર કી લઝઝત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી બેશક રહે જન્નત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી ઔર ખાદિમે મિલ્લત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી **અત્તાર** કી રાહત હૈ, યેહ દાવતે ઇસ્લામી

(1) ખૂબ સૂરતી (2) શાન (3) જો દાવત દે (4) સમા જાના (5) તઅલ્લુક (6) દૂર કરને વાલા (7) લેહાઝ ક્રિયા ગયા (8) ખુશ નસીબી (9) મિઠાસ, લઝઝત (10) ભલાઈ યાહને વાલા (11) આખેરત

દીને ઇસ્લામ કી ખિદમત મેં આપ ભી દાવતે ઇસ્લામી ઇન્ડિયા કા સાથ દીજિએ ઔર અપની ઝકાત, સદકાતે વાજિબા વ નાફિલા ઔર દીગર મદની અતિયાત (Donation) કે ઝરીએ માલી તઆયુન કીજિએ !

આપ કે ચન્દે કો કિસી ભી જાઈઝ, દીની, ઇસ્લાહી (Reformatory), ફલાહી (Welfare) ખૈર ખ્વાહી ઔર ભલાઈ કે કામ મેં ખર્ચ ક્રિયા જા સક્તા હૈ